

ČASOPIS FEDERÁLNÍHO MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

vyznamenáný medailí Za upevňování přátelství ve zbraní 1. stupně a Pamětní medailí k 30. výročí Slovenského národního povstání, Květnového povstání českého lidu, osvobození Československa Sovětskou armádou

VOJENSKÁ MYSL

Toto číslo časopisu Vojenská mysl je monotematické a zaměřené na téma „Příprava a vedení obranné operace v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk“. Za řízení náčelníka operační správy — ZNGŠ generálmajora Ing. Josefa Vincence se podíleli na jeho zpracování dopisovatelé ze správ a oddělení GŠ ČSLA FMNO, štábů vojenských okruhů a VA AZ. Může sloužit k přípravě velitelů a štábů na hlavní zaměstnání v závěru výcvikového roku a k přípravě stálého stavu a posluchačů vojenských akademií a vojenských vysokých škol.

Redakce časopisu Vojenská mysl

TŘICÁTÝ SEDMÝ ROČNÍK

7

PŘÍPRAVA A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE V PODMÍNKÁCH NEDOKONČENÉHO MOBILIZAČNÍHO A OPERAČNÍHO ROZVINUTÍ VOJSK

Politika socialistických států v čele s SSSR vychází z předpokladu zachování míru pro budování socialismu a naplnění těch nejhumánnějších cílů, jaké kdy lidstvo mělo. O tom svědčí i rozsáhlá politická iniciativa za zákaz jaderných zbraní, všeobecné odzbrojení a důslednou realizaci zásad mírového soužití. Proto i základem vojenské doktríny je obrana socialismu, která se odráží ve vojenském umění a v přípravě štábů a vojsk.

Cílem obrany z hlediska vojenskopolitického je organickými silami a prostředky zabezpečit svrchovanost států socialistického společenství ozbrojeným bojem. K tomu jsou předurčeny především ozbrojené síly, jejichž mírový stav musí zabezpečit odražení nenadále agrese vzdušných i pozemních sil nepřítelů jak za použití pouze konvenčních, tak i jaderných zbraní.

Vojenské umění charakterizuje obranu jako druh boje, který je veden vynuceně nebo záměrně, není-li možný útok, nebo je neúčelný. Na základě známé definice, že „válka je pokračováním politiky jinými (násilnými) prostředky“ je zřejmé, že ozbrojený globální konflikt, pokud by k němu došlo, bude zahájen agresí nepřítelů a z naší strany vedením obranných operací. K zabezpečení podmínek k dosažení cílů války se bude nepřítel v jakékoli formě snažit využít momentu překvapení a je tedy možné, že naše ozbrojené síly zahájí operace bez dokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí.

Proto i směrnice HV SOS rozpracovaná do výcvikových dokumentů orientuje je přípravu štábů a vojsk tímto směrem. Obrana přesto, že je vynuceným dru-

hem bojové činnosti, má kromě nevýhod i některé přednosti, kterých je třeba využít. Nespornou nevýhodou je iniciativa na straně nepřítele. To představuje především to, že v daný moment je v daném prostoru silnější a situace mu dává určitý předpoklad k úspěchu. Je to volba doby zahájení a směru činnosti a další vhodné podmínky, kterých může využít ve svůj prospěch. Obránce je schopen slabšími silami úspěšně čelit silnějšímu nepříteli, může vhodně využívat známého terénu, může úpornou realizací svého zámyslu postupně nepříteli vnucovat podmínky boje a přebírat iniciativu.

Současný stav rozvoje vojenství nedává možnost skrytého dokončení mobilizačního rozvinutí a přísunu vojsk ze zámoří a tím i vytvoření úderných uskupení, která by rozhodla ozbrojený konflikt. Avšak pohotovost a stav výzbroje vojsk stále pohotovosti dává pravděpodobnému nepříteli při vhodných podmínkách možnost agresí zahájit. Z těchto důvodů je nutné věst nepřetržitý průzkum nepřítele a přijímat adekvátní opatření ke zvýšení stále BoPo na základě měnící se situace na válčišti.

Možnosti nenadálého napadení nepřítelem bez, nebo s minimální dobou příprav, dokumentují tato fakta:

- do stále bojové pohotovosti je trvale vyčleňován poměrně vysoký počet prostředků jaderného napadení (na středoevropském válčišti 25 % řízených střel středního dosahu Pershing 2, 25 % operačně taktických řízených střel Pershing 1A a 10 % letounů nosičů jaderných zbraní taktického letectva), což představuje 141 prostředků jaderného napadení v pohotovosti k odpálení (ke startu) za 9 až 25 minut po vydání rozkazu; v evropském prostoru je na bojovém hlídkování až 22 ponorek na jaderný pohon — nosičů PJN,

- připravenost k vedení hromadných leteckých úderů může během 6 hodin dosáhnout až 50 % prostředků taktického letectva,

- během 48 hodin mohou dosáhnout plné bojové pohotovosti hlavní síly pozemního vojska trvale rozmístěného na válčišti, rozvinout se v předpokládaných prostorech zasazení a zahájit bojovou činnost,

- během 3 hodin může 50 % prostředků PVO dosáhnout schopnosti odrážet hromadné údery letectva protivníka,

- cílevědomě se zvyšují možnosti rychlého posílení ozbrojených sil na evropském válčišti přísunem vojsk a materiálu ze zámoří (např. do M 10 vyčleněné síly — 6 divizí pozemního vojska USA, do 3—5 dnů až 25 bojových letek taktického letectva USA),

- k zabezpečení operačního překvapení skrytou realizací uvedených opatření vytváří příznivé podmínky vysoká úroveň vybudované infrastruktury na válčišti, umožňují zabezpečit zejména utajené velení a spolehlivé spojení na všech organizačních stupních,

- pokračuje vytváření válečných zásob hlavních druhů materiálů, které v současné době umožňují vést bojovou činnost po dobu asi 30 dnů,

- posílení vojsk na válčišti se může uskutečňovat skrytě pod záminkou pravidelných rozsáhlých cvičení vojsk NATO např. Reforger apod.

Na základě těchto skutečností a v souladu s výcvikovými dokumenty je příprava a vedení obranných operací na počátku války při nedokončeném mobilizačním a operačním rozvinutí vojsk věnována velká pozornost. Proto i časopis vyčlenil jedno číslo, které má čtenáři dát ucelený přehled o této problematice.

Příprava obranné operace

V širokém smyslu slova příprava k vedení obranné operace, to je obrana ČSSR v obranném systému států Varšavské smlouvy, je naplňována v ČSLA její systematickou výstavbou, denním výcvikem, výchovou a přípravou štábů a vojsk.

Z užšího pohledu jde o soubor opatření, která zabezpečují obranu daného prostoru zavedenými silami a prostředky. Kvalita splnění tohoto úkolu je přímo úměrná efektivnosti jejich využití a kvalitě opatření. Protože jde o subjektivní faktory, které plně závisí na příslušnících ozbrojených sil, je nutné i odpovídajícím způsobem se touto problematikou zabývat.

Příprava obranné operace zahrnuje přijetí rozhodnutí, vydání úkolů vojskům a plánování operace včetně všestranného zabezpečení. V samotné realizaci je to zaujetí obrany s vytvořením uskupení vojsk, její ženijní vybudování, organizace překrytí státní hranice, organizace jaderného a palebného ničení nepřítele, protivzdušné, protitankové a protivýsadkové obrany a všestranné zabezpečení operace a boje. Důležitou úlohu zaujímá organizace a řízení politické práce, organizace velení vojskům, součinnosti a kontroly plnění uvedených úkolů včetně poskytnutí pomoci na místě.

Způsob přípravy operace a metoda práce bude záviset především na faktoru času. Při nedostatku času, a to je třeba brát za základní variantu, bude příprava probíhat organizovaněji za předpokladu, že jsou štáby a vojska k plánované činnosti připraveny. K tomu je rozpracován i celý systém přípravy velitelů, štábů a vojsk.

U velitelů a štábů je to především otázka zvládnutí rozhodovacího procesu, plánování a velení vojskům a u vojsk jejich připravenost k boji.

Základem přípravy obranné operace je rozhodnutí velitele. Rozhodnutí obahuje zámysl vedení obranné operace, úkoly vojskům, hlavní úkoly součinnosti a všestranného zabezpečení operace a zásady organizace velení. Současně se stanoví hlavní úkoly pro politickou práci.

Podstatu rozhodnutí tvoří jeho zámysl. Přijetí zámyslu a jeho schválení nadřazeným je možné považovat za základ pro zahájení plánování a stanovení orientačních úkolů podřízeným.

Plánování se řeší po úkolech obranné operace se zřetelem k pravděpodobným směrům útoku nepřítele a podle variant bojové činnosti vojsk. Mohou to být tyto úkoly — zaujetí pásma překrytí vyčleněnými vojsky, zaujetí operační sestavy vojsk stále pohotovosti, mobilizační rozvinutí vojsk a dokončení zaujetí operační sestavy, účast v protivzdušné operaci, vedení úderů na objekty prvního pořadí, vedení 1. jaderného úderu, boj s nepřítelem na vzdálených přístupech, vedení palebné protipřípravy, boj za udržení pásma překrytí, boj o hlavní pásmo obrany, boj v operační hloubce, vytvoření protiúderného uskupení, příprava a vedení protiúderu.

Jednotlivé operační úkoly jsou detailně rozpracovávány v plánu operace, nebo v samostatných plánech se všestranným zabezpečením. Slouží především k organizované přípravě a sladění činnosti druhů vojsk při plnění společných úkolů pod vševojskovým zámyslem.

Nezastupitelné místo v organizaci obrany má organizace komplexního palebného ničení, organizace součinnosti, palba, úporné držení zaujatých pozic, manévr, dovedné využívání terénu, jeho ženijní úprava a vytvoření rozvinutého systému zátarasů, organizace všech druhů zabezpečení a nepřetr-

žité velení. Jen dovedným využíváním těchto faktorů a sladěnou činností zúčastněných vojsk je možné dosáhnout úspěchu při vedení operace.

Obranná operace se připravuje v reálném prostoru s odpovídajícími silami a proti konkrétnímu nepříteli.

Proto i zásady vojenského umění, které vycházejí z teoretických základů a praktických zkušeností, především ze cvičení, bereme jako návod k činnosti. Je však třeba vycházet z toho, že žádné rozhodnutí nestrpí především šablonu a že uvést nepřítel v omyl o podstatě obrany a zámyslu jeho vedení je jednou z podmínek splnění cílů operace.

K uvedení do dané problematiky považují za účelné pro jednotné chápání objasnit některé operační a taktické pojmy a normy a pro názornost ukázat systém obrany na **obr. 1**.

Obrana je tvořena systémem obranných pásem, postavení a ženijních zátarasů, které se obsazují vojsky. V operačním rámci je to zpravidla pásmo příkrytí, hlavní pásmo (první obranné pásmo), jedno až dvě armádní pásma obrany, jedno až dvě frontová pásma obrany, příčná pásma a postavení. Na důležitých směrech může být vytvořeno i mezilehlé pásmo obrany.

Pásmo příkrytí a hlavní pásmo obrany tvoří taktickou hloubku obrany. Jsou obsazována prvosledovými svazky, které zaujmají obranu v systému obranných postavení.

Uskupení vojsk v obranné operaci zpravidla tvoří: první a druhý sled, vševojsková záloha, uskupení RVD, uskupení letectva, vojska PVO, protitankové zálohy, pohyblivé odřady zatarasovací a uskupení ostatních druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu. Při přechodu do obrany na počátku války se z prvního operačního sledu zpravidla vyčleňují vojska příkrytí.

Úspěšné zahájení obranné operace závisí především na včasném, organizovaném a skrytém (utajeném) mobilizačním a operačním rozvinutí ozbrojených sil.

Možnost nenadálého napadení nepřitelem nás staví před úkol zahájit odražení agrese silami stálé pohotovosti. Těmi je nutné v krátkých časových lhůtách zaujmout pásmo příkrytí, příkrytí hlavní směry útoku na hlavním pásmu obrany a dokončit mobilizační a operační rozvinutí vojsk.

Tato varianta je pro obránce krajně nepříznivá, ale nelze ji zcela vyloučit. Proto, abychom neposkytli nepříteli tuto výhodu, je nutné vést nepřetržitý průzkum, přijímat adekvátní opatření k činnosti nepřítel v době míru a zejména v situacích, které by mohly vytvořit podmínky pro rozpoutání války.

Vedení obranné operace

Obranná operace může být zahájena po splnění všech opatření, kdy vojska jsou v pohotovosti k odražení agrese nepřítel, nebo za situace jejich nedokončení, které může být rozdílné v závislosti na řadě faktorů. Na základě zhodnocení současného stavu bojové pohotovosti našich štábů a vojsk i možnosti nepřítel, je možné vycházet z předpokladu, že minimální doba bezprostředních příprav nepřítel k zahájení agrese nám poskytne možnost vyzkoušet vojska, příkrytí státní hranici, zcela nebo částečně obsadit hlavní pásmo obrany, přivést do pohotovosti letectvo a PVO a splnit další opatření k přechodu z mírového na válečný stav. Do jaké míry se podaří zrealizovat plány bude záviset na času a ten na včasném a věrohodném zhodnocení nepřítel a rozpoznání jeho příprav na válku.

7

Nejkritičtější situace při zahájení obranné operace by nastala v případě úderu hotovostních sil letectva a raketového vojska nepřítele s následným přechodem do útoku pozemních sil z posádek nebo z prostorů cvičení. I v tomto případě lze, podle mého názoru, konstatovat, že i za takovéto varianty nemůže nepřítel jít na takový risk, aby neuskutečnil alespoň nejnutnější opatření ke zvýšení úderné síly vojsk jejich převedením do vyšších stupňů bojové pohotovosti, uskutečněním alespoň částečné a skryté mobilizace a přesunem vojsk ze zámoří. Pokud bychom připustili velice nepravděpodobnou možnost, že se nepříteli podařilo skrytí přípravy na válku a tuto s překvapením začít, byla by obranná operace zahájena obnovou bojeschopnosti, přijetím nového rozhodnutí, organizací překrytí státní hranice bojeschopnými silami, zahájením mobilizace a operačním rozvinutím vojsk.

Odrážení agrese tedy velice pravděpodobně bude zahájeno vedením protivzdušné operace s odvetným (vstřícným) úderem raketového vojska, letectva a částí dělostřelectva současně s bojem o udržení přechodů přes státní hranici. Důležitou úlohu bude mít včasné varování a ukrytí vojsk a následně obnovení bojeschopnosti sil a prostředků, především těch, které v daný moment plní rozhodující úkoly. Je možné předpokládat, že kromě úporné obrany obsazených obranných postavení klíčovou úlohu při úspěšném vedení obranné operace bude sehrávat přehled o situaci.

Rychlý a přesný přehled velitelů o síle nepřítele, směrech útoku a o situaci podřízených vojsk dává základní předpoklad pro reálná upřesnění plánů a správná rozhodnutí. Je nutné vycházet z toho, že první úder nepřítele, zvláště pokud nebude veden všemi silami a prostředky (s cílem utajení a dosažení překvapení), bude soustředěn především na dezorganizaci velení. Nepovažuji za nutné tuto myšlenku rozvádět. Historie to potvrzuje a současná úroveň sil a prostředků vedení ozbrojeného zápasu důležitost tohoto momentu prohlubuje. Přijatá rozhodnutí, která neodpovídají situaci nebo je není možné doručit vojskům, mohou mít katastrofální důsledky. Proto bude nutné za prvořadý úkol při zahájení operace považovat udržení a obnovu spojovací soustavy a míst velení. Není možné podceňovat v tomto případě i morální faktor. Vedení obranného boje jednotkou, útvaru bez spojení s nadřízenými a sousedy, jakož i neznalost situace nepřítele, velice pravděpodobně by vedly k malodůšlosti a k panice.

Odrážení vzdušného a pozemního útoku nepřítele je nutné považovat za jednolitý proces, který je řízen pod jedním zámyslem. Protiletadlové raketové vojsko PVOS a PVO spolu se stíhacím letectvem PVOS a frontu budou odrážet útoky nepřátelského letectva a bránit vojska a další objekty proti jejich úderům. Síhací bombardovací letectvo, bitevní a vojskové letectvo, raketové vojsko a dělostřelectvo budou vést úderu na objekty prvního pořadí a uskupekání vojsk nepřítele na jeho směru hlavního úderu a podporovat vojska, která bojují v pásmu překrytí státní hranice.

Prvosledové vševojskové svazky vstoupí do boje s nepřítelem na zaujatých obranných postaveních, nebo střetnými boji a sražením při jejich zaujímání. Musí být připraveny přejít do obrany i v neplánovaných prostorech na základě vývoje situace. Úkolem vojsk překrytí je zabezpečit spolu s jednotkami Pohraniční stráže čas na organizaci obrany v hlavním pásmu. To předpokládá včasné zaujetí určených prostorů. Pokud by se to z jakéhokoli důvodu nepodařilo, střetnými boji obsazují výhodné čáry v pásmu překrytí (nebo je úspěšně zaujímají) a plní uložené úkoly. Je nutné vidět i tu skutečnost, že tato činnost

bude řešena za nadvlády nepřítelů ve vzdušném prostoru a při jeho iniciativě — viz **obr. 1**. Zřejmě se realizace dříve zpracovaných plánů neobejde bez upřesňování, eventuálně i přijetí nových rozhodnutí. Současně s vedením obrany k udržení výhodných čar a prostorů s cílem nedopustit organizovaný postup nepřítelů do vnitrozemí bude probíhat boj o čas k uskutečnění mobilizačních opatření a operačního rozvinutí vlastních vojsk spolu s obnovou bojeschopnosti a u nepřítelů k udržení iniciativy a zasazení sil přisunovaných z hloubky. Úspěch obranné operace, zahájené pro nás v tak nepříznivých podmínkách, bude záviset na schopnosti zrealizovat přijatá opatření a tím zmařit zámysl nepřítelů. Do jaké míry se to podaří, závisí na mnoha faktorech. Je třeba, aby s takovou variantou bylo předem počítáno, což vyžaduje již v době míru zplánovat adekvátní opatření a v přípravě štábů a vojsk procvičovat modely situací, k jakým by mohlo dojít. Stejně důležitým úkolem je připravovat a materiálně zabezpečovat mobilizační a operační rozvinutí vojsk po zahájení války. Jsou to otázky složité, ale není možné z tohoto důvodu je neřešit.

Složitost kromě jiného je dána tím, že velitelé a štáby současně s řízením vojsk, která vedou obranné boje, musí řídit mobilizační doplnění a operační rozvinutí. Tato problematika je na posledních operačních cvičeních procvičována a bude třeba v tomto pokračovat a hlouběji rozpracovávat jednotlivé účební úkoly (viz **obr. 1**). Charakteristické pro tuto činnost bude upřesňování přijatého rozhodnutí na základě vytvořené situace a předávání nových úkolů vykonavatelům. V oblasti mobilizace nový obsah dostala autonomnost, skrytost, ochrana a obrana mobilizačních opatření. Na organizovanosti a včasnosti jejich řešení bude záviset nárůst sil v obraně i výsledek obranné operace.

Úloha pásma překrytí a boj o jeho udržení má tedy z operačního hlediska za uvedené situace rozhodující význam. Při vyjití nepřítelů k hlavnímu pásmu obrany je nutné stanovit směr hlavního úderu. V tomto pásmu soustředí síly a prostředky, které jsou k dispozici. Nedopustit z chodu prolomit první obranné postavení, přinutit nepřítelů rozvinout další síly a nedopustit jejich organizované zasazení. Je to jeden z dalších rozhodujících momentů ve vedení obranné operace. Vycházíme však z toho, že pokud nepřítel agresí začal, bude mít pravděpodobně i síly k prolomení taktické hloubky obrany. Při průměrném tempu útoku nepřítelů $3-4 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ v pásmu překrytí a $2-3 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ v hlavním pásmu může nepřítel s připočtením času na organizaci průlomu hlavního pásma obrany z chodu překonat taktickou hloubku za 1,5–2 dny. To je doba, za kterou je bezpodmínečně nutné dosáhnout zvratu v poměru sil, zastavit nepřítelů a vytvořit podmínky k přechodu k aktivní činnosti.

Na základě této skutečnosti je možné vyvodit závěr, že při současných dobách mobilizační pohotovosti hlavních svazků a době nutné k přesunu do operační sestavy je možné počítat v tomto období obranné operace se svazky stálé pohotovosti a použití ostatních bude záviset na včasnosti zahájení mobilizace nebo skrytého doplnění ještě do zahájení agrese nepřítelů. Minimální doba k tomu potřebná může představovat 2–3 dny, což je krajní hranice pro zjištění zámyslu nepřítelů k zahájení války.

Varianta nárůstu sil armády při zahájení obranné operace při nedokončeném operačním a mobilizačním rozvinutí vojsk — viz **obr. 2**.

Boj o udržení taktické hloubky obrany bude charakterizován nárůstem úsilí bojujících stran. Nepřítel se bude snažit co nejrychleji vyjít do operační hloubky, narušit operační rozvinutí, organizovaný přechod do obrany na čarách v hloubce a dezorganizovat mobilizaci. Ke splnění těchto cílů bude používat

Svazek, útvar	Bojová pohotovost	Skrýtě doplněno	Den																		Poznámka	
			D-1						D						D2							
			Vyhlášení PLNĚ BoPo						Zahájení agrese						D2							
			3	6	9	12	15	18	21	24	3	6	9	12	15	18	21	24	3	6	9	
Velitelství 5.A			BP12/s																			
1. msd	Velitelství	BP12																				
	1. msp	BP12																				
	2. msp	BP12																				
	3. msp	BP12																				na cvičení ve VVP
	4. tp	BP12																				
3. msd	Velitelství	Za 24/s																				
	5. msp	BP24/s																				
	6. msp	BP24/s																				
	7. msp	Za 24/s																				
	8. tp	Za 24/s																				
5. msd	Velitelství	BP12																				
	9. msp	BP24																				
	10. msp	Za 36																				
	11. msp	BP24																				
	12. tp	Za 24																				
2. řd	Velitelství	BP																				
	13. tp	BP																				
	14. tp	BP24																				
	15. tp	BP12																				na DTC ve VVP
	16. msp	BP12																				
	5. arb	BP																				
	5. kdb	BP24																				
	5. rmp	Za 48/s																				skrýtě doplněn
	5. ptp	BP18/s																				
	5. PRTZ	BP12																				
	5. pirp	BP																				
	5. rtpr PVO	BP24/s																				
	5. PLRZ	BP12/s																				
	5. smp REB	BP24/s																				
	5. rpr ZU	Za 18/s																				
	5. rtpr ZU	Za 24/s																				
	5. vpr SU	BP24/s																				
	5. žb	Za 36																				
	5. ponp	Za 24																				
	5. žtp	Za 36																				
	5. prcho	BP 24																				
⋮																						

Dbr. 2

Obr. 2

i výsadky. Vlastní vojska musí úpornou obranou mařit tento zámysl nepřítel. K tomu je nutné přijímat opatření k zastavení postupu nepřítel na neohroženějších směrech protitankovými zálohami, pohyblivými odřady zatarasovacími, bojovými vrtulníky, přeskupením sil z pasívních úseků a z hloubky a přísunem druhých sledů a záloh, úderů frontového letectva, raketového vojska a palbou dělostřelectva. Rozhodně ničit výsadky a nedovolit jejich spojení s útočícími vojsky. Současně je nutné vytvářet podmínky pro přechod k aktivní činnosti. K tomu je třeba především zachovat nebo vytvořit potřebné síly v hloubce. Budou to především zmobilizované a spojenecké svazky určené k vytvoření protiúderných uskupení. Je pravděpodobné, že do určité doby budou připraveny zaujmout obranu na armádních, nebo frontových pásmech obrany.

Rozhodnutí k vedení protiúderu je velice významným momentem v obranné operaci. Celý průběh obranné operace musí vést podle přijatého zámyslu k vytvoření podmínek pro vedení protiúderu, nebo k přechodu do protiútoků. Snahou bude zrealizovat zplánovaný protiúder, což se však vždy nemusí zdařit. Proto je třeba počítat s tím, že v průběhu obranné operace se bude rozhodnutí upřesňovat, nebo přijímat nové. Vliv na to bude mít směr úderu nepřítel, hloubka vklínění, celková situace na frontě, volné síly a prostředky a další faktory ovlivňující především zabezpečení protiúderu.

Stanovení doby, prostoru, směru a sil, které se zúčastní protiúderu, je úkolem, jenž vyžaduje znalost situace a schopnost v praxi dovést využití znalostí vojenského umění. Situace k vedení protiúderu musí „uzrát“. Předčasně nebo pozdě vedený protiúder, jak dokazují i historické zkušenosti, skončí zpravidla neúspěchem, nebo jeho cíl je dosaženo s neúměrnými ztrátami. Nejvhodnější podmínky nastávají tehdy, když nepřítel vyčerpal své útočné možnosti, zasadil všechny síly do útoku a další zálohy v nejbližší době použít nemůže. Vojska v obraně pevně drží zaujatá postavení na bocích vlonu nepřítel a na směrech jeho úderů je postup zastaven nebo podstatně zpomalen a nehrozí nebezpečí dalšího průlomu.

K vedení protiúderu je třeba mít dostatek sil. Toto je vyjádřeno poměrem sil tak, jako při přechodu do útoku. K tomu je třeba volit šířku pásma protiúderu a vybrat prostor, kde je sestava nepřítel nejslabší nebo nejzranitelnější. Vedení protiúderu je úkol operační a musí tedy i řešit odpovídající cíle. Takovými mohou být: obnova postavení na předním okraji obrany, obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítel, deblokace obklíčeného uskupení vlastních vojsk. V každém případě musí zabezpečovat převzetí iniciativy a vytvoření podmínek pro přechod do útoku.

Důležité je všestranné zabezpečení protiúderu. Jelikož je zpravidla veden do boku a týlu hlavního uskupení nepřítel, je třeba zabezpečit pevnost obrany na ohrožených směrech. Mohutnost protiúderu vševojskových svazků je zabezpečena mohutným úderem letectva, raketového vojska a palbou dělostřelectva. Překvapivost je dosahována dovedným operačním maskováním, především zdůrazňováním obranných opatření. Pokud se podaří nepřítel obklíčit, bude úder překvapivý se všemi důsledky, které z toho vyplývají. Je třeba očekávat, že nepřítel jakmile zjistí přípravu nebo zahájení protiúderu, přenesl úsilí své činnosti na jeho zmaření. Proto je nutné protiúderné uskupení zabezpečit před úderem ze vzduchu, přijmout účinná opatření k zabezpečení přesunu a rozvinutí vojsk a umlčet ty objekty nepřítel, které by mohly vedení protiúderu narušit.

Pojednání o přípravě a vedení obranné operace v podmínkách, jak je v titulu uvedeno, by nebylo úplné, pokud bych se alespoň nezmínil o obklíčení. Zásada soustředění sil na směru hlavního úderu s vytvořením několikanásobné převahy, rychlé proniknutí do operační hloubky bránících se vojsk, obklíčení a ničení těch sil, které brání zaujatá postavení, zůstala v platnosti i v současné době. Proto je třeba nejen možnost obklíčení vojsk připustit, ale i reálně se na to připravovat. Činnost vojsk v obklíčení bude zřejmě jednou z nejsložitějších. Je charakterizována neúplným přehledem o situaci, odkrytými boky a týlem, nedostatkem materiálních prostředků, zpravidla narušeným systémem velení a omezeným nebo znemožněným zásobováním.

Lze očekávat, že nepřítel se bude snažit neposkytnout možnost organizovat kruhovou obranu, stlačit vojska na co nejmenší prostor, údery letectva a dalších prostředků dezorganizovat velení, podlomit vůli k vedení obrany a údery pozemních vojsk v krátké době zničit vojska v obklíčení. Ke zmaření tohoto zámyslu nepřítel musí směřovat i odpovídající opatření.

Úspěšné vedení obranné operace je nemyslitelné bez nepřetržitého zabezpečení. Rozhodnutí velitele je základem pro organizaci všestranného zabezpečení, které se v průběhu operace podle vnášených změn upřesňuje. Všechna opatření průzkumu, radioelektronického boje, ochrany proti zbraním hromadného ničení, operačního maskování, ženijního, výzbrojního a technického, materiálního a zdravotnického, hydrometeorologického a topografického zabezpečení musí být usměrněna k plnění hlavních úkolů v daném období obranné operace a k zabezpečení činnosti těch vojsk, která plní rozhodující úkol.

Důležitým opatřením je i operační příprava státního území. Pro vedení obrany na vlastním území má rozhodující význam. Již v době míru je možné vytvářet předpoklady pro pevnost obrany zřizováním zátarasů, vytvářením zásob, budováním velitelských stanovišť, spojení a zabezpečením manévru vojsky. Tyto skutečnosti velitelský sbor plně nedoceňuje.

Na základě toho je možné vyvodit některé závěry pro velitele, štáby a vojska k přípravě a vedení obranné operace v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk.

Rozkaz ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA a Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1986—87 stanoví hlavní úkoly pro přípravu velitelů a štábů i formy jejich řešení. Obsahově jsou zaměřeny ke zvládnutí problematiky přípravy a vedení operací na počátku války formou obranných operací, při nedokončeném operačním a mobilizačním rozvinutí vojsk. Útočná činnost se má procvičovat zpravidla po splnění cílů obranné operace. Obrana jako druh bojové činnosti zvláště na počátku války je z hlediska přípravy i vedení velice složitá.

Přesto, že na řadu nedostatků bylo poukázáno ve vyhodnocení uplynulého roku, nedaří se je plně odstranit. Jde především o zjednodušování situací, které se na cvičeních a štábních nácvičích procvičují, při rozhodování se v dostatečné míře nebere v úvahu terén. Přijímaná rozhodnutí nevycházejí z důsledného zhodnocení situace, komplexní palebné ničení není dostatečně detailně zplánováno, rozpočty pro manévry vojsky a k použití zmobilizovaných svazků a útvarů nejsou vždy reálné a další. Proto je zapotřebí ve všech formách přípravy velitelů a štábů od individuální přes velitelskou přípravu, štábní nácvičky až po velitelsko-štábní cvičení s vojsky problematice obrany věnovat mimořádnou pozornost.

PRÁCE POLITICKÝCH ORGÁNŮ PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ PŘECHODU VOJSK Z MÍROVÉHO NA VÁLEČNÝ STAV A VEDENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI

Otázky míru, mírového soužití a nebezpečí možného vzniku raketové jaderné války jsou dnes nejaktuálnějšími problémy současného světa i jeho dalšího vývoje. Silící dobrodružné tendence v politice imperialismu a zvláště zjevné úsilí Spojených států amerických dovést je až k přímé vojenské konfrontaci se silami světového socialismu jsou zdroje neustálého napětí i reálného nebezpečí války.

Zápas za její odvrácení, za trvalý mír a pokrok je základním cílem zahraniční politiky všech zemí socialistického společenství. S neustálým zostřováním mezinárodní a vojenskopolitické situace ve světě však vzrůstá nezbytnost upevňování jejich internacionální jednoty a obranyschopnosti. Proto také Komunistická strana Československa a náš socialistický stát věnují soustavnou pozornost zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti Československé lidové armády k obraně vlasti a socialismu. Z této skutečnosti také vycházel XVII. sjezd KSČ a celoaarmádní stranický aktiv, který při rozpracování jeho závěrů vyjádřil rozhodující směry v úsilí všech pří-

slušníků ČSLA při uskutečňování sjezdové linie.

Požadavky na další zvyšování a komplexní zabezpečování bojové a mobilizační pohotovosti, bojové síly a všestranné připravenosti naší armády jsou vyjádřené na prvním místě z nich. Jsou také hlavním úkolem v rozvoji stranickopolitické práce a současně i určujícím kritériem účinnosti jejího vlivu na utváření morálně politických, bojových a psychických kvalit velitelů a vojáků, zdokonalování jejich cvičenosti vojenského mistrovství a schopnosti bez otálení zahájit bojovou činnost k odražení imperialistické agrese a k rozhodnému zničení nepřítele za všech podmínek vzniku a vedení války.

Význam stranickopolitické práce a úlohy politických orgánů při zabezpečování trvalé a vysoké bojové a mobilizační pohotovosti vojsk zdůrazňuje její základní princip, kterým je vedoucí úloha Komunistické strany Československa, a to také zvýrazňuje i její konkrétní obsah, který tvoří vždy jednotu vojenskopolitických a bojových faktorů. K nejdůležitějším z nich

patří: pevné ideové politické přesvědčení vojáků, úroveň kázně a organizovanosti, řídicí a organizační práce velitelů a štábů, bojového výcviku, mistrovského ovládnutí zbraní a bojové techniky a jejich udržování k okamžitému použití.

Zárukou efektivnosti vlivu stranickopolitické práce na zvyšování úrovně bojové a mobilizační pohotovosti proto musí být její nepřetržitá orientace na komplexní a kvalitní naplňování především těchto hlavních požadavků. Tomu musí také sloužit nejen promyšlené a cílevědomé využívání všech jejich forem a metod, ale zároveň i postižení všech úkolů a činností, které jsou nejdůležitější při uvádění vojsk z mírového na válečný stav a do bojové činnosti.

V boji za vysokou bojovou a mobilizační pohotovost a dosažení organizovaného uvádění vojsk do jejich vyšších stupňů má vždy rozhodující úlohu člověk — voják. Na jeho ideové politické přesvědčení, připravenosti a uvědomělosti aktivním přístupem k plnění úkolů a vojenských povinností závisí konkrétní stav i další možnosti jeho zvyšování.

Z těchto skutečností vyvozují také svou každodenní stranickopolitickou práci politické orgány v Západním vojenském okruhu. Důsledně přitom usilují o to, aby na základě třídních hledisek učily všechny jeho příslušníky samostatně orientaci ve složitých mezinárodně politických vztazích a jejich vojenskopolitických otázkách, vychovávaly a vedly je ke komplexnímu chápání a odpovědnému plnění všech úkolů potřebných ke zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti. Aktivně působí na utváření a udržování jejich stále politické bdělosti a ostražitosti a kladného postoje k vojenské službě. Prohlubují svůj vliv na řídicí práci velitelů a štábů, zkvalitňování výchovného a výcvikového procesu, úroveň kázně a organizovanosti života vojsk.

Poznatky, které získala politická správa ZVO v zminěném období letošního výcvikového roku, potvrzují, že politická oddělení armád, svazků a politických pracovníci útvarů hlouběji docenili svou úlohu při zvyšování bojové a mobilizační pohotovosti, což přispívá k dosahování celé řady pozitivnějších výsledků.

Jedním z nich je to, že v čele rozvíjeného zápasu nepřetržitě stojí komunisté okružové stranické organizace, kteří věnovali na svých výročních členských schůzích ZO KSČ větší pozornost řešení všech jejich podstatných stránek a tím i dále prohloubili názorovou jednotu na její komplexní chápání a upevňování. Obdobně tomu bylo i na většině výročních členských

schůzí základních organizací a konferencí SSM.

Kladné ocenění zasluhuje i růst připravenosti politického aparátu k plnění všech úkolů, které vyplývají ze Směrnice MNO ČSSR pro uvádění vojsk ČSLA do bojové pohotovosti.

O důslednějším naplňování požadavků celozákladního stranického aktivu a hlavních vojenskopolitických dokumentů ČSLA na výcvikový rok 1986—1987 svědčí i to, že se vliv stranickopolitické práce více projevuje při prosazování vyšší kvality, intenzity a efektivnosti polního výcviku, který se více přibližuje skutečnému boji.

Zásadou dlouhodobější pozornosti a promyšlenějšího přístupu k organizaci a řízení stranickopolitické práce je lépe zajišťováno, aby výsledky více přispívaly k upevňování bojové pohotovosti a připravenosti svazků, útvarů a jednotek.

Plně to prokázala i náročná cvičení štábů a vojsk v zimním výcvikovém období. Především při dvoustranném divizním taktickém cvičení 20. msd a 1. td konaném za účasti zahraničních vojenských pozorovatelů a ukázkovým divizním taktickým cvičením 4. td s velkým počtem povolání záloh vzrostl konkrétní podíl stranickopolitické práce na dosažení vysokého morálně politického stavu, pracovního úsilí, fyzické i psychické odolnosti cvičících při plnění úkolů v extrémních podmínkách letištní zimy.

Ke zvýšení její účinnosti napomohlo především správné vytyčení úkolů a hlavně způsobů, jak jich dosáhnout. Promyšlené vytvoření funkční stranickopolitické struktury u útvarů a jednotek a rozmístění politických pracovníků na nejnáročnější a nejsložitější úseky. Soustavné rozvíjení aktivní činnosti stranických a svazkových organizací ve všech obdobích přípravy a v průběhu cvičení. Uplatňování intenzivnějšího stranickopolitického vlivu na rozhodovací procesy velitelů, nepřetržitou součinnost ve štábech, útvarech a jednotkách, dokonalou přípravu výzbroje, techniky, materiálního, týlového a zdravotnického zabezpečení vojsk.

Uvědomělý přístup naproti většině politických pracovníků ke zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti vojsk dokumentovaný nejen při těchto cvičeních, ale i dalších zaměstnáních ukazuje na správnost úsilí věnovaného politickou správou ZVO k přenesení těžiště stranickopolitické práce do útvarů a jednotek, kde se o jejich úroveň nejvíce rozhoduje.

Stranickopolitická práce v boji za trvalý růst bojové pohotovosti i při zabezpečování přechodu vojsk z mírového na

lečný stav a k vedení jejich bojové činnosti však musí cílevědomě řešit celý komplex úkolů bezprostředně spojených s jejich zabezpečením. Při jejich naplňování byly získány i v našich podmínkách některé dobré zkušenosti.

Jejich analýza ukazuje, že nejlepší výsledky je dosahováno především tam, kde se daří soustavně zvyšovat vojenskoodbornou a profesionální připravenost velitelů a politických pracovníků, zdokonalovat úroveň jejich řídicí a organizátorské práce a společně se stranickými organizacemi upevňovat jednotné a družné úsilí, udržovat neustále živý styk s lidmi, trvale působit na jejich výchovu a rozvíjet jejich aktivitu, iniciativu a příkladnost v plnění úkolů.

Pro práci politických orgánů a politických pracovníků v útvech je důležité, aby se nadále prohluboval jejich stranický přístup k řešení všech věcných stránek bojové pohotovosti a připravenosti. Především vysoká příkladnost, pracovní houževnatost a celková výkonnost, plánovitý přístup k práci, stranická zásadovost při hodnocení výsledků, nesmiřitelnost k nedostatkům, zjednodušování výcviku a nadhodnocování výsledků.

Ve stranickopolitické práci je také nezbytné pozorně reagovat na změny, které vyplývají z nových poznatků socialistické vojenské vědy a výsledků vědeckotechnického rozvoje v armádě. Proto při přípravě příslušníků politické správy, politických oddělení armád, svazků a politického aparátu útvarů dbáme na to, aby v závislosti na nich byly rychleji do praxe zaváděny nové způsoby, formy a metody práce. Rozvíjíme k tomu také trvalou spolupráci s hlavní politickou správou ČSLA, Vojenskou politickou akademií Klementa Gottwalda a politickou správou Střední skupiny sovětských vojsk. Účinněji rovněž využíváme všech získaných zkušeností předávaných při pravidelných výměnách našich a sovětských jednotek a společných cvičeních Družba.

Na základě nejnovějších požadavků pracujeme a při štábních nácvicích, velitelsko-štábních a dalších cvičeních prakticky procvičujeme opatření přijatá politickou správou ke zkvalitnění plánování a řízení politického zabezpečení přechodu vojsk z mírového na válečný stav při současném provádění skryté mobilizace, zaujímání příkrytí státní hranice, operačních sestav, budování a vedení obranného boje.

Významnou roli přitom přikládáme dalšímu zdokonalování stranickopolitické práce při přípravě záloh, jejich mobilizačním povolávání, morálně politickém a bojovém

stmelení. Větší pozornost věnovaná těmto úkolům na základě získaných zkušeností z mobilizačního cvičení s 3. msd v uplynulém výcvikovém roce se osvědčila při jejím organizování a provádění v průběhu soustředěného výcviku záloh povolovaných na ukázkové divizní taktické cvičení 4. td ve vojenských výcvikových prostorech, při náročných přesunech i vedeném cvičném boji.

Kladně se především projevilo prohloubení úrovně poznání kvalit předurčených záložních politických pracovníků a zvýšení podílu politických orgánů na jejich přípravě k praktickému plnění úkolů. Včasné ustavení stranických a svazáckých organizací a zahájení jejich činnosti. Zvyšování účinnosti individuální výchovné práce se zálohami a péče o jejich materiální, týlové a zdravotnické zabezpečení. Nadále budeme v tomto směru pokračovat. Upevňovat společné úsilí místních vojenských správ, bojových svazků a útvarů v přípravě záloh a při plnění mobilizačních úkolů. Více také prohlubovat součinnost se stranickými a státními orgány na teritoriu.

Úkoly stranickopolitické práce při zabezpečování bojové pohotovosti plynulého přechodu vojsk k bojové pohotovosti jsou náročné a nelze je od sebe oddělovat. Za jeden z klíčových z nich považujeme proslazení nepřetržitého spojení stranickopolitické práce s uplatňováním vědeckotechnického pokroku, který se neobejde bez politické motivace a mobilizace každého vojáka. Uvědomujeme si, že toho nelze dosáhnout jen slovy, ale konkrétní práci politických pracovníků, komunistů a svazácků především tam, kde probíhá výcvik, taktická cvičení, střelby, kde se osvojuje a ošetřuje technika, kde se formuje bojové mistrovství příslušníků armády.

Na celoarmádním stranickém aktivu i při dalších příležitostech byly zdůrazňovány požadavky na zvýšení úrovně každodenního výcviku. Ne vždy se je však daří důsledně realizovat. Nedostatků se stále projevují v kvalitě jeho připravenosti a intenzitě. Stranickopolitická práce rovněž málo působí na růst technické připravenosti vojáků, péče o svěšenou výzbroj a techniku, upevnění režimu v parkové službě, boje proti vzniku dopravní nehodovosti, haváriím motorů a dalším škodám a ztrátám. Není plně rozvinuta systematická práce s inženýrskými technickými pracovníky, řidiči a dilenskými specialisty. Vojenskotechnická a ekonomická propaganda je málo ofenzivní, přesvědčivá a účinná.

K energičtějšímu překonání těchto nedostatků byla z podnětu 2. zasedání byra

HPS ČSLA i v Západním vojenském okruhu nastoupila konkrétní cesta při společných poradách politických orgánů s funkcionáři pracujícími na výzbrojním a technickém zabezpečení. Do tohoto procesu jsou také aktivně zapojovány všechny stranické a svazácké organizace, velitelé a vojáci. Větší požadavky klademe na zvyšování odborné připravenosti politických pracovníků a zabezpečování jejich účinnějšího vstupu do ovlivňování kvality řídicí a organizátorské práce všech inženýrských technických kádřů, přípravy vojáků ke kvalitnímu zvládnutí výzbroje a techniky a dovednému využití všech jejích parametrů v boji. Obdobně přistupujeme k projednání stavu a řešení nedostatků v oblasti materiálního, týlového a zdravotnického zabezpečení vojsk, které prozatím ve všech směrech plně neodpovídá potřebám jejich života v míru i polních podmínkách.

Za rozhodující při překonávání těchto problémů považujeme rozšíření individuální práce s komunisty i nestraníky a hlavně funkcionáři, kteří za kvalitu práce na těchto úsecích mají přímou odpovědnost.

Z toho hlediska za zvláště důležité považujeme uplatňování cílevědomějšího stranickopolitického vlivu na další zkvalitňování řídicí a organizátorské práce všech velitelů a štábů. Proto usilujeme především o zvyšování schopnosti stranických organizací na jednotlivých štábech účinněji prosazovat politické přístupy ke zvyšování úrovně řídicí a organizátorské práce a odpovědnosti všech komunistů za zdokonalování plánování a efektivnější využívání všech řídicích činností, za rozhodnější boj proti extenzivním způsobům i plnění úkolů, projevům formalismu, rutině a administrativním metodám řízení. Z toho také pramení konkrétní požadavek, aby důsledněji pracovaly s veliteli a náčelníky jako s komunisty, pravidelněji jim ukládaly stranické úkoly a vedly je ke skládání účtů ze své práce před výborem stranické organizace.

Náročné požadavky na zabezpečování nepřetržitě bojové a mobilizační pohotovosti rovněž zdůrazňují potřebu věnovat v celé stranickopolitické práci vyšší pozornost velitelskému sboru, rozvíjení intenzivnější a diferencované ideově výchovné a politickoorganizátorské práce v kolektivech vojáků z povolání a s jednotlivci, zvláště k upevňování jejich politických, mravních a pracovních kvalit. Za významné přitom považujeme dosáhnout ve všech velitelských a politických orgánech spravedlivého hodnocení podílu vojáků z povolání na dosažených výsledcích, většího porozumění a citlivějšího řešení jejich osobních problémů, vytváření podmínek pro sebevzdělání, kulturu, společenský a rodinný život. Tím také posilovat jejich politickou a morální motivaci pro odpovědný výkon všech služebních povinností.

Soustavné prohlubování vedoucí úlohy strany, ideově politické vyspělosti, morální a pracovní příkladnosti komunistů, autority a vlivu stranických organizací na stmelení všech příslušníků vojenských kolektivů kolem politiky naší strany, tvoří páteř stranickopolitické práce i v Západním vojenském okruhu. Především zásluhou stranických organizací i odpovědnou prací naprosté většiny velitelů, příslušníků štábů, politických pracovníků a vojáků se daří také v našich podmínkách postupně probíjovat nové a náročnější požadavky na zkvalitňování přípravy vojsk, kritičtější a nesmířitelnější vystupovat proti přetrvávajícím nedostatkům a upevňovat odpovědnější vztah komunistů i bezpartijních k jejich řešení. To vytváří příznivější podmínky k důslednějšímu plnění všech úkolů, na nichž závisí nepřetržitá bojová pohotovost a připravenost Západního vojenského okruhu k obraně západní hranice naší vlasti a socialismu, i pro úspěšnější uskutečňování všech stranickopolitických opatření, která směřují k politickému zabezpečení přechodu vojsk z mírového na válečný stav a do bojové činnosti, v jejichž realizaci budeme i nadále s ještě větší intenzitou pokračovat.

UPŘESNĚNÍ DŘÍVE ZPRACOVANÉ DOKUMENTACE PŘED ZAHÁJENÍM VÁLKY

Velmi složitým úkolem období před zahájením války bude bezprostřední příprava prvních operací. Ve svém příspěvku se budu zabývat zkušenostmi jedné z hlavních částí bezprostřední přípravy operace, tj. upřesněním dříve zpracované dokumentace.

Období bezprostřední přípravy prvních operací a především upřesnění dříve zpracované dokumentace bude značně složité a vyznačovat se tím, že situace stran na válčišti bude natolik vyhrčená, že lze předpokládat zahájení války v nejbližší době. Budou přijímána opatření k uvádění vojsk do vyšších stupňů bojové pohotovosti, přechodu státu a národního hospodářství na válečný stav a řada dalších. Součástí těchto opatření bude i bezprostřední příprava prvních operací.

Pomineme-li ostatní okolnosti a faktory bezprostřední přípravy prvních operací, pak dříve zpracovaná dokumentace bude upřesňována v období bezprostředního nebezpečí zahájení války. Upřesnění lze řešit souběžnou nebo postupnou metodou. Účelnější se jeví souběžné plánování. Činnost velitelů a štábů při upřesnění dokumentace bude probíhat podle zpracovaných metodik práce. Operační cvičení, konaná v posledních letech, zdůraznila potřebu rozpracovat tuto činnost a doplnit zpracované metodiky práce. Ukázalo se, že se různí představy o způsobu činnosti, rozsahu i obsahu plnění jednotlivých úkolů a lhůtách jejich uskutečnění.

Využili jsme našich zkušeností a připravili možnou variantu činnosti velitele a štábu při upřesnění dříve zpracované dokumentace a ověřili ji při cvičeních na operačních stupních velení. Ze zkušeností vyplývá, že se metodicky rozpracovaná činnost nemůže brát jako dogma. Bude

vždy závislá na mnoha faktorech a okolnostech, které ji budou ovlivňovat. Především půjde o čas, na němž bude záležet, která opatření budou plněna detailně a která rámcově, nebo která budou úplně vypuštěna. Nemalou úlohu bude sehrávat i skutečnost, kdy část štábu bude upřesňovat dokumentaci a druhá část se může podílet na velení a řízení vojsk při jejich uvádění do vyšších stupňů bojové a mobilizační pohotovosti. Velitel a štáb daného stupně velení, kteří řeší upřesnění dokumentace, musí všechny tyto okolnosti a faktory brát v úvahu a podle konkrétní situace upřesnit svou metodiku práce.

Vlastní proces upřesnění dokumentace může být uskutečněn v závislosti na přijatých opatřeních buď v místech stále dislokace, nebo na předem připravených místech velení.

Při zpracování metodiky upřesnění dříve zpracované dokumentace jsme vycházeli z potřeby, aby to bylo vykonáno v co nejkratší době na všech stupních velení a byly vytvořeny podmínky pro splnění opatření bojové a mobilizační pohotovosti, v kontrolní činnosti velitelů a v praktické přípravě vojsk k plnění bojového úkolu.

Upřesnění se bude zahajovat na základě operační směrnice (bojového nařízení) hlavního velitelství na válčišti. K této době je velitel a štáb připraven k plnění úkolu. Celou činnost je možné rozdělit na tři části, a to upřesnění zámyslu, rozhodnutí k operaci, zpracovaných plánů operace.

Zpracovaná metodika práce velitele a štábu frontu předpokládá zahájit činnost studiem směrnice hlavního velitelství (bojového nařízení) a zakreslením změn do map rozhodnutí se současným ujasněním úkolu. Tuto činnost je účelné dělat na

pracovišti velitele za účasti přísně omezeného počtu osob, a to: velitele, NS, NPS, NOS, NSK všeobecného plánování. Je vhodné přizvat i VFL, VRVD, VVPVO, NZS. Osvědčilo se, že při studiu směrnice velitele důstojníci operační správy zakreslují změny do mapy a ostatní sledují činnost, popřípadě odpovídají na dílčí dotazy velitele. Zároveň formou dialogu velitele, náčelníka štábu a ostatních funkcionářů si ujasňují změny v úkolu vzhledem k tomu, že hlavní funkcionáři obsah původního úkolu znají. Zaměřují pozornost na upřesnění obsahového a prostorového plnění úkolů, změny v úloze a místu frontu ve strategické operaci na válečisti, složení frontu, v opatřeních, která se uskutečňují ve prospěch frontu a další. V krátkosti si ujasní i skutečnou situaci nepříteli v zájmovém prostoru, i když se k němu podrobně vrátí při hodnocení situace. Předpokládáme, že na tuto činnost by neměla být vyčleněna doba větší než jedna hodina.

Zástupci velitele a náčelníci, kteří nejsou na pracovišti velitele, studují odborná nařízení hlavního velitelství na válečisti a ujasňují si úkol. Ostatní funkcionáři štábu se v potřebném rozsahu podle funkčního zařazení seznamují s předem zpracovanými dokumenty a plní úkoly vůči podřízeným štábům a vojskům. Chtěl bych připomenout, že okruh osob, které se s dokumenty seznamují, byl i v dílčím rozsahu, musí být předem přesně stanoven.

Činnost velitele a štábu při upřesňování dříve zpracované dokumentace musíme chápat jako tvůrčí proces, při kterém se jednotlivé činnosti prolínají. Proto budeme-li dále hovořit o hodnocení situace, je třeba vidět, že její řešení nemůže být omezeno ukončením studia směrnice hlavního velitelství a ujasněním úkolu na jedné straně a formulací zámyslu na druhé straně. Dílčí otázky a problémy bude velitel řešit již při ujasnění úkolu.

Hodnocení konkrétní situace bude mít rozhodující vliv na další činnost vlastního štábu i podřízených. Významnou úlohu bude mít náčelník zpravodajské správy, především ve zhodnocení, jak konkrétní situace nepříteli může změnit jeho pravděpodobný zámysl. Také hodnocení situace vlastních vojsk může natolik ovlivňovat situaci, že bude třeba ji rozhodující mírou brát v úvahu při tvorbě zámyslu i stanovení úkolů vojskům. Do procesu hodnocení situace mohou vstupovat i další funkcionáři. Domnívám se, a zkušenosti to potvrzují, že vstup těchto funkcionářů do procesu hodnocení nebude formou klasických informačních zpráv, ale odpovědi

na případné dotazy velitele, nebo formou krátkých, ale podstatných informací.

V době, kdy hlavní funkcionáři hodnotí situaci, se osvědčilo seznámit náčelníky, kteří se nezúčastní činnosti u velitele, s úkoly vytyčenými hlavním velitelstvím na válečisti. Seznámit je může náčelník štábu nebo jím pověřený funkcionář (ZNS, NOS).

Hodnocení situace by mělo vyvrcholit stručnými závěry a představami velitele jak v hrubých rysech úkoly (pozměněné úkoly) plnit. Ukázalo se jako potřebné s těmito představami a závěry seznámit hlavní funkcionáře velitelství a štábu a dát tak možnost zahájit přípravu kalkulací, propočtů a podkladů pro rozhodnutí velitele. Tuto činnost může dělat náčelník štábu nebo jeho zástupce.

Na pracovišti velitele pokračuje proces upřesnění dříve přijatého zámyslu. Velitel s náčelníkem operační správy, náčelníkem skupiny všeobecného plánování upraví grafické rozhodnutí a zámysl. Na hodnocení situace a upřesnění zámyslu je zapotřebí přibližně dvou hodin.

Štáb v této době podle pokynů NS připravuje potřebné kalkulace, propočty, zejména výpočty poměrů sil a dokončuje seznámení s jednotlivými (předem zpracovanými) dokumenty. Za řízení zástupce náčelníka štábu je připravován návrh na úpravy v kalendářním plánu přípravy operace, časový rozpočet práce štábu a upřeshňován plán kontrol.

Po nezbytných úpravách informuje velitel frontu hlavního velitelství na válečisti o zámyslu a po jeho schválení připravuje jeho vyhlášení. Osvědčilo se v této době zakreslit změny na oleātu a připravit ji k vydání určeným zástupcům velitele, velitelům a náčelníkům druhých vojsk a náčelníkům služeb již při vyhlášení zámyslu.

Vyhlášením končí upřesnění zámyslu, nejdůležitější úsek v práci velitele a štábu. Rozhodující úlohu v této činnosti sehraje především velitel a náčelník štábu za účinné pomoci velitelů a náčelníků druhých vojsk. Na upřesnění zámyslu a jeho vyhlášení metodika předpokládá dobu asi 4 až 5 hodin. Může být zkrácena nebo prodloužena v závislosti na změnách situace nepříteli a vlastních vojsk oproti předpokládané, na změnách v úkolu stanoveném hlavním velitelstvím na válečisti, ale také na čase, který je k dispozici. Vyhlášením zámyslu se vytvářejí podmínky pro intenzivní zapojení do činnosti jak vlastního štábu, tak i podřízených stupňů velení. Vyhlášení zámyslu se zúčastňuje vymezený okruh hlavních funkcionářů štábu frontu, popřípadě i velitelé armád.

Na základě zámyslu pokračuje činnost velitele a štábu upřesněním rozhodnutí. V první řadě jsou předány úkoly podřízeným formou předběžných bojových nařízení. Osvědčilo se v praxi předávat je prvosledovým armádám osobně hlavními funkcionáři technickými prostředky spojení. Velitel předává nařízení armádě, která plní rozhodující úkol. Toho se zúčastňuje náčelník skupiny směrů s důstojníkem směru za danou armádu, kteří na základě ústně vydaného nařízení zpracují je písemně a doručí podřízeným šifrovým spojením. V posledním období se osvědčilo předávat tato nařízení pomocí mezipočítačového přenosu, čímž se doba na předání několikrát zrychlí.

Zástupci velitele, velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb navrhovnou veliteli použití svých vojsk. Neopakují známé věci a skutečnosti, informují (podle požadavků velitele) pouze o podstatných závěrech, které vyplývají ze změn oproti plánu. Hlavní pozornost zaměří především na průzkum, radioelektronický boj, úkoly a zabezpečení vojsk do zahájení a při zahájení války.

Je vžita praxe, že po návrhu veliteli daný funkcionář osobně zpracuje úpravy do grafického a textového rozhodnutí. U úkolů pro vševojskové svazy a svazky to udělá náčelník oddělení směrů na základě pokynů NS nebo NOS. Po přijetí zámyslu, bude-li k tomu dostatek času, může velitel spolu s určenými veliteli druhů vojsk a náčelníky vykonat rekognoskaci. Ta se dělá s cílem upřesnit některé údaje, jako např. přední okraj čar obrany, čáry zasazení, směry protitúderů a další.

Vzhledem k faktoru času se osvědčilo na operačních stupních velení k této činnosti používat vrtulníky. Doba potřebná na ni může být 2 až 4 hodiny, někdy i více.

Při dokončování úprav textového a grafického rozhodnutí velitel schválně zámýsl podřízeným velitelům s využitím technických prostředků spojení. Na závěr rozhodnutí vydá NS pokyny pro přípravu organizace součinnosti.

Vyhlášením rozhodnutí a stanovením úkolů vojskům završuje velitel druhou část upřesnění dříve zpracované dokumentace. Účastní se jej zástupci velitele, velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb. Velitel při vyhlášení rozhodnutí zdůrazní změny především v úkolech vojskům a jejich účasti při vedení úderu na cíle 1. pořadí (popřípadě 1. JÚ). K přijetí roz-

hodnutí je třeba nejméně 3,5 hodiny od vyhlášení zámyslu. V souladu s rozhodnutím jsou zpracovávána a odesílána bojová nařízení vojskům. Osvědčilo se jejich odesílání kurýrem s využitím vrtulníků nebo vozidel a technickými prostředky spojení, včetně mezipočítačového přenosu dat.

Třetí částí upřesnění je zapracování změn do plánu operace. Obdobně jako při základním plánování je východiskem pro tuto činnost rozhodnutí velitele. Upřeshňují se všechny dokumenty potřebné pro řízení dané operace za řízení náčelníka štábu. Souběžně s upřeshňováním plánů určení funkcionáři kontrolují u podřízených štábů a vojsk pochopení úkolů a prosazují jejich realizaci. Pozornost musí být zaměřena na sladěnost jednotlivých opatření mezi nadřízeným a podřízeným. Zároveň tito funkcionáři musí zabezpečit, aby se potřebné údaje a změny v dokumentech vlastního stupně velení odrazily v plánech a dokumentech podřízených a promítly se zpětně do plánů a dokumentů nadřízeného.

Důležitou činností v práci velitele a štábu je organizace součinnosti a i v procesu upřesnění dříve zpracované dokumentace by se s ní mělo počítat. Přitom bude opět hrát roli faktor času, zda ji vykonat, nebo ne. V každém případě na základě pokynů velitele řídí náčelník štábu úpravu dříve zpracovaného plánu organizace součinnosti (plánové tabulky součinnosti). Pokud velitel rozhodne, určení funkcionáři štábu (nebo funkcionáři v souladu s metodikou práce velitele a štábu) připravují organizaci součinnosti.

V celku na činnost v třetí části upřesnění je třeba vyčlenit dobu 4 až 6 i více hodin.

Jak jsem se zmínil již v úvodu, upřesnění dříve zpracované dokumentace bude záviset na mnoha faktorech. Připravená a ověřená metodika práce velitele a štábu frontu vyžaduje v méně příhodné situaci 13 až 15 i více hodin.

V problematice upřesnění dříve zpracované dokumentace je zásadní otázkou, v jakém rozsahu upřesnění dokumentace dělat, zda zpracovávat znovu všechny nebo jen některé dokumenty. Převažuje názor, že upřesnění by se mělo dělat úpravami do zpracované dokumentace, a to tak, aby zůstalo v platnosti dříve zpracované rozhodnutí, úkoly vojskům a plány operace. V každém případě bude potřeba detailně upřesnit ničení cílů 1. pořadí, účast v 1. JÚ frontu a opatření, která musí štáby a vojska bezprostředně plnit v přípravě operace a boje.

ORGANIZACE SOUČINNOSTI PŘI PŘÍPRAVĚ A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE NA POČÁTKU VÁLKY

Úspěchu ve všech druzích bojové činnosti může být dosaženo pouze společným úsilím jednotlivých druhů vojsk a speciálních vojsk. Důležitou úlohu přitom má dobře organizovaná vzájemná součinnost při přípravě i v průběhu operací. Organizace součinnosti je neoddělitelnou součástí procesu velení a jak uvádí předpis Oper-1-1, je také nejdůležitější povinností velitelů a štábů všech stupňů. Její důležitost vyplývá z nasycenosti vojsk moderní bojovou technikou, zbraňovými systémy, z rozhodných cílů operací, jejich velkého rozmachu a vysokých temp, z mimořádné intenzity bojové činnosti, velkého bojového úsilí i z velké spotřeby materiálních prostředků. Význam organizace a nepřetržitosti udržování součinnosti v soudobých podmínkách vzrůstá také z těch důvodů, že v příští možné válce by působily svazy a vyšší svazy v mnohonárodním složení.

Účast velkého počtu svazů, svazků a útvarů druhů vojsk, speciálních vojsk a vojenského letectva proto vyžaduje přesné sladění jejich činnosti ke splnění úkolů operace. Podmínkou úspěšného vedení bojové činnosti je dnes více než kdy jin-

dy komplexní a efektivní využití palby, úderu a manévru vojsky.

Proto cílem součinnosti musí být dosažení optimálního využití účinků zbraní, bojové techniky a možností všech druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, podílejících se na splnění úkolů operace v nejkratší možné době a pokud možno s nejmenšími ztrátami.

Podle našich předpisů a řádů pro vedení operací a boje záleží organizace součinnosti ve sladění palebné činnosti a manévru vojsky podle cíle, místa, času a způsobu plnění úkolů i v usměrnění jejich úsilí k dosažení stanovených cílů. Velitelé a štáby musí jednotně a správně pochopit cíle nastávající bojové činnosti, úkoly svazů (svazků) a způsob jejich splnění. Součinnost se uskutečňuje nepřetržitě a při narušení musí být ihned obnovována. V průběhu operace (boje) se upřeshuje a při zásadních změnách situace se nově organizuje.

K naplnění těchto zásad je třeba, aby velitelé a štáby vždy znali situaci, měli mezi sebou spolehlivé spojení a vzájem-

ně se pravidelně informovali. To také předpokládá vysokou organizovanost, přesnost a rychlost jejich práce, umění se rychle orientovat ve složité situaci, schopnost dát doplňkové úkoly a organizovat jejich splnění.

Organizaci součinnosti v podmínkách přípravy a vedení obranné operace na počátku války je nutno vidět ve třech polohách — v míru, při zostřování vojenskopolitické situace na válčišti a při odrážení napadení nepřítelem.

Základem organizace součinnosti při přípravě obranné operace v míru je rozhodnutí velitele, ze kterého vyplývá cíl operace, bojové a operační úkoly, jež vojska musí splnit, časové a prostorové rozdělení jejich činnosti ke splnění úkolů. Avšak již při ujasňování úkolu a hodnocení situace řeší velitel také otázky součinnosti, způsoby jejího uskutečňování, určuje, jakého nepřítele, v jakém prostoru a v jakém pořadí ničit, kde a jakými silami soustředit hlavní úsilí obrany. Vytváří tedy myšlenkově model operace, promýšlí její průběh a postupně vyvozuje nejúčelnější operační sestavu vojsk, způsob plnění úkolů, kde, kdy, ke kterým otázkám a s kým organizovat součinnost.

Při přípravě první obranné operace se součinnost organizuje do celé hloubky podle úkolů a předpokládaných směrů nepřátelského útoku.

Hlavními úkoly, ke kterým je účelné součinnost organizovat, mohou být:

- zaujetí operační sestavy, ženijní budování obrany, zabezpečení trvalé pohotovosti vojsk k odražení nepřátelských úderů,

- ničení hlavního uskupení nepřítele za přesunu, na čarách rozvinování a odražení hromadných úderů nepřítele ze vzduchu,

- ničení nepřítele a vedení bojové činnosti v pásmu přikrytí státní hranice,

- palebná protipříprava,

- odrážení útoku nepřítele a vedení bojové činnosti k udržení taktické hloubky (hlavního pásma) obrany,

- ničení nepřátelského uskupení, které se vklíní do pásma obrany, a vedení protíúderu,

- bojová činnost k udržení obranných pásem v hloubce.

Organizaci součinnosti v tomto období ovlivňují následující podmínky:

- velitel se rozhoduje ne na základě konkrétní situace na frontě, ale vychází ze zásad operačního umění, zhodnocení

nepřítele, jeho morálně politického stavu, zásad vedení útočné činnosti, výzbroje apod.,

- v období přípravy operace bude zpravidla přizván pouze omezený počet funkcionářů, všechna opatření proto nebudou rozpracována detailně a většina příslušníků štábů bude informována jen rámcově,

- nebude známa přesná doba, ani způsob zahájení útoku nepřítele,

- uskupení sil a prostředků nepřítele i směry hlavních úderů budou vyhodnocovány podle terénu a na základě zkušeností z operačních cvičení nepřítele v míru,

- dobu doplnění vlastních vojsk a zaujetí operační sestavy k vedení obranné operace lze stanovit pouze orientačně.

Tyto složité podmínky nesmějí negativně ovlivnit úsilí velitelů a štábů v přípravě operace.

Otázky organizace součinnosti v míru řeší osobně velitel frontu (armády) za účasti hlavních funkcionářů štábů, velitelů druhů vojsk, náčelníků speciálních vojsk a služeb a velitelů armád (divizí). Organizace součinnosti se provádí na mapách s využitím map reliéfních, leteckých snímků, názorných schémat apod. Součinnost se upřesňuje samostatně v pásmu každé armády (divize). Velitel ji organizuje podle úkolů vojsk, pravděpodobných směrů nepřátelského útoku a variant bojové činnosti. Podstata takové součinnosti tkví v koordinaci činnosti svazů a svazků druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk, prvků operační sestavy, uskupení vojsk a sousedů co do cíle, úkolů míst, času a způsobů plnění úkolů.

Součinnost se provádí metodou pokynů nebo metodou odpovědí podřízených na dotazy velitele. V průběhu organizace součinnosti je velitel frontu (armády) povinen přesvědčit se, zda podřízení uložené úkoly i způsoby jejich plnění správně pochopili.

Při zostřování vojenskopolitické situace, v období narůstání nebezpečí války, bude organizace součinnosti ovlivňována těmito charakteristickými rysy daného období:

- činnost velitelů, štábů a vojsk bude v závislosti na narůstání nebezpečí agrese zintenzivněna,

- na základě přijímaných konkrétních opatření nepřítelem musí být upřesňováno dříve přijaté rozhodnutí a všestranné zabezpečení operace,

— velitelé i štáby budou současně řešit doplňování vojsk skrytou mobilizací, budování pásma obrany i bezprostřední zaujímání pásma překrytí státní hranice vyčleněnými vojsky,

— současně s těmito opatřeními bude přecházet z mírového na válečný stav také národní hospodářství.

Rozsah otázek organizace součinnosti v tomto období je obdobný jako při plánování obranné operace. Součinnost však musí být provedena v konkrétnější formě, a to bezpodmínečně v terénu nebo na plastickém stole, samostatně v pásmu každé armády (divize).

V této souvislosti je třeba zdůraznit nutnost těsné součinnosti mezi polními a teritoriálními štáby při zabezpečování všech úkolů a opatření k odražení útoku nepřitele. Vzájemné vztahy mezi nimi vycházejí ze zásady, že rozhodující jsou úkoly a potřeby polních vojsk. Tato zásada bude tedy rozhodujícím kritériem ke konkrétnímu řešení součinnosti, zejména při:

- dokončování mobilizace svazků, útvarů a zařízení,
- ničení nepřátelských vzdušných úsadků a zneškodňování diverzních skupin,
- odstraňování následků použití ZHN nepřitelem na svazky, útvary a zařízení polních vojsk i objekty teritoria,
- zabezpečování polních vojsk na teritoriu okruhu,
- zabezpečování přesunů přes teritorium, které zasahují do pásma polního svazu,
- obnově silniční sítě a ve vymezeném rozsahu i železnic,
- udržování pořádku v pásmu svazů a při evakuaci obyvatelstva.

Rozhodující pro organizaci součinnosti mezi polními a teritoriálními štáby bude situace, která se ve společném zájmovém prostoru vytvoří, a také požadavky velitele polního svazu k zabezpečení úkolů a činnosti jeho vojsk.

Podle konkrétní situace a podmínek může součinnost mezi těmito orgány probíhat na těch místech velení, která v dané době zaujímají. Vzhledem k tomu, že půjde většinou o zabezpečení polních vojsk, měla by ve většině případů součinnost probíhat na místech velení polních štábů. V některých případech může probíhat i na místech velení teritoriálních štábů. To bude možné při dostatku času a účelně tehdy, kdy k řešení otázek budou přibírány teritoriální orgány dalších stupňů.

Podkladem k organizaci součinnosti mezi polními a teritoriálními štáby budou požadavky velitelů polních vojsk nebo pokyny nadřízeného teritoriálního orgánu. Z toho vyplývá potřeba, aby k organizaci součinnosti byly vysílány operační skupiny, složené z funkcionářů podle řešené problematiky. Výsledky součinnostních jednání je nutno si zaznamenávat a o plnění dohodnutých úkolů se vzájemně informovat.

Význam činnosti teritoriálních štábů ve prospěch polních vojsk je zdůrazněn i v Rozkaze ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1986—1987, kde je uloženo: „Prakticky procvičovat činnost s orgány polního velení při frontových a armádních cvičeních“.

Činnost velitele a štábu při součinnosti v průběhu obranné operace na počátku války bude podmíněna:

- tím, zda a s jakou přesností se podařilo zjistit dobu zahájení napadení, síly a zámysl nepřitele,
- stavem doplnění vlastních vojsk a jejich bojeschopností v závislosti na možnostech provést plánovanou stmelení,
- tím, zda se podařilo včas překrýt státní hranici, zaujmout operační sestavu a na dalších faktorech.

V souhrnu lze říci, že organizace součinnosti při odražení útoku nepřitele bude závislá na tom, do jaké míry bude skutečný vývoj situace odlišný od předpokládaného, rozpracovaného, zabezpečeného plánem obranné operace a pro který byla prováděna součinnost v míru i v období bezprostředně před napadením.

Když vyloučíme málo pravděpodobný stav, že by se vývoj skutečné situace zcela kryl s plánováním, je možno uvažovat o dvou variantách:

a) daná situace se liší jen málo, v méně podstatných rysech, které neovlivňují prostorové plnění úkolů a použití vojsk,

b) liší se zásadně a ovlivňuje prostorové a časové plnění úkolů i použití vojsk (uspořádání operační sestavy).

V souladu s těmito stupni odlišnosti bude nutno řešit součinnost v průběhu obranné operace. Pro první variantu bude pravděpodobně postačovat upřesnění, popř. doplnění plánu součinnosti, zatímco pro variantu druhou musí být provedena opakovaná organizace buď k danému operačnímu úkolu, nebo i do celé hloubky operace.

Pro práci velitelů a štábů v etapě odrážení agrese se jako výhodnější jeví varianta první. Ta předpokládá vysoce kvalifikovanou, důslednou práci štábu při přípravě operace již v míru i v období zostřování situace, vysoký stupeň připravenosti a odborné schopnosti velitelů a štábů, organizovaný přechod státu z mírového na válečný stav, účinný průzkum všeho druhu ve všech obdobích, variantně sladěné způsoby vedení bojové činnosti a další. V praxi to znamená již v míru a bezprostředně před napadením řešit součinnost při odrážení různých uskupení nepřítelů, v různých variantách zahájení války, podměnek a situace vlastních vojsk.

Zásadní změny v situaci při zahájení napadení by ukazovaly na chyby a nedostatky v práci velitelů a štábů v předcházejících obdobích, na nedostatky informací nebo jejich chybné vyhodnocení, na nedůsledné ujasnění úkolu, zhodnocení situace a na přijetí neodpovídajícího rozhodnutí. Tento stav by vyžadoval provést v podstatě novou organizaci součinnosti, pravděpodobně do celé hloubky operace podle výše uvedených zásad.

Jedním z nejdůležitějších úkolů velitelů a štábů všech stupňů je udržování součinnosti v průběhu operace. Přitom je nutno se zaměřit na včasné, přesné a kvalitní plnění opatření vyplývající ze zpracovaného plánu operace a plánu součinnosti, popřípadě na jeho upřesnění nebo doplnění.

Největší pozornost se musí věnovat součinnosti při odrážení hromadných úderů nepřítelů ze vzduchu, při vedení boje

o udržení postavení v pásmu příkrytí, hlavního pásma a celé taktické hloubky, při vedení protitúderů, ale také při palbě protipřípravě a prvním jaderném úderu.

Zvláštní důraz je nutno položit na organizaci součinnosti vojsk na směru předpokládaného hlavního nepřátelského úderu. Přitom pečlivě koordinovat způsob činnosti vojsk bránících hlavní pásmo obrany s činností vojsk přisunovaných z hloubky k zesílení obrany nebo vedení protiztečí (protitúderů), s protitankovými zálohami a pohyblivými odřady zatarasovacími a rovněž způsob vedení palby všeho druhu, vedení úderů letectva a zřizování zátarasů v průběhu bojové činnosti.

Aby nedošlo k narušení součinnosti, je třeba vymezovat její způsoby současně s upřesňováním úkolů vojskům. Důležitým předpokladem je také trvalá kontrola štábem, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb s cílem zabezpečit přesné plnění úkolů podřízenými, mít přehled o situaci a přijímat včas potřebná opatření.

To vše také od velitelů a štábů vyžaduje zabezpečovat trvalou práci spojovacích prostředků, včasné předávání informací a hlášení od podřízených a rovněž od nadřízeného štábu, sousedů a spolupůsobilého teritoriálního štábu.

V průběhu operace musí velitel a štáb nepřetržitě sledovat situaci, určovat způsoby plnění úkolů vojsky a upřesňovat metodu součinnosti. To je jedním z hlavních předpokladů úspěchu při plnění cílů obranné operace na počátku války.

ORGANIZACE, PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ KOMPLEXNÍHO PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE V OBRANNÉ OPERACI

Přípravy ozbrojených sil NATO k rozpoutání překvapivého válečného napadení za použití zbraní hromadného ničení a dalších vysoce přesných a účinných zbraňových systémů nás nutí udržovat ozbrojené síly na takovém stupni stále pohotovosti, který zabezpečí jejich převedení na válečný stav v době, která neposkytne nepříteli možnost realizovat jeho útočné plány.

Mohutný rozvoj bojových prostředků již od samého počátku války rozhodným způsobem ovlivňuje organizaci přípravy a vedení prvních operací a charakter činnosti vojsk. Z hlubšího studia tohoto problému i praktických poznatků posledních operačních cvičení (Palcát-86, Granit-86) je patrné, že význam počátečního období vzrůstá změnou charakteru války.

V důsledku značných kvalitativních a kvantitativních změn v bojových prostředcích a z toho vyplývajících změn ve způsobu vedení ozbrojeného zápasu získává důležitost výzkum operací na počátku války. Je zřejmé, že při odražení agrese nepřítel budou složité podmínky v neprospěch vlastních vojsk. Svazky prvního operačního sledu budou postupně vyváděny z míst stálé dislokace (prostoru cvičení) a ve stanovených prostorech činnosti v součinnosti s vojsky vyčleněnými k překrytí státní hra-

nice zahájí bojovou činnost k odražení agrese v různou dobu, rozdílnou naplněností a stupněm bojeschopnosti.

Zkušenosti ukazují velký význam získání iniciativy hlavně v počátečním období války. Získání a udržování iniciativy umožňuje plánovitě rozvinout a využít ozbrojené síly.

V počátečním období války je nezbytná těsná součinnost všech druhů vojsk. Omezené množství dělostřelectva a letectva může značně ztížit palebnou podporu obranného boje.

Podle zkušeností je nutné vycházet i ze situace, kdy budou zahájeny první operace při nedokončeném rozvinutí vlastních vojsk, při zjevném nedostatku sil a prostředků.

Přechod vojsk do obrany k odražení nepřátelského napadení bude záviset na zámyslu obranné operace, způsobu zahájení agrese a na konkrétní situaci. Do obrany před zahájením nepřátelské agrese mohou vojska přecházet předem v případě, kdy nás nepřítel předstíhl v uvádění vojsk do plné bojové pohotovosti a vytvořil silná úderná uskupení. Cílem obranné operace na počátku války při nedokončeném operačním rozvinutí vlastních vojsk bude zmařit útočnou operaci nepřítel, způsobit mu

ztráty a zabránit mu v proniknutí do hloubky našeho území. Tím vytvořit podmínky pro dokončení operačního rozvinutí hlavních sil frontu a pro přechod do útoku. Vzhledem ke stavu bojové pohotovosti vojsk, bojeschopnosti a stavu operačního rozvinutí bude operační sestava frontu (armády 1. sledu) při zahájení agrese nepřítele členěna zpravidla do jednoho sledu. Druhý sled frontu (armády) a vševojskové divize ze vševojskové zálohy, druhy vojsk, týlové svazky, útvary a zařízení budou zaujímat stanovené prostory, obranná pásma a postavení v hloubce v závislosti na době dosažení bojové pohotovosti.

Operační rozvinutí vojsk bude od začátku narušováno letectvem, prostředky REB, vzdušnými výsady, aeromobilními jednotkami a průzkumnými palebnými systémy.

Charakteristické pro počáteční období války bude palebné sražení a boj o dosažení palebné převahy nad nepřítelem. Důraz bude položen na faktor překvapení s následným prvním hromadným palebným úderem k využití momentu překvapení při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk, značně je ztížit, dezorganizovat velení, získat nadvládu ve vzduchu se současnými údery pozemních vojsk. Prvním hromadným palebným úderem může nepřítel v pásmu frontu způsobit vojskům vážné ztráty. Vojska frontu proto musí ihned od začátku bojové činnosti ničit a umlčovat důležité objekty nepřítele, které představují největší nebezpečí. Tato situace vyžaduje zabezpečovat vysokou bojovou pohotovost prostředků velení a sil, které vedou úder k efektivnímu a včasnému ničení objektů prvního pořadí. Tyto prostředky je nutné udržovat se stále pohotovosti. Ostatní prostředky palebného ničení bude nutné v co nejkratší době převést do bojové pohotovosti.

V situaci neúplně rozvinutých sil frontu bude bojová činnost zahajována údery na objekty prvního pořadí, které postupně přerostou v hromadný palebný (raketový, dělostřelecký a letecký) úder na nepřítele do celé hloubky jeho sestavy. Palebné ničení nepřítele se bude uskutečňovat na základě předem vytvořeného systému komplexního palebného ničení.

Způsoby a metody palebného ničení nepřítele v obranné operaci nejsou podstatně ovlivňovány stupněm operačního rozvinutí vojsk. Nedokončené operační rozvinutí vojsk se projeví snížením množství sil a prostředků palebného ničení, které se účastní plnění úkolů. Sníženy budou zpravidla i možnosti doplňování sil a prostřed-

ků palebného ničení municí, raketami s konvenční náplní a dalším materiálem. Vliv omezených možností se projeví nejvíce v prvních hodinách a dnech vedení obranné operace.

Podstatou palebného ničení nepřítele v obranné operaci je komplexní palebné působení prostředků raketového vojska a dělostřelectva, dálkového, frontového a vojskového letectva, motostřeleckého, tankového a výsadkového vojska. Společně s nimi působí ženijní vojsko, ohňometné a zadýmovací útvary a jednotky i útvary a jednotky radioelektronického boje.

Cílem palebného ničení nepřítele v obranné operaci při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk je oslabit raketová, jaderná, letecká a úderná uskupení nepřítele, udržet důležité (určené) prostory, vytvořit podmínky k organizovanému dokončení operačního rozvinutí vojsk, změnit poměr sil a tím vytvořit podmínky k přechodu do útoku.

Palebné ničení nepřítele v prvních obranných operacích se uskutečňuje při plnění hlavních operačních úkolů: ničení nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese, v bojích o udržení pásma překrytí státní hranice, taktické hloubky obrany, armádních a frontových pásem obrany a vedení armádních a frontových protiúderů.

Palebné ničení v rámci frontu se organizuje při:

- vedení hromadného palebného úderu na nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese,
- boji o udržení prvního frontového pásma obrany,
- boji o udržení druhého frontového pásma obrany,
- vedení frontového protiúderu.

Palebné ničení v rámci armády se organizuje při:

- účasti v hromadném palebném úderu na nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese,
- boji o udržení
- pásma překrytí státní hranice,
- taktické hloubky obrany,
- prvního armádního pásma obrany,
- druhého armádního pásma obrany,
- vedení armádního protiúderu.

Obsahem ničení nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese, je vedení hromadného palebného úderu samostatně nebo v rámci protivzdušné (vzdušné) operace na válčišti. Jeho součástí je úder na ob-

jekty prvního pořadí nepřítel. V podmínkách nedokončeného operačního rozvinutí vojsk bude takový úder omezen na ničení nejdůležitějších objektů prvního pořadí a některých dalších objektů prvního hromadného úderu protivzdušné (vzdušné) operace. Snížení budou zejména možnosti dělostřelectva, u kterého se dá uvažovat jen s účastí části oddílů přihraničních útvarů. V extrémním případě, při překvapivém zahájení agrese nepřítel, nebude vůbec možné vést hromadný palebný úder.

Palebné ničení nepřítel při boji o udržení jednotlivých pásem obrany se uskutečňuje plněním následujících úkolů palebného ničení: palebnou protipřípravou, palebným ničením nepřítel při přesunu a rozvinutí vojsk, palebným odražením nepřátelské zteče, palebnou podporou vojsk bránících se v hloubce obrany a palebným ničením nepřítel při vedení protiztečí (Všeob-R-1, čl. 356). Palebná protipříprava je zpravidla řešena při boji o udržení taktické hloubky obrany, na objekty nepřítel před hlavním pásmem obrany. V rámci armády je uskutečňována v jednom úseku na směru hlavního úderu nepřítel. Z hlediska realizovatelnosti šířky úseku protipřípravy je výhodné, aby se tento úsek nacházel na styku dvou divizí, bránících hlavní pásmo obrany. Jeho šířka může být přitom dosahovat 12 až 20 km. Palebná protipříprava nemusí být prvním úkolem palebného ničení, zpravidla ji bude předcházet palebné ničení nepřítel v době přesunu jeho vojsk. Při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk bude palebná protipříprava spíše výjimkou, nebo bude uskutečňována na poněkud užším úseku v případě, že se prvosledovým divizím armády na směru hlavního úderu nepřítel podaří zaujmout obranu. Plnění ostatních úkolů palebného ničení je shodné s plněním úkolů při dokončeném rozvinutí. Rozdíl spočívá v omezení palebných možností. Problematickým se jeví i vedení divizních protiztečí, zejména při vedení boje o udržení taktické hloubky obrany. Na jedné straně může v této době vševojskové divizi chybět druhý sled, na druhé straně omezené palebné možnosti, zejména dělostřelectva, neumožňují vedení divizní protizteče bez značných ztrát vlastních tankových a motostřeleckých jednotek. Za výhodnější se jeví vedení rozhodných krátkých protiztečí jednotkami v síle zesíleného praporu (roty) na úzkých úsecích. Takové protizteče je možné palebně zabezpečit a tím zaručit i jejich úspěch. Hlavním prostředkem palebného ničení nepřítel při boji o udržení jednotlivých pásem obrany je palba motostřeleckých a tankových jednotek.

Palebné ničení nepřítel při vedení armádního nebo frontového protiuđeru se uskutečňuje zpravidla ve čtyřech obdobích podle zásad platných pro útok (Všeob-R-1, čl. 108). Pokud vzdálenost výchozích prostorů divizi protiuđeru uskupeň od předního okraje není větší než 20 až 25 km, potom je palebné ničení zahajováno palebnou přípravou a neuskutečňuje se palebné zabezpečení přesunu vojsk. Vliv nedokončeného rozvinutí na plnění úkolů palebného ničení při protiuđerech se může projevit zvýšenou hloubkou protiuđerů. V době vedení protiuđerů už bude překonán nedostatek palebných prostředků, zejména dělostřelectva (armádního a zálohy hlavního velitelství), které je hlavním prostředkem plnění úkolů v prvních třech obdobích palebného ničení. Úsilí palebného ničení musí být v těchto obdobích soustředěno na úseky, jejichž šířka je dána možnostmi hustoty prostředků palebného ničení v jednotlivých výpočtových zbraních (JVZ). Na těchto úsecích je požadována hustota 70 až 90 JVZ na 1 km (50 až 60 hlavní na 1 km). Zkušenosti ze cvičení ukazují, že na jednu vševojskovou divizi protiuđeru uskupení je možné uvažovat o úseku soustředěného úsilí palebného ničení v šířce 5 až 6 km. Tomu musí odpovídat i rozhodnutí velitelů divizí.

V palebné podpoře zteče při protiuđeru bude oproti útoku rozdílný v tom, že hloubka palebné podpory bude dána hloubkou praporů prvního sledu nepřítel. Tento závěr plyne z toho, že nepřítel nebude mít zpravidla druhé postavení obrany.

Hlavními ukazateli palebného ničení jsou snížení bojového potenciálu nepřítel a operačně taktický stupeň palebného ničení. Oba spolu úzce souvisí. Operačně taktický stupeň palebného ničení rovný jedné vyjadřuje skutečnost, že nepřítel bude vyřazeno 80 % cílů a jeho bojový potenciál bude snížen o 60 % v operaci a o 70 % při plnění operačního úkolu. Tyto ukazatele se vypočítávají na základě celkového výchozího kvalitativního poměru sil, požadovaného poměru sil a přípustných ztrát vlastních vojsk. Stanoví se jak na operaci, tak k plnění jednotlivých operačních úkolů, zpravidla vcelku a po směrech. Vždy je třeba zkoumat, zda je možné stanoveného stupně dosáhnout. Výsledek je dán vztahem mezi potřebou jednotlivých výpočtových nábojů (JVN) k ničení uskupení nepřítel se stanoveným stupněm a možnostmi prostředků palebného ničení, rovněž v JVN. Je zřejmé, že v každém jednotlivém případě musí být dosaženo souladu mezi potřebou a možnostmi v JVN.

Podíly v účasti jednotlivých vykonavatelů

lů palebného ničení v obranné operaci mohou dosahovat následujících hodnot:

- raketové vojsko — 2 až 3 %,
- dělostřelectvo pro střelbu ze zakrytých palebných postavení — 25 až 30 %,
- frontové letectvo a bojové vrtulníky — 15 až 20 %,
- motostřelecké a tankové jednotky — 40 až 45 %,

— protiletadlové jednotky — 10 až 15 procent,

— ženijní vojsko a ohňometné jednotky — 3 až 5 %.

Podíly účasti vykonavatelů se při plnění hlavních operačních úkolů znatelně liší. Obdobně je tomu při plnění jednotlivých úkolů palebného ničení. Možné rozdělení uvádí **tabulka**.

Tabulka

Operační (palebný) úkol		Počet úderů				
		raketové vojsko a dělostřelectvo	frontové letectvo a bojové vrtulníky	motostřelecké a tankové jednotky	protitankové jednotky	ženijní vojsko a ohňometné jednotky
Úder na objekty 1. pořadí		20–40	60–80	–	–	–
Boj o udržení pásma obrany	palebná protipříprava	5–10	do 5	1–2	do 1	–
	palebné ničení při přesunu a rozvíjení	1–2	2–3	–	–	–
	palebné odrážení nepřátelské zteče	do 1	do 1	10–15	3–5	1–2
	palebná podpora vojsk v hloubce obrany	7–10	3–7	25–35	5–10	3–4
	palebné ničení při protiztečích	3–5	do 4	do 5	1–2	do 1
	celkem (v průměru)	20–25	10–20	45–50	10–15	4–5
Vedení protiúderu	palebné zabezpečení přesunu vojsk	2–4	3–4	–	–	–
	palebná příprava zteče	15–25	10–15	2–3	1–2	–
	palebná podpora zteče	10–15	do 5	do 5	do 1	do 1
	palebný doprovod útoku vojsk v hloubce	5–15	10–15	10–15	2–3	1–2
	celkem (v průměru)	40–45	30–35	15–20	do 5	2–3

Plánování a organizace palebného ničení se uskutečňují na základě rozhodnutí (pokynů) velitele frontu (armády). Jednotlivé úkoly plánování řeší skupina plánování a řízení jaderného a palebného ničení, podřízená náčelníkovi štábu. Činnost skupiny musí vycházet z metodiky práce štábu. Podle zkušenosti těžištěm práce skupiny při plánování operace nebo operačního úkolu je proces zpracování zámyslu. Je tomu tak proto, že v této době jsou řešeny zásadní otázky, které mají vztah ke způsobům a pořadí ničení nepřítele a k uspořádání operační (bojové) sestavy vlastních vojsk. Kvalifikované propočty, které může skupina poskytnout ve svých výsledcích, umožňují efektivní využití palebných možností.

Výsledky práce skupiny jsou podkladem k rozhodnutí velitele pro obrannou operaci, ve kterém se uvádí:

- složení nepřátelských uskupení, která podléhají palebnému ničení, posloupnost a stupně palebného ničení (na operaci vcelku a po směrech úderů nepřítele),
- hlavní operační úkoly, při jejichž plnění se palebná ničení uskutečňují centralizovaně v rámci frontu (armády),
- rozdělení raket, munice a úsilí letectva na operaci,
- organizace palebného ničení při plnění prvního operačního úkolu.

V rozhodnutí velitele pro plnění operačního úkolu se uvádí:

- složení nepřátelského uskupení, posloupnost a stupeň palebného ničení,
- způsob a struktura palebného ničení,
- síly a prostředky palebného ničení a jejich hustoty,
- spotřeba raket, munice a úsilí letectva,
- ukazatele operačního úkolu (šířka úseku protipřípravy apod.).

Obsah dokumentů zpracovávaných skupinou je uveden v pomůcce operační správy GŠ ČSLA (Pom-520-OS).

Plán komplexního palebného ničení se zpracovává na mapě 1 : 100 000 spolu s grafikonem komplexního palebného ničení.

Na mapě se uvádí:

- sestava vojsk a objekty palebného ničení nepřítele se zvýrazněním objektů 1. pořadí ničení,
- operační (bojová) sestava a úkoly vlastních vojsk, lhůty jejich plnění,
- prostory bojového rozmístění raketových oddílů divizí a raketových brigád, postavení plukovních, divizních a armádních dělostřeleckých skupin, útvarů a jednotek PVO a útvarů REB, jejich palebné úkoly (úderů), doba zaujetí,

— prostory rozmístění a čáry rozvinuté protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích armádní a frontové podřízenosti, přistávací plochy a úkoly útvarů bojových vrtulníků,

- osy (pásmo) průletu frontového a vojskového letectva,
- místa velení divizí, armád, frontu.

V textové části plánu se uvádějí hlavní ukazatele KPN:

- hustota prostředků palebného ničení ve výpočtových jednotkách,
- plánované procento ničení nepřítele, z toho podíl jednotlivých druhů vojsk.

Podle ověřených zkušeností by na stupni frontu postačovalo zpracování těchto dokumentů:

- Plán 1. JÜ frontu, ve kterém by byly uvedeny i úkoly při ničení objektů prvního pořadí nepřítele, s přílohami: Grafikon 1. JÜ frontu a Grafikon ničení objektů prvního pořadí.

— Plán palebného ničení pro plnění jednotlivého operačního úkolu s přílohou Grafikon palebného ničení, který obsahuje i úkoly v ničení objektů prvního pořadí nepřítele (pokud by součástí úkolu byl i úder na tyto objekty).

Pro práci skupiny je třeba mít i pomocné dokumenty (přehled ukazatelů palebného ničení, tabulku úkolů v 1. JÜ, formuláře pro zpracování propočtů apod.) a vzorové dokumenty.

Při své práci skupina vychází z:

- operační směrnice (bojového nařízení) hlavního velitelství na válčišti (velitele frontu),
- zámyslu velitele frontu (armády),
- pokynů velitele k palebnému ničení nepřítele,
- možností vlastních palebných prostředků a prostředků průzkumu,
- údajů o nepříteli.

Získanými zkušenostmi na cvičeních se jeví optimální, aby tato skupina, která současně zpracovává Plán prvního jaderného úderu frontu a Plán ničení cílů prvního pořadí se na stupni frontu skládala ze 3 až 4 příslušníků operační správy, 2 až 3 příslušníků RVD, letectva, zpravodajské správy a 1 příslušníka oddělení REB. Přitom každý příslušník operační správy zod-

povídá za zpracování a upřesňování jednoho plánu.

Úkolem skupiny je připravit zdůvodněné návrhy k palebnému ničení nepřítele, zpracování plánu a grafikonu komplexního palebného ničení (při řešení konkrétních operačních úloh), trvalé upřesňování rozpracovaných dokumentů a příprava návrhů.

Bezprostředně v prvních hodinách řídí skupinu náčelník štábu. Po schválení návrhu palebného ničení nepřítele velitelem dopracovává dokumenty skupina samostatně.

Při plnění jednotlivých operačních úkolů je řízení palebného ničení uskutečňováno zejména velitelem svazu, veliteli letectva a RVD a dalšími funkcionáři. V průběhu operace se však plní i úkoly (úderu a palby), o jejichž realizaci bylo předem rozhodnuto. Typickým příkladem je řízení průzkumného úderního kompletu. Je účelné, aby pravomoc k této činnosti byla určena skupině plánování a řízení PJN. To vyžaduje řešení dvou zásadních organizačních a materiálních otázek:

- vytvořit společné pracoviště skupiny, vybavené výpočetní technikou (jen pro potřeby skupiny), kam budou přeneseny odpovídající spoje,

- umožnit vytváření bojových směn z příslušníků skupiny.

Pokud jde o otázky efektivního palebného ničení nepřítele, cvičení potvrzují, že v úsilí o zabezpečení palebné převahy nad ním, kromě soustředění paleb a úderů na rozhodujících směrech (prostorech) v určité době, je nutné hledat možnosti podstatného zkrácení doby potřebné k zahájení palby (vedení úderu) na cíl od okamžiku jeho zjištění. V soudobých podmínkách při velké pohyblivosti většiny palebných prostředků a rychlých změnách palebných postavení po odpálení (úderu), možnost jejich efektivního ničení je otázkou času zahájení palby na zjištěný cíl. Z toho vyplývá požadavek maximálního zkrácení doby na předání a vyhodnocení zpráv průzkumu a vydání příkazu k palbě (úderu) na zjištěné cíle.

V soudobých operacích za použití pouze konvenčních zbraní tvoří komplexní palebné ničení základ ničení nepřítele. Úspěch při plnění úkolu komplexního palebného ničení bude záviset na mnohých faktorech, mezi které patří sladění a vycvičenost skupiny pro plánování a řízení jaderného a palebného ničení, rozdělení úsilí mezi palebné prostředky, využívání možností průzkumu, velení, zásobování municí apod. Cílem činnosti plánování a vedení komplexního palebného ničení představuje složitý proces, který vyžaduje soustavné procvičování v operačních štábech.

ZVLÁŠTNOSTI PŘÍPRAVY A VEDENÍ OBRANY NA POČÁTKU VÁLKY

Zvláštnosti přípravy a vedení obranného boje v závislosti na terénních podmínkách je možné dokumentovat jejich stručnou charakteristikou v prostoru jihozápadních Čech.

Jihozápadní příhraniční prostor vyplňují rozsáhlé hřbety a lesní masívy **Českého lesa** a **Šumavy**, které jsou překonatelné většinou jen po silnicích nebo lesních cestách. Pohyb vojsk terénem je umožněn pouze v omezené míře. Šířka vhodných terénních úseků na jednotlivých přechodech dosahuje zhruba jen jednoho kilometru.

Vlastní pohoří **Šumava je překročitelné** z území NSR pouze na **pěti přechodech**, z nichž jen dva mají výkonné silnice (Bayrischer Eisenstein — Železná Ruda, Freyung — Strážný). Jeho překonání navíc zhoršuje v jihozápadní části, v úseku asi 30 km širokém, údolní nádrž Lipno a ve střední části, na horním toku řeky Vltava, slatě.

Český les je na našem území obtížněji průchodný než na západoněmecké straně, neboť je více zalesněn a svahy jsou relativně méně přístupné. Místy se vyskytují i bažiny. Pro jeho překročení je možné využít celkem devíti přechodů, avšak pouze tři mají výkonnou silnici (Furth im Wald — Domažlice, Waldmünchen — Klenčí pod Čerchovem, Vohenstrauß — Rozvadov). Ostatní přechody mají komunikace místního významu nebo žádné.

Půdy jsou středně až těžce kopné, převážně mělké a kamenité. Zemní stroje je možné použít pouze v omezené míře v údolích. Rozpořádání zeminy je možné dělat ručně nebo s využitím pneumatických souprav a trhavín.

V **šumavském podhůří** jsou však půdy lehce kopné, středně hluboké, místy ka-

menité. Pro okopové práce je možné použít téměř všechny zemní stroje. V **Podčeskoleské pahorkatině** a **Tepelské vrchovině** jsou půdy středně kopné, středně hluboké, místy těžce kopné a kamenité. V níže položených částech území směrem do vnitrozemí ČSSR je možné použít všechny zemní stroje; v rybníkaté oblasti je nutné počítat s vysokou hladinou podzemní vody.

Terénně nejvýhodnější přechody jsou v prostoru **Chebské pánve** (pět silnic a několik udržovaných cest) v **šířce asi 18 km** na směr Markredwitz, Cheb, Karlovy Vary a ve **Všerubském průsmyku** (čtyři silnice a několik udržovaných cest) v **šířce asi 14 km** na směr Cham, Nýrsko, Klatovy.

Půda ve **Všerubské vrchovině** má stejný charakter jako v **Podčeskoleské pahorkatině**. V **Chebské pánvi** jsou půdy převážně hluboké, lehce až středně kopné, těžké, značně jílovité. Hlinité a jílovitohlinité půdy jsou i v **Plzeňské pahorkatině**, kde je použití zemních strojů možné v plném rozsahu.

V příhraničním prostoru ČSSR převládají **větry západní a jihozápadní**, využitelné nepřítelem pro použití ZHN. Často se vyskytují mlhy a nízká oblačnost, zejména na jaře, na podzim a v teplejších obdobích zimy, což může ovlivnit činnost pozemního vojska, letectva i dělostřelectva, ztížit pozorování a omezit viditelnost.

V **zimě** mohou být v těchto oblastech omezujícími prvky bojové činnosti hlavně nízké teploty, sněhové srážky a výška sněhové pokrývky, závěje, zamrzání hladin řek, údolních nádrží a rybníků, náledí. V přechodných obdobích, hlavně na jaře a na podzim, je nutné počítat s častými a dlouhotrvajícími lijáky.

Zničením hrází velkých údolních nádrží budou dočasně nepřístupné a neprůchodné tyto prostory: údolí Ohře od státní hranice po Žatec, údolí Uhlavy od Nýrska po Plzeň, údolí Mže v prostoru Plzeň.

Západní část území ČSSR má dostatek lesních ploch větších rozměrů, kde jsou dobré podmínky vjezdu a rozmístění jednotek a útvarů. Bez velkých překážek mohou být dobrým úkrytem zejména větší lesní celky v nepřítli členitém terénu, jako např. ve Slavkovském lese, Tepelské vrchovině, Plaské nebo Jesenické pahorkatině. Tyto lesní porosty umožňují skryté soustředování, přeskupování a zásobování vojsk a jsou také zdrojem materiálu pro ženíjní úpravy a maskování.

Z toho vyplývá, že

Pásma přikrytí bude zahrnovat především horské hřbety Českého lesa (šířoké až 20 km) a Šumavy (šířoké až 30 km) a dále československé a šumavské podhůří. Proto obrana vojsk vyčleněných do této části pásma přikrytí bude mít **charakter obrany v horském a zalesněném terénu**.

Kromě toho část pásma přikrytí bude probíhat v Chebské pánvi (úsek široký asi 18 km) a Všeřubské vrchovině (asi 14 km). Lze hodnotit, že v těchto úsecích musí být obrana organizována do hloubky, členitě

a podle všech soudobých zásad. Odolnost pásma přikrytí bude ve značné míře **závislá na udržení těchto prostorů**.

Hlavní pásmo obrany bude využívat výhodných terénních podmínek, které nabízí Slavkovský les, Tepelská vrchovina, Plzeňská pahorkatina a šumavské podhůří. Tam musí být obrana organizována obvyklým způsobem, jen v její jižní části a na některých směrech může mít ještě charakter obrany v horském a zalesněném terénu.

Hlavní úsilí divizí na hlavním pásmu obrany musí být soustředěno na směry, které navazují na prostory Chebské pánve a Všeřubské vrchoviny, tj. zejména Karlovy Vary, Žatec, Mariánské Lázně, Rakovník a Klatovy, Příbram, Klatovy, Tábor.

Je potřebné **nepodceňovat nevýhody těchto prostorů**, jakými jsou např. převažující směry větrů, náročné terénní podmínky pro ženíjní práce, časté mlhy omezující vedení palby, sníh či rozbahněný terén, který ztěžuje manévr vojsk i další, a předem mít připraveno adekvátní řešení.

Při organizaci obrany divizí a pluků v pásmu přikrytí nebo hlavním pásmu obrany je třeba především vzít v úvahu zásady vedení útočného boje armádami NATO a dále možné způsoby zaujetí určených obranných pásem a úseků.

Zásady vedení útočného boje armádami NATO na počátku války

Především je třeba respektovat názory pravděpodobného nepřítele na způsoby přechodu do útoku a vedení útoku na počátku války a spolu s tím i vliv terénních podmínek na naši západní hranici.

Vychází ze zkušeností z operační přípravy armád NATO v uplynulých letech je potřebné si plně uvědomit, že pro dosažení úspěchu velení NATO především požaduje:

Získat převahu ve vzduchu (při vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní i jadernou převahu) od okamžiku zahájení útoku a neustále ji udržovat v průběhu útočné činnosti. Tím si mimo palebné podpory útoku zabezpečit i výhodné podmínky pro přepravu výsadků, diverzních průzkumných skupin a účinně vedenou aeromobilní činnost vyčleněných sil útočících divizí.

Síly a prostředky, vyčleněné k útoku a jeho zabezpečení, použít **hromadně, současně do celé hloubky**, přičemž na zvolených směrech úderů vytvořit několikanásobnou převahu nad protivníkem. Obvykle je vyžadována šestinásobná převaha, která však na počátku války bude pravděpodobně výrazně překročena.

Vést překvapivý mohutný počáteční palebný úder do celé hloubky obrany, vytvořit tak výhodné podmínky pro proniknutí úderných uskupení prvosledových divizí do výhodných prostorů, umožňujících zasazení druhých sledů a rozvíjení úspěchu do operační hloubky.

Útok vést v duchu doktríny **kombinovaného pozemního a vzdušného boje**, tzn. palby a údery vést do hloubky sestavy protivníka, který musí být překvapen a dezorientován rychlostí a účinností všech akcí.

Bojová činnost nepřítele bude proto zahájena hromadnými leteckými údery a za nimi bude okamžitě na výhodných směrech následovat útok uskupení jeho pozemních vojsk.

Hlavním způsobem zahájení útoku bude **útok z posádek a z prostorů soustředění**, rozvinutím z chodu a okamžitým přechodem do útoku za podpory letectva a dělostřelectva. Přesun divizí prvního sledu, rozvinutí do bojových sestav a překročení čáry zasazení má proběhnout co nejrychleji. Zahájení útoku má být na všech směrech současně. Divize prvního sledu se

přesunují na čáru zasazení po 3 až 4 osách, přičemž se počítá s průměrnou rychlostí pochodu 30 km . h⁻¹. K rozvinutí hlavních sil prvosledových divízi z pochodové do bojové sestavy jsou potřebné přibližně 2 hodiny. Znamená to, že jejich útok může být zahájen po 3 až 4 hodinách po opuštění prostorů soustředění.

Současné se zahájením útoku bude široce realizována aeromobilní činnost a vysazování taktické výsadky do celé taktické hloubky obrany, počínaje již mezerou mezi prvním a druhým postavením pásma příkrytí.

Zvláště účinná může být **aeromobilní činnost**, která spočívá v přepravě speciálně připravených vševojskových jednotek silami a prostředky organického nebo posilového vojskového letectva do předem určených prostorů, ve vedení úderů proti objektům ze země i ze vzduchu a v případném dalším rychlém manévru do nového prostoru. Hlavní předností těchto jednotek je jejich vysoká pohyblivost zabezpečující **překvapivost a rychlost akcí při dostatečné úderné síle**, která je k dispozici ihned po vysazení v prostoru bojové činnosti.

Aeromobilní jednotky a taktické vzdušné výsadky (TVV), popřípadě i diverzní průzkumné jednotky, budou především použity k ovládnutí nebo zničení důležitých obranných objektů, k zabránění přísunu (manévru) záloh a druhých sledů protivníka, k dezorganizaci jeho velení a spojení, k narušení činnosti týlu a tím k podpoře vlastních vojsk, která překonávají pásmo příkrytí a v dalším prolomují hlavní pásmo obrany. Jejich úkolem může být i klamná a demonstrační činnost.

K **vedení průlomu**, zpravidla v poměrně úzkém pásmu, se soustřeďují hlavní síly prvosledových divízi tak, aby bylo dosaženo potřebné převahy. Ta má zabezpečit údernému uskupení v součinnosti s aeromobilními jednotkami a TVV působícími v sestavě protivníka rychlé proniknutí do hloubky jeho obrany, prolomení pásma příkrytí z chodu, vytvoření koridoru a pronikání dalších sil a prostředků brigád a divízi. Jejich okamžitým zasazením zabezpečit další narůstání bojových možností tak, aby byly vytvořeny výhodné podmínky k **prolomení hlavního pásma obrany v krátké době** a vzhledem k aktivní aeromobilní činnosti a bojům TVV bez možnosti přísunu druhých sledů protivníka k posílení obrany či k vedení protiztečích nebo protiúderu.

Pokud by se nepříteli nedařilo tento zámysl takto realizovat, je možné předpokládat zasazení druhosledové divize armádní

ho sboru, a to buď k prolomení, nebo až k dokončení průlomu hlavního pásma obrany.

Pro úspěšný boj v horském a zalesněném terénu mají nejlepší předpoklady především pěší, vzdušné výsadkové a aeromobilní divize a jednotky vojskového letectva. Použití těchto svazků v pásmu proti ČSSR je však méně pravděpodobné a tyto úkoly budou plnit především **mechanizované jednotky přepravované vzduchem bez těžké techniky jako TVV či aeromobilní výsadky nebo přesunující se pro tanky nedostupným terénem pěšky**. Pěchota bude tudíž rozhodující silou a ponese hlavní tíhu boje v horském a zalesněném terénu. Jednotky vojskového letectva by měly být v maximální míře zasazovány k podpoře pěchoty s cílem zabezpečit její pohyblivost.

Horský a zalesněný terén našeho západního pohraničí může **významně ovlivnit** jak možnost manévru, tak i uskupení vojsk nepříteli a celkový zámysl jejich použití. Úsilí nepříteli bude pravděpodobně především zaměřeno na **využití pro tanky dostupných širokých směrů** v tomto prostoru, kterými jsou především Chebská pánev a Všerubská vrchovina. Vůbec však nelze vyloučit ani rozhodnutí nepříteli o využití přechodů přes obě pohoří, především přes Český les.

Vedení bojové činnosti v horském a zalesněném terénu se bude zejména vyznačovat:

- nesouvislou frontou přerušovanou příčnými horskými hřbety či hustými lesy, kdy útok bude veden výrazně na směrech, v řadě případů bez možnosti součinnosti (zejména palebné) se sousedy, s úpornou snahou o ovládnutí dominant,

- použitím mechanizovaných jednotek jako pěších spolu s vrtulníky všeho druhu k přepravě i palebné podpoře s cílem realizovat zásadu útočit shora dolů, ovládnout dominanty, vést úder do týlu (čelní úder bude výjimečný, nejčastěji jen na poutacím směru),

- větší decentralizací velení, přenesením odpovědnosti na nižší stupně velení a tím i k větší škále ve výběru konkrétních způsobů vedení boje jednotkami,

- rozčleněním útoku na období s postupným ovládnutím bráněných prostorů, rajónů a terénních překážek,

- vytvářením úderných uskupení zejména na nižších stupních v síle čtyř, rot, praporů, v jejichž sestavě budou jak mechanizované a tankové jednotky, tak dělostřelectvo, PVO, ženijní a další jednotky.

Závěrem je možné shrnout, že bude používáno **netradičních forem a způsobů vedení boje**, které zpravidla vyjadřují snahu vyhnout se čelnímu útoku a **lští, rychlosti, překvapením a dovedností** zdolat jednotlivá ohniska odporu. **V daleko větší míře**

než v jiném prostředí budou používány **aeromobilní jednotky**, vytvořené ze vojskových jednotek bez většiny těžké techniky s použitím bojových i dopravních vrtulníků jak u amerických, tak i západo-německých svazků.

Možné způsoby zaujetí obrany na státní hranici

Obranná pásma a úseky divizí a pluků v pásmu přikrytí a hlavním pásmu obrany (popřípadě obranné rajóny praporů v pásmu přikrytí) mohou být zaujímány v různých situacích. Ty mohou mít základní podobu při:

- ohrožení socialistického tábora nepřátelskou agresí **po předchozím zvyšování napětí**,

- **prudkém narůstání** nebezpečí rozpoutání války imperialisty,

- **nenadálém** napadení ČSSR (socialistického tábora).

Zásady zaujetí obrany na obou pásmech jsou v prvé a druhém případě všeobecně známy. **V případě ohrožení** zaujímají vojska obranu skrytě, v krátkých lhůtách, zpravidla postupně a pod ochranou zvlášť vyčleněných vojsk nadřízeného, prostředků PVO a vojsk Pohraniční stráže. **Ve druhém případě** mohou být přesuny vojsk do stanovených pásem obrany **uskutečňovány současně všemi silami** prvosledových divizí, na široké frontě, **v průběhu jedné noci**, a to i přímo z míst stálé dislokace a prostorů cvičení (bez zaujetí prostorů soustředění).

Nejsložitější situace nastane při nenadálém vzniku válečného konfliktu. Vojska mohou být v této době buď v mírové posádce nebo ve výcvikovém prostoru, popřípadě na přesunu z výcvikového prostoru do posádky. Podle dislokace pohraničních útvarů a svazků a jejich momentální činnosti je možné, že za této situace

- vyčleněným plukům a praporům — zvláště dislokovaným v blízkosti státní hranice a nacházejícím se v posádkách — **se podaří spolu s posilovými prostředky zaujmout obranu** v pásmu přikrytí a ostatním silám a prostředkům divize na hlavním pásmu obrany,

- tyto pluky, prapory a posilové prostředky opustí mírové posádky (VVP, železniční převoz) směrem ke státní hranici, ale dojdí do stanoveného prostoru a **zaujmout tam obranu** (především v pásmu

přikrytí) **se jim podařit již nemůže**, a to jak vzhledem k časové tísní, tak i v důsledku aktivity TVV a aeromobilních jednotek nepřítele.

Řešit tuto situaci je možné tak, že

- a) pluky a prapory zaujmou obranu v **neplánovaných prostorech** na čáře, na kterou se jim podařilo vyjít a která poskytuje výhodné podmínky k vedení obranného boje,
- b) pluk (prapor) opustí posádku ve směru ke státní hranici a **v bezprostřední blízkosti své posádky** zaujme obranný úsek (rajón).

Pro obě varianty je společné, že možné čáry přechodu do obrany je možné vybrat ještě v míru, pro každou připravit zámýsl boje, částečně je ženijně upravit, vzájemně je sladit s nejbližšími posádkami, jejich zaujetí nacvičit apod. Přesto se domnívám, že zaujetí obranného úseku v blízkosti posádky má tu **výraznou výhodu**, kterou představuje **časové zvýhodnění** této varianty, a proto by měla ve většině případů dostat přednost.

Závěrem je možné konstatovat, že způsob zaujetí obranných pásem, úseků a rajónů, které odpovídají vzniku válečného konfliktu, zásadně ovlivní způsob odolnosti obrany, jako jednoho ze základních ukazatelů kvality soudobé obrany. Způsob zaujetí bude totiž dán především **časovými možnostmi** vyčleněných vojsk na přípravu obrany, které budou rozhodovat o její úrovni. Při dostatku času budou moci zvláště vojska přikrytí organizovaně vyjít na státní hranici, plně využít všech předem dlouhodobě připravených ženijních obranných opatření a navíc je ještě dále rozšířit (především ženijními zátarasy všeho druhu), doplnit a zkvalitnit.

Na množství času, který budou mít velitelé po zaujetí obrany k dispozici, bude záviset i **kvalita organizace boje** — na všech stupních mohou proběhnout rekognoskace, upřesnění součinnosti, palební ničení nepřítele, promyšleny otázky všestranného zabezpečení a další.

Dosáhnout vysoké odolnosti a aktivnosti obrany na obou pásmech obrany znamená, že velitelé všech stupňů budou včas seznámeni se specifikami této obrany na počátku války a při její přípravě budou plně respektovat její zvláštnosti, tzn. pozitivních vlivů využívat ve svůj prospěch a záporné negovat vhodnými opatřeními.

Z předcházející analýzy vyplývá, že na vybraných směrech k útoku proti ČSSR, tj. především v Chebské pánvi a Všeubské vrchovině, je možné očekávat soustředěný úder až dvou divizí s dvěma brigádami v prvním sledu, přičemž hlavní úder může být veden vnitřními křídly (brigádami) spolu s aeromobilní činností a vysazením dalších sil a prostředků ze zbývajících brigád do taktické hloubky obrany. Zkušenosti z operační přípravy armád NATO v roce 1985 ukazují, že na zvolených úsecích průlomu mohou být vytvářeny velmi vysoké hustoty tanků (do 70 až 90) i bitevních vrtulníků (10 až 15) na 1 km úseku průlomu.

Proto **úsilí obránce** musí být především soustředěno na:

1. Optimální **využití všech obranných zařízení**, která jsou dlouhodobě v míru připravována, upravit je a dále doplnit a sladit se ženijními zátarasy.

2. Využití všech **výhod horského a zalesněného terénu**, které tento terén obránci přináší. Předpokládá-li nepřítel využití při útoku netradičních způsobů, pak i naše velitele musí zdobit chytrost, vynalézatost, samostatnost, rychlost atd.

3. Organizování obrany, aby zabezpečovala

- účinnou **protitankovou obranu**, která by byla schopna odrazit hromadný úder tanků, BVP a OT **především v úsecích průlomu nepřítele**,

- efektivní **protivzdušnou (protivrtulníkovou) obranu**, která podstatně omezí (zmaří) aeromobilní činnost nepřítele; přitom se na ní musí podílet **všechny síly a prostředky** divize (pluku) podle svých palebných možností,

- promyšlenou aktivní **protivýsadkovou činnost**, která umožní zahájit boj s TVV jak ve vzduchu, tak po vysazení a podstatně sníží bojové možnosti vysazených sil a prostředků nepřítele; podíl na této činnosti by měly mít všechny prvky bojové sestavy (kromě prvosledových rot) podle předem rozdělené odpovědnosti za jednotlivé prostory,

- důslednou **kruhovou obranu** opěrných bodů rot a čet tak, aby bylo možné odrážet současný úder nepřítele z několika směrů; přitom tato zásada musí platit pro všechny prvky bojové sestavy i místa velení.

4. Trvalou vysokou pohotovost (alespoň vyčleněných jednotek) **k okamžitému zahájení boje** se vzdušným či pozemním nepřítelem přicházejícím (přilétajícím) z kteréhokoli směru.

Velitelé všech stupňů musí současně vycházet z předpokladů **omezených možností manévru druhými sledy a zálohami** (například k vedení protizteče, zaujetí palebných čar, čar zaminování apod.), stejně jako útvary a jednotkami z pasivních směrů, protože takovéto směry prakticky žádné — především vzhledem k aeromobilní činnosti — nebudou.

O to **větší pozornost musí věnovat manévru palbou**, který se tak ve většině případů stane neoperativnějším a neefektivnějším způsobem reakce na změnu situace. Manévr palbou bude důležitým nejen při boji s úderným uskupením nepřítele při odražení jeho zteče, ale i při boji s výsadky, protože je velice rychlý a zabezpečuje vysoký stupeň spolehlivosti zničení pozemních cílů.

Jednotkami **v pásmu přikrytí** jsou prakticky stanoveny úkoly **jako jednotkám v zabezpečovacím pásmu** obrany, budovaném mimo dotyk s nepřítelem v průběhu války. Jejich cílem je rovněž zdržet útok nepřítele, donutit ho, aby se rozvínil a útočil pro něho v nevýhodném směru, způsobit mu ztráty a získat čas k přípravě obrany pro prvosledové divize na hlavním pásmu obrany. Předem nastavené odhady vyčleněné k obraně zabezpečovacího pásma po splnění tohoto úkolu rovněž budou ve většině případů zaujímat svá postavení ve druhém sledu divize (armády).

Jaké je třeba především vidět zvláštnosti? Odchod vojsk **přikrytí** a Pohraniční stráž z pásma přikrytí povede nejen ke ztrátě zabezpečovacího pásma, ale především **ke ztrátě našeho státního území**, a to má svůj hluboký politický význam. Proto souhlas nadřazeného (velitele divize či armády) k zahájení odchodu by měl být opatřením, ke kterému ho donutí jen krajní nutnost a rozkaz k němu by měl být vydán až po vyčerpání všech možností posílení či podpory vojsk přikrytí a Pohraniční stráž dalšími silami a prostředky z hlavního pásma obrany. Navíc, z hlediska vojenského, ztrátou Českého lesa a Šu-

mavy umožňujeme, aby obranných výhod těchto horských pásem **plně využil nepřítel** po našem přechodu do útočné operace.

Rozhodně by nemělo být ojedinelým jevem **plánovitě ponechání jednotek k vedení boje v obklíčení**, ke kterému jsou v horském a zalesněném terénu zvláště výhodné podmínky. Tyto jednotky svou aktivitou, načasovanou podle potřeb vojsk jak bránících hlavní pásmo obrany, tak přecházejících do útoku proti agresoru, mohou výrazně přispět k jeho úspěšnému zahájení i průběhu. Za zvážení stojí rovněž ponechání motostřeleckých praporů v týlu nepřítel, zvláště k tomuto účelu vybraných a už v míru připravovaných, které po přechodu našich vojsk do útoku začnou plnit úkoly **přepadového odraďu**.

V průběhu bojů o pásmo překrytí musí být **zjištěn směr hlavního i vedlejšího (vedlejších) úderu nepřítel** a včas přijata opatření k zesílení hlavních pásem obrany na těchto směrech. Odrážet nepřítel před hlavním pásmem obrany je možné především odpovídající koncentrací sil a prostředků obránce, podle potřeby pružně narůstající, jakož i aktivně a úporně vedenou obranou na těchto rozhodujících směrech. Proto bude nutné — a mnohdy vzhledem k aktivitě nepřítel v celé taktické hloubce ne právě jednoduché — přehodnotit původně přijatý záměr boje, uskutečnit manévry silami a prostředky z méně důležitých směrů a zabezpečit takové hustoty úderných a palebných (zejména protitankových) prostředků a ženijních zátarasů, které vytvoří **předpoklady pro splnění tohoto cíle**.

K dosažení odolnosti a aktivity obrany divizí na hlavním pásmu obrany není nadsázkou, bude-li se výrazná pozornost věnovat **zabezpečení úspěšného boje s TVV, aeromobilními jednotkami a diverzními průzkumnými skupinami**. Závažnost tohoto problému vyžaduje, aby si velitel divize k přípravě a nepřetržitému řízení tohoto boje vyčlenil část štábu (zvláštní skupinu)

divize, která bude **pracovat pod velením zástupce velitele**. Jejím úkolem může být:

1. **V období organizace boje** (do zahájení agrese) připraví velitel divize podrobné zhodnocení možností nepřítel (zejména prostory a objekty možného působení nepřítel, cíl této činnosti, síly a prostředky, které může použít, směry útoku, manévry apod.). Spolu s tím i návrh adekvátních opatření ze strany obránce (např. potřeba sil a prostředků k tomuto boji, kdo, kdy a kam je vyčlenit, palebné ničení nepřítel, manévry zátarasy, požadavky na zásah nadřazeného apod.) a návrh na rozdělení odpovědnosti jednotlivých velitelů útvarů a jednotek za přesně vymezené prostory (objekty) a na jejich vzájemnou součinnost při společné likvidaci nepřítel.

2. **V průběhu obranných bojů** podle konkrétní situace, v úzké součinnosti se skupinou pro plánování jaderného a palebného ničení a dalšími skupinami štábu divize, upřesňuje zpracované materiály, informuje velitele divize o probíhajících bojích, předkládá nové návrhy a po schválení zabezpečuje jejich okamžitou realizaci.

Přitom je třeba vidět, že i nadřazení velitelé budou tyto prostředky nepřítel hodnotit jako prioritní pro raketové a letecké údery.

Jedním z významným ukazatelů aktivity obrany jsou bezesporu dobře připravené a úspěšně vedené **protizteče druhými sledy** divizí a pluků. Základní podmínkou k jejich vedení však je, aby tato vojska byla nejen bojeschopná, ale i **volná** pro plnění tohoto úkolu. Je pravděpodobné, že tento požadavek bude zabezpečen jen v omezených případech. Znamená to, že samostatně vedené protizteče divizí či plukem budou výjimkou. Naopak lze předpokládat, že tyto síly a prostředky budou vytvářet **výhodné podmínky pro vedení armádního (frontového) protiúderu** a podle konkrétní situace budou připraveny k němu se připojit.

PŘÍPRAVA A VEDENÍ FRONTOVÉHO PROTIÚDERU NA POČÁTKU VÁLKY

Důležitým úkolem v obranné operaci frontu a současně i projevem aktivity obrany je vedení rozhodných protiúderů na nepřítele, který se vklíní do obrany nebo pronikl do hloubky obrany.

Frontový protiúder je plánován v jedné nebo dvou variantách, a to podle možných směrů útoku hlavního a dalších nepřátelských uskupení.

V soudobých operacích se značně zvýšily možnosti armády v obraně při ničení útočících uskupení nepřítele vedením protiúderů jak armádních, tak i frontových. Je to důsledek zvětšení palebné a úderné síly a manévrovací schopnosti vojsk.

Vedením mohutného protiúderu je možné dosáhnout, při způsobení rozhodných ztrát útočícímu nepříteli, zastavení jeho útoku nebo zničení pronikajícího uskupení a obnovení situace na frontě. V některých případech se mohou vytvořit i příznivé podmínky pro přechod do rozhodného útoku. Na základě zkušeností z Velké vlastenecké války a teorie operačního umění je třeba protiúder právem považovat za nejaktivnější a nejrozhodnější způsob ničení nepřítele, který se vklíní do naší obrany. Protiúder může být rozhodujícím momentem frontové obranné operace, neboť brání se vojska jeho vedením vynakládají maximální úsilí k dosažení náhlé změny situace ve svůj prospěch s cílem zmocnit se iniciativy na daném směru.

Frontový protiúder bude zpravidla veden při boji o armádní obranné čáry i před frontovými pásmy ke zničení hlavních sil nepřítele na rozhodujícím směru. Na ostatních směrech se boj s útočícím nepřítelem může vést silami armád prvního sledu. Kromě toho je v operaci k odrážení nepřátelského útoku zcela přípustné i vedení frontového protiúderu v taktické hloubce obrany, a to současně s armádními

protiúderi, jestliže situace umožňuje nebo vyžaduje dříve vytvořit podmínky pro přechod k rozhodnému protiúderu.

Podstata frontového protiúderu spočívá ve vedení hromadných palebných úderů na pronikající nepřátelské uskupení a v rychlém mohutném úderu druhého sledu frontu s cílem zničit toto uskupení a ovládnout důležité čáry v pásmu obrany provosledových armád (armády), popřípadě přejít k vedení útočné operace.

Protiúder se může vést buď na předem plánovaném směru, nebo na těch směrech, kde je jeho vedení z hlediska vzniklé situace nejúčelnější. Jestliže se nepřítel promlil na dvou nebo několika směrech, musí se protiúder vést s cílem zničit hlavní uskupení nepřítele. Ostatní nepřátelská uskupení se ničí buď armádními protiúderi, nebo dalším frontovým protiúderem.

Výhodnější je vést protiúder podle jedné z dříve rozhodnutých variant. V tomto případě je snazší příprava protiúderu, neboť se využívají předem připravené čáry rozvinutí a osy přesunu vojsk, jednodušší bude i vytvoření protiúderného uskupení a organizace jeho bojové činnosti. Může však dojít i k tomu, že bojová činnost v pásmu frontu se bude vyvíjet takovým způsobem, který nedovolí vést protiúder podle předem stanovených variant. V těchto případech bude třeba podstatně změnit nebo opravit původně přijatý plán. Týká se to zvláště cíle protiúderu, způsobu jeho vedení a někdy i složení protiúderného uskupení.

Při stanovení doby vedení protiúderu se bere v úvahu vzniklá situace, možnost její změny do zahájení protiúderu, vzdálenost druhých sledů a záloh od čar rozvinutí a pohotovost vojsk k činnosti. K vedení frontového protiúderu budou nejvýhodnější takové podmínky, kdy je zachována bojeschopnost bránících se vojsk frontu

a odolnost obrany na křídlech vklínivšího se uskupení a daří se zpomalovat útok nepřitele, který utrpěl těžké ztráty a byl přinucen zasadit své bližší zálohy.

Podle zkušeností ze cvičení může být celková doba potřebná pro bezprostřední přípravu frontového protiúderu až 24 hodin a podle předem zpracované varianty 7 až 12 hodin (na přípravu armádního protiúderu analogicky až 12 hodin a 4 až 6 hodin). Frontový protiúder je nejvýhodnější vést do boku vklínivšího se nepřitele. To zabezpečuje nejpriznivější podmínky proniknutí do jeho týlu.

Nejrozhodnějším a neefektivnějším je protiúder do obou boků nepřátelského uskupení. Tento způsob je možný za situace, kdy se vojska prvního sledu pevně drží na bocích úderného uskupení nepřitele a front bude mít dostatek sil, aby vytvořil nezbytnou převahu na dvou vybraných směrech. Bude-li mít velitel frontu k dispozici pouze omezený počet sil k vedení protiúderu, pak nejvýhodnějším může být úder do jednoho boku nepřitele. Tento způsob umožňuje hromadně použít vojska a prostředky k vedení protiúderu a vytvořit na zvoleném směru nezbytnou převahu nad nepřitelem. Tohoto způsobu lze použít i v těch případech, kdy je možné uskupení nepřitele přitlačit k jakékoli přírodní překážce (např. ke břehu řeky, k horám apod.) a tak rychleji ukončit jeho zničení.

V řadě případů, zvláště v podmínkách bojové činnosti za použití jaderných zbraní, se může frontový protiúder vést čelně. To umožňuje dosáhnout překvapení a efektivněji využít výsledků vlastních jaderných úderů, vedených na hlavní uskupení nepřitele, které je zpravidla v prostoru největšího vklínění do obrany frontu s cílem rozdělit a zničit nepřátelské uskupení po částech.

Při vedení protiúderu je třeba, aby se jej zúčastnil co možná největší počet svazků a útvarů nejen druhého, ale i prvního sledu frontu. To znamená, že by se jej měla zúčastnit vojska druhého sledu a divize vševojskové zálohy frontu, zachované zálohy armád prvního sledu, frontové a vojskové letectvo, raketové svazky a útvary frontu i armád, frontové a armádní svazky a útvary PVO, útvary REB, protitankové zálohy a pohyblivé oddáry zatařovací. Tankové divize a pluky je účelné použít zpravidla v prvním sledu na směru hlavního úderu.

Je důležité dbát na to, aby nedošlo k rozptýlení sil a prostředků a soustředit jejich úsilí proti hlavnímu uskupení ne-

přitele ve prospěch frontového protiúderu.

Cíl a způsob vedení frontového protiúderu může zásadně ovlivnit činnost sousedů. Jestliže sousední front bude útočit, může se úderné uskupení nepřitele v pásmu frontu dostat do nevýhodné situace z hlediska zranitelnosti svého boku a týlu. Tato okolnost může příznivě ovlivnit vedení frontového protiúderu s rozhodným cílem — obklíčit a zničit hlavní síly útočícího nepřátelského uskupení v součinnosti se sousedním frontem, popřípadě v součinnosti s jednou z armád sousedního frontu. K vedení protiúderu v součinnosti se sousedním frontem může dojít i v obranné operaci jak našeho, tak sousedního frontu v případě vklínění nepřátelského uskupení na styku dvou frontů. V tomto případě může být k vedení společného protiúderu v každém frontu vytvořeno jedno silné protiúderné uskupení. Koordinace činnosti při vedení takového protiúderu bude záležitostí hlavního velení na válčišti.

Rozhodnutí o způsobu vedení protiúderu bude ovlivňovat rovněž situace vojsk, která mají vytvořit protiúderné uskupení. V podmínkách dokončování mobilizačního rozvinutí vojsk mohou být některé svazky ve značné vzdálenosti od stanovené čáry vedení protiúderu. Uvážíme-li nutnost přeskupení dalších svazků z jiných směrů, může přesun k vedení protiúderu do boku pronikajícího nepřitele vyžadovat mnoho času. S tím musí velitel frontu při přijetí rozhodnutí počítat.

Před přijetím rozhodnutí k vedení protiúderu velitel frontu všestranně hodnotí situaci, která vznikla v průběhu obranného sražení.

Štáb frontu společně s veliteli a náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb zabezpečuje včasné shromáždění, zpracování a vyhodnocení zpráv o situaci a připravuje veliteli frontu potřebné počty k přijetí rozhodnutí pro vedení protiúderu. Jeho závěr ze zhodnocení nepřitele stanoví jeho pravděpodobný záměr, směr další činnosti nepřátelského uskupení, které se vklínilo do sestavy vojsk frontu (prvosledových armád nebo prvosledové armády), jeho složení, možný další způsob činnosti, rozmístění jeho záloh, pravděpodobné směry a dobu jejich zasažení do sražení. Při hodnocení situace vlastních vojsk velitel frontu hodnotí jednak možnosti frontu z hlediska ničení hlavního úderného uskupení nepřitele, které se vklínilo do sestavy frontu, a odražení úderů nepřitele na dalších směrech, jednak poměr sil a prostředků (celkový,

po směrech a v úseku protiúderu).

V rozhodnutí pro frontový protiúder velitel frontu se zřetelem na vzniklou situaci a její možný vývoj určuje:

- uskupení nepřítele, které je třeba zničit,

- složení a uskupení vojsk a letectva frontu, které se zúčastní protiúderu,

- objekty, dobu a způsob jaderného (nebo jen palebného) ničení,

- jednu až dvě čáry rozvinutí, směry úderu a úkoly druhého sledu frontu a ostatních vojsk, která se zúčastní protiúderu,

- úkoly armád prvního sledu k zabezpečení zasazení protiúderného uskupení a jeho bojové činnosti při zahájení protiúderu,

- úkoly vojska PVO a stíhacího letectva k překrytí protiúderného uskupení,

- úkoly protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích,

- způsob součinnosti vojsk a letectva při vedení protiúderu,

- organizaci všestranného zabezpečení a velení vojskům,

- dobu pohotovosti k protiúderu.

Důležitými momenty při přijetí rozhodnutí velitele frontu pro vedení protiúderu je stanovení jeho času, směru a způsobu. Při stanovení času vedení protiúderu se bere do úvahy rovněž možnost změny situace k době jeho zahájení, vzdálenost druhých sledů a záloh frontu od čáry rozvinutí a pohotovosti vojsk k plnění úkolů.

Vlastní příprava frontového protiúderu plánovaného v několika variantách (jedna až tři) je realizována v plánu vedení frontového protiúderu, který je součástí plánu operace. Zpracovává se zpravidla na mapě většího měřítka.

Na mapě by mělo být uvedeno:

- vyhodnocení sil a prostředků nepřítele, jeho zámyslu a možností,

- situace a úkoly vojsk prvního sledu, bránících se na směru plánovaného protiúderu,

- prostory a doba soustředění svazků druhého sledu, záloh a posilových prostředků protiúderného uskupení,

- osy přesunu, prostory a doba zařazení posilových prostředků do sestavy protiúderného uskupení a čáry zasazení,

- úkoly svazu, který vede protiúder,

- objekty, které budou ničeny jadernými údery, čas úderů (vlastních i nadřazeného stupně),

- objekty (cíle) ničení v době přípravy a vedení protiúderu komplexním palebným ničením nepřítele,

- úkoly vojska PVO,

- úkoly frontového a vojskového letectva,

- úkoly protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích,

- úkoly REB,

- hlavní úkoly všestranného zabezpečení,

- velení.

Tento plán se podle konkrétní situace při vedení obranné operace upřesňuje nebo může být zpracován nový.

Úkoly vojskům pro protiúder se stanoví do celé hloubky jeho provedení. V průběhu bojové činnosti mohou být upřesněny.

Při nevelkém vklínění nepřítele do obrany frontu se protiúdernému uskupení stanoví jeden celkový úkol — mohutným úderem zničit uskupení nepřítele, které se vklínilo, obnovit původní postavení a vytvořit podmínky k přechodu do útoku.

Při vklínění značných sil nepřítele na široké frontě a do velké hloubky, například-li se nepřítele dosáhnout druhého armádního pásma obrany, může se celkový úkol protiúderného uskupení frontu dělit na bližší a další.

Průzkum musí při přípravě protiúderu pomoci veliteli frontu určit nejvýhodnější dobu jeho vedení, upřesnit uskupení nepřítele, které se do obrany frontu vklínilo, jeho silná a slabá místa, zjistit rozmístění prostředků jaderného napadení a záloh, dobu a směry možného zasazení záloh do sražení.

Velký význam pro úspěch protiúderu mají:

- utajení a jeho příprava v krátkých časových lhůtách,

- spolehlivé překrytí vojsk proti úderům ze vzduchu,

- včasná opatření k boji se vzdušnými výsadky, průzkumnými a diverzními skupinami nepřítele, k ochraně týlových objektů, zvláště přechodů přes vodní toky a mostů na osách přesunu vojsk k vedení protiúderu.

Velitel frontu musí přijmout veškerá opatření k tomu, aby protiúder byl zahájen mohutným nenadálým palebným úderem dělostřelectva a raketového vojska a hromadným umičováním radioelektronických systémů velení nepřítele prostředky rušení a ničení palebných prostředků.

Jedním z předpokladů úspěšného vedení protiúderu je získání a udržení operační nebo taktické převahy ve vzduchu. Hlavní úsilí sil a prostředků vojska PVO musí být soustředěno na překrytí hlavního uskupení vojsk, které protiúder řeší.

V závislosti na situaci se může frontový protiúder zahajovat buď rozvinutím vojsk po přesunu z hloubky, nebo z bez-

prostředního dotyku s nepřítelem. Je možná i kombinace obou způsobů zasazení vojsk do sražení — jedna část vojsk protiúderného uskupení povede úder po přesunu z hloubky a druhá bezprostředně přechodem z obrany do útoku po nutném přeskupení vojsk.

Protiúderné uskupení na čáry rozvinutí se přesunuje v co nejkratší době, skrytě, s dodržováním zásad maskování, se zřetelem k možnému střetnutí s pronikajícím uskupením nepřítele, úderům jeho vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů a jeho letectva. Svazky a útvary se zpravidla přesunují v rozptýlených sestavách, v plukovních nebo praporečných proudech převážně v noci nebo za snížené viditelnosti. Zvláštní pozornost se přitom věnuje klamným přesunům vojsk a dašm opatřením k oklamání nepřítele, dále nepřetržitému průzkumu nepřítele a terénu na osách přesunu a pořádkové služby. K překrytí boků protiúderného uskupení se mohou využívat protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací.

Činnost vojsk, která působí v sestavě protiúderného uskupení, musí být rozhodná, vedená bez zastávek, ve vysokém tempu a s krajním úsilím do celé hloubky stanoveného úkolu. Narůstání úsilí v průběhu protiúderu se dosahuje prováděním jaderných (palebných) úderů, zasazením záloh, svazků a útvarů přesunutých z jiných směrů a přechodem do útoku vojsk, která se bránila na křídlech.

V průběhu protiúderu je třeba věnovat zvláštní pozornost zmaření činnosti a opatření nepřítele, zaměřených na odražení protiúderu a dále spolehlivému zabezpečení boků útočících vojsk. S tímto cílem je třeba vést zesílený průzkum, úderu na přisunované zálohy nepřítele a jeho vojska, která se přeskupují z jiných směrů. Na ohrožených směrech se rozvíjejí protitankové zálohy, pohyblivé odřady zatarasovací, zřizují se ženijní zátarasy. Zálohy všeho druhu, které se zavázaly do boje, se obnovují vyčleněním sil a prostředků z bránících se vojsk i z dalších záloh frontu.

K ovládnutí a zničení jaderných prostředků, míst velení, spojovacích uzlů a

rovněž k ovládnutí výhodných čar a prostorů na osách přesunu nepřátelských záloh se mohou využívat úspěšně vzdušné výsadky, úderné výsadkové útvary a svazky.

Sestava vojsk pro vedení protiúderu musí zabezpečovat dosažení rozhodné převahy sil a prostředků nad nepřítelem na stanovených směrech, rychlé využití palebných úderů, mohutný počáteční úder a zničení vklínivšího se nepřátelského uskupení v krátké době. Zpravidla bude sestava vojsk v protiúderu uspořádána do jednoho nebo dvou sledů. Přitom je výhodné, aby svazky měly v prvním sledu protiúderného uskupení více tankových pluků a pluků na bojových vozidlech pěchoty. Úderu proti nepříтели je třeba vést překvapivě, na zranitelná místa, zvláště na jeho nekryté boky.

Frontový protiúder může být veden i v podmínkách, kdy nepřátelské uskupení, které proniklo do hloubky, není ještě zastaveno a pokračuje v útoku. To může být zvláště typické na počátku války. V takovém případě může mít činnost stran charakter střetného sražení. Velký význam přitom bude mít předstížení nepřítele ve vedení jaderných (palebných) úderů, v rychlém rozvíjení vojsk do předbojových nebo bojových sestav, směla a rozhodná činnost vojsk.

V podmínkách, kdy útočící nepřítelem zvyšuje sílu úderů, pokračuje v útoku do hloubky obrany a vojska frontu utrpěla velké ztráty, může být vedení frontového protiúderu neúčelné. V tomto případě může být výhodnější využít svazky druhého sledu a zálohy frontu k zaujetí obrany na jednom z připravených armádních nebo frontových pásem obrany a ničit nepřítele obrannou činností. Frontový protiúder může být veden v dašm po posílení frontu zálohami hlavního velitelství na válčišti.

Velení při vedení frontového protiúderu bude velitel frontu zpravidla uskutečňovat z předem určeného místa velení u velitele armády v blízkosti čáry zasazení do protiúderu. Ve značné míře bude využíváno vzdušné místo velení. Ve výjimečných případech může být zřízeno pro vedení protiúderu i pomocné velitelské stanoviště.

Frontový protiúder v obranné operaci frontu na počátku války bude rozhodujícím momentem vedení obranné operace. Proto musí být věnována jeho přípravě, organizaci i vedení mimořádná pozornost, zvláště při vytváření protiúderného uskupení, které se často bude muset vytvářet ze svazků a frontových záloh rozmístěných na velké vzdálenosti, zabezpečení jejich přesunů. To bude vyžadovat i konkrétní a těsnou součinnost s orgány teritoria.

VELENÍ VOJSKŮM V OBRANNÉ OPERACI

Základním požadavkem, který ukládá vojenskopolitická linie KSČ, je zabezpečení nepřetržitě bojové a mobilizační pohotovosti vojsk ČSLA. V podstatě jde o udržování vojsk ve stavu vysoké bojové pohotovosti, tj. připravenosti za všech okolností, v každé době, rychle a organizovaně všemi silami i prostředky vést úspěšnou bojovou činnost při odražení agrese za současného mobilizačního a operačního rozvinutí.

Bojová činnost může být úspěšná především při uplatňování efektivního velení vojskům, které představuje cílevědomý vliv velitelů i štábů na přípravu a organizaci operace (boje). Proto soudobé velení vojskům musí zabezpečovat nepřetržitou a re-

álnou informovanost, všestranné objektivní hodnocení situace, kvalifikované, zdůvodněné rozhodování, včasné doručování úkolů vojskům a účinnou kontrolu.

Velení vojskům v obranné operaci se organizuje a řeší s cílem neefektivnějšího využití sil i prostředků, které jsou k odražení útoku (agrese) nepříteli a k vytvoření podmínek pro postupných přechod do útoku. Charakter úkolů velení, metody práce velitele i štábu, budou vyplývat z charakteru bojových úkolů v obranné operaci a podmínek přechodu vojsk do obrany. Velení vojskům v obranné operaci v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk bude mít některé zvláštnosti — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Řeší se doplnění vojsk na základě proniknutí signálu daného stupně bojové pohotovosti	Některé zvláštnosti velení vojskům v obranné operaci v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí	Je organizováno zaujímání výchozích prostorů a prostorů rozmístění míst velení za současně probíhajícího procesu přípravy i organizace operace
Organizuje se vyvážení vojsk do určených prostorů		Velení se člení do několika oblastí řízení (mobilizační rozvinování vojsk, zaujímání operační sestavy apod.)
Připravuje a organizuje se přesun vojsk do určených prostorů k dosažení pohotovosti pro plnění bojových úkolů		Mobilizační rozvinutí se stává základním předpokladem pro operační rozvinutí vojsk na daných směrech
Je uskutečňována činnost vojsk i štábů podle zpracované dokumentace, která vyžaduje upřesnění na základě konkrétní situace		Bojovým poplachem je narušení mírový systém velení, který se kvalitativně přizpůsobuje novým podmínkám přechodu vojsk na válečný stav
Dochází k realizaci opatření operačního maskování		

Velitelé a štáby musí řešit souběžně několik úkolů. Musí zplánovat obrannou operaci, udělat rekognoskaci i organizaci součinnosti, současně řídit doplnění útvarů (svazků) a organizovat jejich přípravu na boj.

Velení jako cílevědomá činnost velitele a štábu aktivně působí na vytváření uskupení vojsk, na směrech podle předpokládané činnosti nepřítelů, a zahrnuje uskupení vojsk

- která se brání na hlavním směru,
- na dalších směrech,
- protiúderná uskupení a rovněž vytvořená uskupení raketového vojska, dělostřelectva, letectva, vojska PVO, speciálních vojsk a týlu.

To vše z hlediska systému velení vyžaduje, aby k organizovanému zaujetí operační sestavy, vytvoření požadovaného uskupení vojsk k odražení nepřátelské agrese a vedení operace na počátku války v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk byla plánována a připravena základní opatření tak, aby bez složitého manévru bylo možné přejít k vedení obranné operace v počátečním období války, v některých případech i se sníženými počty sil a prostředků.

Základní opatření přípravy operace musí být společná. To se týká především uspořádání a zaujetí pásma příkrýtl státní hranice, hlavního pásma obrany, prostorového rozmístění ostatních prvků operační sestavy, míst velení, vybudování spojovací soustavy, přípravy prostředků automatizace, organizace pořádkové služby i všestranného zabezpečení vojsk k vedení úporné obrany.

K tomu je nezbytné, aby štáby svazů důsledně zpracovaly Kalendářní plán přípravy operace. Mimo to je nutné zpracovat všechna nezbytná opatření do Plánu přechodu z mírového na válečný stav. Ten by měl v sobě zahrnovat časovou návaznost přípravy velitelů a štábů, jejich doplnění na válečné počty. Dále musí zahrnovat činnost všech podřízených svazků a útvarů od doplnění přes bojové stmelení až po dosažení plné bojové pohotovosti k plnění bojových úkolů v operační sestavě.

Systém velení vojskům v obranné operaci v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk bude tvořen orgány velení, místy velení, spojovací soustavou a prostředky automatizace.

Velení vojskům v těchto zvláštních podmínkách nedokončeného mobilizačního

i operačního rozvinutí vojsk organizuje náčelník štábu vševojskového svazu podle pokynů velitele a nadřízeného štábu. Zpravidla budou orgány velení řešit tato hlavní opatření:

- upřesnění plánu obranné operace (zpracování nového plánu),
- rekognoskace, organizace součinnosti na jednotlivých obranných pásmech a na stanovených směrech protiúderu,
- stanovení úkolů orgánů velení pro přípravu a vedení obranné operace,
- příprava a rozvíjení systému velení v počátečním období do napadení a v průběhu odražení agrese,
- intenzivní sběr a proces zpracovávání informací,
- zpracování kalendářního plánu, rozpočtů a kalkulací,
- plánování změn prostorů rozmístění a zabezpečení vzájemné zastupitelnosti míst velení,
- příprava a organizace všestranného zabezpečení operace,
- zabezpečení odolnosti velení za použití ZHN a prostředků REB,
- organizace ochrany a obrany míst velení a spojovacích uzlů,
- příprava a organizace odstraňování následků použití ZHN (obnovy narušeného velení vojskům),
- organizace pořádkové služby,
- zabezpečení účinné kontrolní činnosti,
- upřesnění metodik práce velitelů a štábů.

Činnost velitele, štábu i dalších orgánů velení bude podmíněna konkrétními úkoly vojsk a ovlivněna situací, ve které může být zahájena nebo vedena operace. Úsilí orgánů velení musí v situaci nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk směřovat k plnění rozhodujících úkolů — viz **tabulku 2**.

Činnost velitele a štábu vševojskového svazu ve velení vojskům po obdržení operační směrnice nebo nařízení pro přechod vojsk do obrany bude probíhat podle zpracované metodiky práce v obvyklém pořadí, tj. ujasnění úkolu, zhodnocení situace, přijetí rozhodnutí a organizace přípravy vojsk k obraně. Stáb připravuje podklady veliteli pro přijetí rozhodnutí, zpracovává rozhodnutí, plánuje operaci, předává úkoly vojskům a kontroluje jejich činnost při realizaci všech opatření (úkolů) přípravy obranné operace.

Tabulka 2

Zjišťování hlavního uskupení nepřítele a odhalení zámyslu jeho činnosti	Úkoly ve velení vojskům v období nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk	Příprava, organizace a vedení manévru silami i prostředky na ohrožené směry
Stálá znalost rozmístění, stavu a bojeschopnosti vlastních vojsk		Příprava, organizace a řízení protitúderu
Průběžné upřesňování úkolů vojskům na základě změn v situaci na každém směru možného útoku nepřítele		Organizace všestranného zabezpečení operace (bojové činnosti vojsk)
Organizace komplexního jaderného a palebného ničení		Rekognoskace terénu a prostorů rozvinutí míst velení
Organizace ničení cílů prvního pořadí		Organizace pořádkové služby
		Opatření operačního maskování
		Příprava a organizace součinnosti vojsk po směrech a v jednotlivých prostorech

Obsah a metody práce velitele vševojskového svazu včetně štábu i ostatních orgánů velení v procesu přípravy obranné operace v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk, budou podmíněny charakterem uložených úkolů, podmínkami přechodu vojsk do obrany, dobou pro přípravu operace, sladěností orgánů velení a dalšími faktory.

Zvláštní požadavky v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk jsou kladeny na činnost skupiny pro řízení zaujímání operační sestavy. Zvyšují se požadavky i na vzájemnou součinnost uvnitř štábu, ale také ve směru k nadřízenému štábu.

Operační rozvinutí vojsk vševojskového svazu zahrnuje:

- uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti, jejich přeskupení a zaujetí operační sestavy,
- zaujetí operační sestavy letectva,
- rozvinutí sil a prostředků operačního, speciálního technického a týlového zabezpečení,
- rozvinutí systému velení.

V podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk nabývá na významu operační příkrytí k odrazení překvapivého napadení, k udržení nejdůležitějších čar a prostorů v příhraničních částech ČSSR. V podstatě jde o zabezpečení uvedení vojsk do plné bojové poho-

tovosti, jejich rozvinutí a organizované zasažení do sražení.

U vševojskového svazu se zpravidla vylučuje skupina pro řízení zaujímání operační sestavy, která může být ve složení:

- zástupce velitele,
- zástupce náčelníka štábu,
- zástupce náčelníka operačního oddělení, s ním 2 až 3 starší důstojníci operačního oddělení,
- zpravidla ve skupině budou dále zařazeni důstojníci oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb,
- vyčleněné prostředky spojení a speciálního spojení.

V současné organizační struktuře systému velení se jeví výhodné, aby tento úkol byl řešen prostředky a silami představeného místa velení (PMV).

Podle situace mohou vojska zaujímat operační sestavu k zabezpečení různých směrů současně nebo postupně. Skupina pro řízení zaujímání operační sestavy zahajuje činnost na zvláštní rozkaz. Je nutné respektovat zásadu, že zaujetí operační sestavy musí být uskutečněno v čase, který vytvoří nejen předpoklad pro úspěšné odrazení agresora, ale i utajení zámyslu, aby se zabránilo raketovému, leteckému či jinému úderu nepřítele. Činnost skupiny bude záviset především na podmínkách mírové dislokace vojsk, na stupni jejich bojové pohotovosti, charakteristice

prostoru válčíště a konkrétních podmínkách nepřítele v daném prostoru před zahájením agrese. Zaujímání operační sestavy bude jiné v období zvýšeného ohrožení a jiné při zahájení agrese nenadálým napadením.

V období zvýšeného ohrožení mohou vojska určená do pásma příkrytí zaujímat stanovené prostory a postavení v době, kdy hlavní síly vševojskového svazu jsou uváděny do vyšších stupňů bojové pohotovosti. Opatření musí být uskutečněna s potřebným předstihem a organizovaně. Velení skupinou řízení rozvinutí operační sestavy tak zabezpečuje, že vojska včas a skrytě zaujmou stanovené prostory (postavení). Některé svazky a útvary mohou zaujímat prostory přímo z posádek po předchozím uvedení do plné bojové pohotovosti nebo po skrytém zmobilizování na zvláštní rozkaz. Metodika práce skupiny řízení může být tato:

- v prvním pořadí se plánuje a řídí vyvádění vyčleněných vojsk do pásma příkrytí s posilovými prostředky, průzkumné orgány, síly a prostředky radioelektronického boje (REB), protivzdušné obrany (PVO), raketového vojska (RV) a dělostřelectva divizí, armád, popřípadě front předsunované do pásma příkrytí, útvary ženijního vojska, silniční pořádkové služby a určená místa velení,

- ve druhém pořadí řídí vyvádění svazků a zaujímání hlavního pásma obrany s vyčleněnými posilovými prostředky, svazky, útvary druhů vojsk a speciálních vojsk prvosledových armád a jejich velitelská stanoviště, velitelská stanoviště prvosledových armád,

- ve třetím pořadí řídí vyvádění svazků na další pásma obrany, tj. druhosledové svazky, útvary vševojskové zálohy, týlové útvary a zařízení, vojskové zálohy i ostatní síly a prostředky, které zaujmají operační sestavu vojsk v obraně.

Při zahájení agrese nenadálým napadením musí být vyvádění vojsk připraveno tak, aby východí prostor mohl být zaujímán současně všemi hotovostními silami na široké frontě. Skupina řízení rozvinutí se soustřeďuje na sledování (řízení) činnosti vyčleněných vojsk do pásma příkrytí, která z posádek zahajují přesun do pásma příkrytí, z chodu se rozvíjejí na plánovaných postaveních a ve stanovených prostorech. Podobně určené svazky a útvary hlavních sil mohou být zasazeny k odražení agrese po přesunu přímo z posádek nebo z prostorů cvičení. Jestliže vojska nebudou schopna zaujmout plánované prostory k vedení obranné operace, musí

být připravena odrážet agresora střetným sražením, nebo přejít do obrany i v neplánovaných prostorech. Organizace velení se tím značně ztíží.

Součinnost uvnitř štábu, ve směru k nadřízenému a podřízeným, bude ovlivňována situací vojsk při zahájení války, která se může vyznačovat tím, že část

- vojsk podle předurčení bude plně bojeschopná a rozvinuta na daném směru, v určených prostorech,

- může dokončovat mobilizaci a být na přesunech nebo v pohotovosti k přesunu do určených prostorů,

- pokračuje v mobilizaci a připravuje se k plnění plánovaných úkolů.

Mimořádnou pozornost musí velitelé a štáby věnovat organizaci součinnosti mezi vševojskovými útvary, raketovým vojskem, dělostřelectvem a letectvem. Časově i prostorově musí být upřesněny otázky minování a zřizování zátarasů všeho druhu. Požadavek na nepřetržitost součinnosti vzrůstá.

Vzhledem k určitým zvláštnostem obranné operace, vedené v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk, dojde ke změnám rozvinutí míst velení. Bude docházet i k přízrůbení organizace práce orgánů velení ve vytvořeném systému míst velení svazů (svazků).

K zabezpečení velení v těchto podmínkách se budou rozvíjet:

- velitelská stanoviště,
- záložní velitelská stanoviště,
- pomocná velitelská stanoviště,
- týlová velitelská stanoviště.

Budou využívána stacionární zodolněná místa velení i pohyblivá polní místa velení. Stacionární, která jsou chráněna, vyhovují předurčení pro velení při uvádění vojsk ze stálé do vyšších stupňů bojové pohotovosti a zaujímání operační sestavy.

V podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk a obsazení polních pohyblivých a stacionárních zodolněných míst velení se řeší podle předem zpracovaného bojového rozdělení.

Musí se počítat s tím, že štáby budou plnit několik operačních úkolů souběžně. Zpravidla to bude:

- uvádění vojsk do vyšších stupňů bojové pohotovosti,
- mobilizační doplňování vojsk a techniky,

- odkonzervování techniky a její příprava k bojovému použití,
- opatření ke sladení štábů,
- uskutečnění první a druhé etapy bojového stmelení.

Těžiště práce velitele a štábu musí být přitom zaměřeno na včasné a úplné zplánování obranné operace a přípravu k protúderu.

V neposlední řadě to bude postupně a skrytě zaujetí operační sestavy k vedení obranné operace a budování obranných postavení, které musí rovněž řídit příslušníci štábu.

Proto je nezbytné rozdělit příslušníky štábu do dočasných pracovních skupin. Organizátorská a řídicí práce hlavních funkcionářů musí být vysoce efektivní. Je zapotřebí nahradit rutinní práci prostředky automatizace a pracovníky štábu využít k tvůrčí činnosti.

V období přípravy i vedení obrany v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk je vytvořena příznivá situace pro efektivní využívání prostředků automatizace. Vliv prostředků automatizace si vynucuje:

- věnovat vyšší pozornost obsahu metodik práce velitelů a štábů v důsledku měnící se dělby práce uvnitř štábu (v systému velení vojskům),
- tvůrčím způsobem využívat k zefektivnění práce ve štábech získaných časových rezerv,

— širší využívání výpočetní techniky k uchování informací, zobrazení požadovaných údajů na displeji pro období přechodu z mírového na válečný stav, pro organizované, plynulé, rychlé vyvedení osob a vyvezení bojové techniky po bojovém poplachu z míst stálé dislokace,

— efektivnější využívání automatizačních techniky pro zpracování a přenos (doručení) dokumentů velení vojskům při přípravě i v průběhu operace,

— stanovení formy a obsahu bojové dokumentace z hlediska její operační použitelnosti, aby pružně zabezpečovala velení v období přípravy i vedení obrany v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk,

- širší integraci informací k zabezpečení rozhodování ve všech souvislostech probíhající a měnící se situace.

Optimálnost rozhodnutí, to je v dané situaci nejúčelnější využití sil a prostředků k úspěšnému řešení stanoveného úkolu, není možné zabezpečit jen intuicí velitele, jeho zkušenostmi a znalostmi, ale i kalkulacemi, které dovolují efektivně, včas a ekonomicky využít síly a prostředky v boji, vybrat z několika variant tu nejvýhodnější a ohodnotit pravděpodobné výsledky její realizace.

Odtud je možné vyvodit závěr, že nejdůležitější změna v obsahu procesu velení a v první řadě v přijetí rozhodnutí spočívá ve značném zvětšení množství výpočtů k doplnění čistě logických hodnocení účelnosti té nebo jiné varianty řešení. Nelze připustit, aby byla přijímána rozhodnutí s pomocí hrubých odhadů „od oka“, bez všestranného zvážení situace, terénu, apod., jak to někdy bývá při našich cvičeních.

Další zdokonalení velení vojskům souvisí s nezbytností širokého použití výpočetní techniky k taktickým a operačním výpočtům. Již nyní je možné pomocí výpočetní techniky stanovit poměry sil, hodnotit bojové možnosti vytvářených uskupení a optimálně rozdělovat síly a prostředky, uskutečňovat výpočty možných ztrát osob a bojové techniky v průběhu bojové činnosti, hodnotit efektivnost jaderných úderů, řešit úkoly v ženíjním a týlovém zabezpečení boje i operace. Ve využívání operačně taktických úloh byly v poslední době získány velmi dobré zkušenosti se souborem úloh ARMIS na operačním stupni a DIVKOT na taktickém stupni.

Závěrem je možné říci, že je nezbytné zvyšovat bojovou pohotovost štábů, spojovacích jednotek a zabezpečovacích jednotek na všech stupních. Ať začne válka za jakékoli situace, ať jsou svazkům a útvarům stanoveny jakékoli úkoly, vytvořený systém velení musí pracovat přesně a zabezpečit včasný přechod vojsk z mírového na válečný stav a jejich organizované zasedání do boje. Zatímco přechod vojsk z mírového na válečný stav může trvat několik dnů, tak přechod systému velení bude třeba uskutečnit okamžitě. To je požadavek dne.

NARŮSTÁNÍ ÚSILÍ PRŮZKUMU PŘED ZAHÁJENÍM A V PRŮBĚHU OBRANNÉ OPERACE NA POČÁTKU VÁLKY

Zavedení zbraní nové generace, další růst úderných, palebných a manévrovacích možností vojsk zákonitě vyvolal větší složitost současných operací, zvýšení jejich úpornosti, dynamičnosti i prostorového rozmachu. Do krajnosti se vyhrotil boj o získání iniciativy, palebné převahy a předstihu nepřítele. Stále větší význam má schopnost vojsk efektivně a v minimálním čase využít své síly a prostředky a všemožně ztížit jejich použití nepřítelem.

To vše určuje velmi důležitý význam průzkumu. Objem jeho úkolů v současné době vzrostl a podmínky pro jeho vedení jsou stále složitější. Průzkum při přípravě prvních frontových operací v počátečním období války se nesmí mýlit. Průzkumné orgány musí přesně a s maximálně možnou hodnověrností zjistit rozmístění, reálný stav a očekávanou činnost nepřítele v jakékoli variantě pravděpodobného zahájení a vedení války, ať by se agresor jakkoli snažil utajit své zámysly.

Zvláštní význam má včasné zjištění příznaků bezprostředních příprav nepřítele k zahájení války.

V tom vlastně spočívá základní cíl průzkumu, který zahrnuje i zjištění možné doby a způsobů napadení, upřesnění sestavy a uskupení pozemních i vzdušných sil ne-

přítele a zejména určení jeho pravděpodobného zámyslu.

Průzkumné úkoly musí být stanoveny tak, aby jejich splnění zabezpečilo vojska průzkumnými zprávami, nutnými k plnění bojových úkolů jak s použitím jaderných, tak konvenčních prostředků ničení a vyloučilo neočekávanou činnost nepřítele.

Průzkum musí být tedy veden nepřetržitě již v době míru. Při zostření vojensko-politické situace a vzniku bezprostředního nebezpečí rozpoutání války přijímá velitel fronty se svým štábem nutná opatření k včasnému narůstání úsilí průzkumu a k upřesnění plánu průzkumu. Je to vynuceno zejména skutečností, že v době míru mohou být použity pouze omezené síly a prostředky průzkumu. V plné míře je využíván zejména rádiový a radiotechnický průzkum, síly a prostředky vzdušného a vojskového průzkumu plní úkoly pouze z vlastního území.

Organizace a vedení průzkumu s cílem včas varovat vojska o bezprostředních přípravách nepřátelské agrese a k zpravodajskému zabezpečení první frontové operace zahrnují:

— studium, shromažďování a podrobnou znalost rozmístění objektů pozemního vojska, letectva, PVO a systému velení nepří-

tele, jejich průzkumových příznaků, které svědčí o řešení opatření k přípravě bojové činnosti,

— správné vyčlenění potřebných sil a prostředků průzkumu k nepřetržitému sledování určených objektů nepřítele již v míru, s nezbytným zdvojnásobením jednotlivých druhů průzkumu jinými,

— vytvoření silné zálohy průzkumných prostředků k rychlému narůstání úsilí na rozhodujícím směru a řešení nenadále vzniklých úkolů.

V podmínkách počátečního období války, jehož zvláštností je zejména rychlost, měnící se povaha a použití nových vysokých přesných prostředků ničení, vystupuje do popředí otázka oslabení uskupení nepřítele vyřazením jeho důležitých objektů a narušením systému velení, což podstatně snižuje jeho bojové možnosti.

V souvislosti s tím se objevil zásadně nový průzkumný úkol — včas zjistit a nepřetržitě sledovat prvořadě objekty nepřítele.

Řešení tohoto úkolu předpokládá tři obdoby:

— Sledování objektů v době míru. S tímto cílem je ve vojenském okruhu organizován systém průzkumu v míru, organizovaný podle nařízení NGŠ ČSLA — 1. ZMNO. Z této činnosti má ČSLA poměrně bohaté a dlouholeté zkušenosti, zejména u útvarů rádiového a radiotechnického průzkumu. Je však zřejmé, že výslednost tohoto průzkumu trpí nedostatkem přesných souřadnic, zejména pohyblivých objektů.

Vše není dořešeno ani z hlediska správného výběru objektů 1. pořadí ničení. Je třeba zcela konkrétně vycházet z úlohy a místa objektu v celkovém uskupení vojsk nepřítele, z možností jeho nepřetržitého sledování a určení přesných souřadnic těmi silami a prostředky průzkumu, které máme k dispozici již v míru a nakonec z možností jeho ničení nebo umlčení palebnými nebo jinými prostředky podle plánu úderu na objekty prvního pořadí. Je tedy třeba vybrat správný objekt a vyčlenit na něj správné průzkumné i palebné (úderné) prostředky.

— V období ohrožení musí aktivita průzkumu a sledování objektů 1. pořadí ničení prudce vzrůst, a to jak zvýšením množství sil a prostředků průzkumu, tak i zvýšením frekvence potvrzování (bez prozrazení) souřadnic jejich rozmístění. Pochopitelně se v tomto období začínají do systému průzkumu i některé jeho další

druhy. V období ohrožení se musí zprávy o objektech 1. pořadí ničení a objektech zahrnutých v plánu 1. JÜ frontu, tedy zejména o PJN, předávat na místa řízení palebných a úderných prostředků trvale, tzn., že získané zprávy se musí nepřetržitě upřesňovat.

— Při bezprostřední přípravě úderu se činnost všech sil a prostředků průzkumu frontu, armád a prvosledových divízi, které plní úkol nepřetržitě sledovat prvořadě objekty, musí soustředit na určování souřadnic pohyblivých objektů. Zkušenosti ze cvičení ukazují, že tato etapa vyžaduje zvlášť organizovat jak bojové použití sil a prostředků průzkumu, tak zejména shromažďování, zpracování a rozbor zjištěných průzkumných zpráv. Tyto zkušenosti potvrdily, že nestačí dobře organizovat bojové použití průzkumných orgánů, určit jim úkoly a zahájit pozorování objektů. Neméně důležité je organizovat pevně a neselhávající spojení na řídicí stanoviště průzkumu štábů. Proces shromažďování, zpracování a rozboru průzkumných zpráv o prvořadých objektech je zvlášť v období bezprostřední přípravy úderu třeba zorganizovat tak, aby se tyto zprávy dostaly na místa řízení palebných i úderných prostředků (RVD, letectva a PVO) v čase blízkém času reálnému.

Tento požadavek, či spíše nezbytnost, musí být zabezpečen celým komplexem organizačních opatření, jehož výsledkem je co nejkratší cesta průniku průzkumných zpráv.

Zkušenosti ukazují, že vytvořená řídicí stanoviště průzkumu armád a frontu se plně osvědčila. Je však třeba dále zlepšovat organizaci jejich práce a především je vybavovat prostředky utajeného spojení.

Tato řídicí stanoviště, a zvlášť jejich středisko (skupina) shromažďování a prvotního vyhodnocování informací, kam se soustřeďuje informační tok od všech druhů průzkumu a která jsou rozmístěna nedaleko středisek bojového velení, mohou včas zabezpečit náčelníka zpravodajské správy frontu a NZO armád nezbytnými informacemi. To znamená, že i velitel F (A) a velitelé úderných i palebných prostředků budou mít nezbytné zprávy k organizaci úderu na objekty prvního pořadí k ničení.

Při jakékoli variantě rozpoutání války budou vyhodnocené a včas aktualizované zprávy o nepříteli základem upřesnění rozhodnutí pro první operace frontu a armády.

Při jejich zahájení se prudce zvyšují požadavky na přesnost určení souřadnic nepřátelských objektů. V souvislosti s velkou dynamičností bojové činnosti nabývá na zásadním významu operativnost průzkumu, zkracování lhůt plnění průzkumných úkolů, zpracování a doručení zpravodajských informací orgánům velení a úderným prostředkům. Nejdůležitější zprávy musí proniknout v reálném čase, tj. prakticky současně s jejich zjištěním.

Velký význam má otázka zdokonalování průzkumu nepřátelských průzkumných palebných a jiných vysoce přesných zbraňových systémů. Proto musí být již v míru systematicky shromažďovány a studovány veškeré poznatky o jejich použití při cvičeních nepřítele a zvláště analyzovány jejich průzkumové příznaky.

Důležitou podmínkou úspěšného plnění průzkumných úkolů je nepřetržitě utajení průzkumu a skrytost narůstání jeho úsilí.

Výsledky výzkumů a zkušenosti z řady cvičení ukazují, že v podmínkách postupného zostřování vojenskopolitické situace lze i úsilí průzkumu zvyšovat postupně, od jednoho stupně bojové pohotovosti ke druhému, avšak v předstihu před ostatními vojsky. V podmínkách náhlého a rychlého nárůstu nebezpečí války je třeba průzkum uvést ihned do plné bojové pohotovosti, bez předchozích mezistupňů. Tak vždy vyloučit situaci, že by se průzkum rozvíjel v okamžiku, kdy od něj velitelé a štáby nejvíce potřebují plnohodnotné zprávy.

Se zahájením agrese se průzkum vede všemi silami a prostředky frontu, armád, divizí a útvarů bez omezení a zprávy o nepříteli se získávají všemi způsoby. Při plnění průzkumných úkolů se sladí použití všech sil a prostředků průzkumu tak, aby se navzájem doplňovaly. Úsilí průzkumu se soustřeďuje na zjištění směru hlavního úderu (úseku průlomu) a ve prospěch hlavního uskupení frontu. Taktický průzkum řeší nepřetržitě pozorování bojiště, síly a prostředky operačního průzkumu se usměrňují ke zjištění operačních záloh, prostředků jaderného napadení v hloubce a jejich přesunu k linii fronty. V bojové činnosti bez použití jaderných zbraní může část sil a prostředků operačního průzkumu, zejména vzdušného a speciálního, vést průzkum v taktické hloubce k zabezpečení efektivního použití palebných prostředků.

Při vedení průzkumu v průběhu útoku nepřítele je nutné předvídat možnost jeho vklínění do pásma obrany, jakož i pro-

niknutí diverzních skupin a vysazení výsadek do týlu bránících se vojsk. Pro tuto situaci je třeba určit prostory činnosti zálohy průzkumu a zejména části průzkumných skupin na vlastním území.

Jedním z důležitých opatření v obranné operaci je vedení protiúderu. K jeho zabezpečení musí průzkum včas zjistit uskupení pronikajícího nepřítele, jeho silná a slabá místa, prostory rozmístění PJN, určit rozmístění záloh, dobu a směry jejich možného zasazení. K vedení protiúderu se bude ve většině případů uskutečňovat částečné přeskupení vojsk prvního sledu a zasazování záloh i druhých sledů do sražení. Proto je třeba upřesnit dříve stanovené a vydat nové úkoly průzkumným orgánům. Současně s rozhodnutím velitele frontu k vedení protiúderu musí štáb frontu doručit velitelům a štábům protiúderného uskupení poslední údaje o nepříteli, stanovit průzkumné úkoly a sladit úsilí sil a prostředků průzkumu protiúderného uskupení a vojsk prvního sledu. V průběhu protiúderu je nutné zvláštní pozornost věnovat průzkumu na bocích protiúderného uskupení.

Při přípravě vojsk frontu k přechodu do protiúderu se hlavní úsilí průzkumu soustřeďuje na zjištění hlavního uskupení nepřítele, zejména v prvním operačním sledu, prostorů rozmístění PJN, průzkumných palebných systémů, druhých sledů, záloh, letišť taktického i vojskového letectva a míst velení. K plnění těchto úkolů je nutné zasadit nové průzkumné orgány a tím zabezpečit nárůst úsilí a nepřetržitě vedení průzkumu. V obranné operaci budou mít síly a prostředky průzkumu značné ztráty, proto štáb frontu musí včas doplňovat průzkumné útvary a jednotky osobami, bojující s průzkumnou technikou a mít neustále vytvořenou dostatečnou zálohu sil a prostředků průzkumu, čímž vytvářet podmínky pro plnění průzkumných úkolů po přechodu do útočné operace.

Celkově je problematika organizace a vedení průzkumu před zahájením a v průběhu operací počátečního období války velmi složitá a vyžaduje další rozpracování v teoretické i praktické rovině. Společným úsilím operačních štábů, vědeckých pracovišť, vojenských vysokých škol a FMNO, s využitím poznatků bratrských armád a zejména Sovětské armády je třeba dále vypracovávat konkrétní návrhy a doporučení k efektivnímu použití sil a prostředků průzkumu a vytyčovat další cesty rozvoje vůbec.

ORGANIZACE A VEDENÍ RADIOELEKTRONICKÉHO BOJE

Nejvýznamnějším programem soudobého militarismu USA a ostatních států NATO, hned po programu hvězdných válek, je program radioelektronického boje. Zatímco první je provázen velkou publicitou a má výrazně politický, zbraňovací charakter, druhý je maximálně utajován jak co do plánů, tak co do výsledků a má charakter vojenskopraktický, odrážející se v konkrétních bojových možnostech jednotlivých zbraňových systémů nebo celého druhu vojska.

V málokteré jiné oblasti vojenství se v současné době projevuje tak úporná snaha předstihnout protivníka jako v radioelektronickém boji. Vývoj elektronické výzbroje probíhá cyklicky, s mimořádnou akcelerací, v neustálé honbě od opatření k protipatření a protiprotipatření. Možnost použít nové prostředky, jakož i způsobů vedení radioelektronického boje s pře-

kvapením vytváří předpoklady pro jednoznačné rozhodnutí boje i operace. Dostatek příkladů poskytly lokální konflikty v době nedávno minulé, kdy REB často již nabýval na charakteru samostatných, dlouhodobě připravovaných operací.

Nejzávažnějším a nejdůležitějším obdobím z hlediska radioelektronického boje jsou první hodiny nebo i minuty zahájení agrese, kdy nepříteli půjde o vytvoření podmínek pro překvapivou činnost, o dezorganizaci a ochromení systému velení vojskům a řízení zbraňových systémů protivníka ještě před zasazením hlavních sil. Organizace a dovedné plnění opatření radioelektronického boje v celém komplexu může zejména v počátečním období války přispět k výrazné změně poměru sil a k získání iniciativy i při odražení agrese nepřítele.

Do zahájení války v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk

Do zahájení agrese nepřítele bude hlavní úsilí REB soustředěno na skrytí vojsk, objektů frontu a armád, na organizaci opatření ke ztížení a snížení efektivnosti nepřátelského technického průzkumu a k ochraně vlastních radioelektronických systémů a prostředků. Bude nezbytné výrazně omezit nebo i úplně zakázat činnost větší části radioelektronických prostředků, důsledně realizovat režimová opatření ochrany, kontrolovat dodržování stanovených opatření radioelektronického maskování a provozu prostředků vyzařujících elektromagnetickou energii. S cílem skrytí systémů PVO se musí maximálně omezit, popřípadě i vyloučit, používání v míru ne-

zasazených radiolokačních stanic a využívat k přehledu o vzdušné situaci stálou radiolokační síť PVOS a zařízení, která sama nevyzařují elektromagnetickou energii, tj. radiotechnické průzkumné prostředky anebo opticko-vizuální pozorování. Vedle toho bude nutné zabezpečit ochranu a maskování uskupení vojsk a důležitých objektů frontu i armád před radiolokačním, laserovým, infračerveným a jinými druhy nepřátelského technického průzkumu.

K radiolokačnímu přikrytí a maskování prostorů soustředění vojsk, bojové techniky, os přesunů, mostů, přepravišť přes vodní překážky, ale i letišť, důležitých komunikačních uzlů a dalších objektů lze mi-

mo jiné využít koutové odrážače a speciální elektronická zařízení, jakými jsou i rušiče palubních radiolokačních stanic nepřátelských letounů. K ochraně uskupení vojsk a důležitých objektů frontu a armád před radioelektronickými průzkumnými prostředky nepřítele bude třeba využít také síly a prostředky ženijního a chemického vojska, ochranných vlastností terénu i meteorologických podmínek.

Na zabezpečení vysoké efektivity radioelektronického boje bude mít značný vliv získávání zpráv o nepřátelských radioelektronických systémech a prostředcích velení vojskům a řízení zbraní. V zájmu REB musí štáby organizovat zjišťování a vyhodnocování údajů o systémech AWACS, PLSS, Assault Breaker, Sotas, Argus, o místech velení a řídicích střediscích svazků a útvarů operačně taktických raket, o systému navedení letectva na pozemní i vzdušné cíle, o rozmístění prostředků průzkumu a REB. Na základě vyhodnocení těchto údajů reálně analyzovat možnosti a rozdělit síly a prostředky k jejich umlčování — ničení a rušení.

K dosažení maximální připravenosti k účasti na odrážení agrese nepřítele a vedení obranné operace bude třeba doplnit a rozvinout útvary a jednotky REB s potřebným předstihem. Tím se vytvoří podmínky pro včasné zahájení plnění úkolů, jakými jsou vedení radioelektronického průzkumu v zájmu rušení a ochrana rozvíjejících se vojsk před radiolokačním průzkumem. Část sil a prostředků REB armád bude vyvedena do pásma přikrytí bez-

prostředně za motostřeleckými pluky a podle situace i dříve. V součinnosti s jednotkami radioelektronického průzkumu se bude podílet na plnění průzkumných úkolů ve prospěch rušení, ale i na zjišťování příznaků o přípravách nepřítele k zahájení agrese a údajů o uspořádání jeho operační sestavy. Jednotky rušičů palubních radiolokačních stanic budou chránit přesunující a rozvíjející se vojska, prostory bojového rozmístění raketových brigád a další důležité objekty frontu a armád před radiolokačním průzkumem. Prostředky radioelektronického rušení budou udržovány v pohotovosti. Pouze ve zvláštních případech by v tomto období mohly být využity k rušení přenosu průzkumných informací. Jinak bude třeba zabezpečit utajení jejich dislokace, bojových možností a způsobů bojového použití.

Současné možnosti prostředků technického průzkumu jsou na takové úrovni, že je prakticky nemožné skrýt veškerá opatření vojsk při jejich přechodu z mírového na válečný stav a operační rozvinutí. Proto je třeba uskutečňovat celý komplex organizačních a provozních technických opatření k vedení boje s nepřátelským technickým průzkumem. Kromě opatření ke skrytí soustředěných vojsk, směrů jejich přesunů, hlavního úsilí obrany bude nutné dezinformovat nepřítele a organizovat uvědomování vojsk o průletech průzkumných družic a letounů. Zvláštní význam bude mít dovedné zplánování radioelektronického boje, příprava útvarů a jednotek REB, ale i prostředků ničení na jejich efektivní použití.

Příprava REB v obranné operaci

Příprava radioelektronického boje v obranné operaci zahrnuje:

- ujasnění úkolů radioelektronického boje,
- zhodnocení všeobecné a radioelektronické situace,
- stanovení cílů a úkolů REB v obranné operaci,
- zpracování návrhů na organizaci a vedení REB v obranné operaci,
- zplánování úkolů REB na základě nařízení nadřízeného a rozhodnutí velitele pro obrannou operaci,
- doručení úkolů REB podřízeným a kontrolu jejich plnění,
- organizaci součinnosti s druhy vojsk, velení silám a prostředkům REB, jejich rozvinutí a přípravu k plnění stanovených úkolů v obranné operaci.

Ujasnění úkolů REB spočívá v pochopení nařízení pro radioelektronický boj nadřízeného štábu, v pochopení úkolů REB v obranné operaci, plnění silami a prostředky nadřízeného, úkolů plněných silami a prostředky REB v zájmu sousedů, součinnostních vazeb a časových možností na přípravu REB.

Hodnocení radioelektronické situace představuje studium a analýzu systémů velení, průzkumu a REB nepřítele i vlastních vojsk, vyhodnocení terénu, atmosférických a povětrnostních podmínek pro šíření elektromagnetických vln.

Návrhy na organizaci a vedení REB zpracovává po ujasnění úkolů a zhodnocení radioelektronické situace náčelník REB v součinnosti s veliteli a náčelníky druhů vojsk, kteří současně přijímají opatření

ochrany systémů a prostředků velení a průzkumu vlastních vojsk.

Na základě výsledných návrhů stanoví velitel svazu v **rozhodnutí pro obrannou operaci** komplex opatření k dezorganizaci velení vojskům a řízení zbraní nepřítele. Určí směry hlavního úsilí REB v obranné operaci, uskupení sil a prostředků vyčleněných ke splnění úkolů REB v operaci, kdy a kterým svazům a svazkům nepřítele dezorganizovat velení, základní úkoly boje s nepřátelským technickým průzkumem a úkoly k zabezpečení spolehlivého velení vojskům svazu.

Při stanovení úkolů podřízeným vojskům velitel svazu určuje směry hlavního úsilí REB, úkoly k ničení REP a k radioelektronickému rušení, úkoly výsadků a průzkumných odřadů k obsazení nebo zničení míst velení a radioelektronických objektů nepřítele, úkoly radioelektronické ochrany a boje s nepřátelským technickým průzkumem, údaje pro organizaci součinnosti mezi útvary REB při plnění společných úkolů, signály, způsob a lhůty předkládání hlášení.

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že velitelé ne vždy zahrnují do svého rozhodnutí celý komplex opatření radioelektronického boje, na jejichž plnění se podílejí všechny druhy vojsk. Často se omezí pouze na stanovení úkolů útvarům a jednotkám REB.

Radioelektronický boj v obranné operaci se plánuje na základě rozhodnutí velitele svazu k jednotlivým obdobím a úkolům,

kteří budou vojska plnit k dosažení cíle operace, podle pravidelných směrů útoku nepřítele a variant činnosti vlastních vojsk. Při plánování REB se určuje obsah, posloupnost, lhůty a způsoby plnění úkolů ničení a radioelektronického rušení nepřátelských systémů a prostředků velení, průzkumu a REB. Vyčleňují se síly a prostředky nezbytné ke splnění těchto úkolů a rozdělují po směrech a úkolech. Stanoví se postup plnění opatření boje s nepřátelským technickým průzkumem v souladu se zámyslem operačního maskování a s přihlédnutím k plánovanému ničení a radioelektronickému rušení nepřátelských průzkumných prostředků. Plánují se rovněž opatření radioelektronické ochrany druhů vojsk. Vymezuje se součinnost sil a prostředků vyčleněných ke splnění úkolů REB v obranné operaci, organizuje se velení sil a prostředků REB a jejich všestranné zabezpečení.

Opatření REB se odráží v plánu obranné operace, v plánu operačního maskování, v plánech bojového použití druhů vojsk, v plánu radioelektronického boje, komplexního palebného ničení a v dalších plánovacích dokumentech pro obrannou operaci.

Plán REB se zpracovává na mapě s textovou částí a jeho obsah je vymezen předpisem Všeob-P-28. Doplnuje se propočty, kalkulacemi s tabulkami za účelem přesného časového sladění úkolů ničení a radioelektronických objektů s rušením.

Vedení REB v obranné operaci

Při **odrážení hromadných úderů taktického letectva** nepřítele bude činnost sil a prostředků REB koordinována s údery raketového vojska, letectva a palbami dělostřelectva s hlavním úsilím na narušení systému řízení a navedení taktického letectva nepřítele, na umičování a snižování účinnosti průzkumných palebných systémů, na ničení a rušení všech radioelektronických prostředků, které zabezpečují průzkum a navedení zbraní.

Raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo frontu bude ničit střediska a stanoviště řízení, navedení letectva a uvědomování PVO nepřítele, jednotlivé prvky průzkumných palebných systémů, prostředky REB a radioelektronického průzkumu.

Úsilí útvarů a jednotek REB bude zaměřeno na dezorganizaci velení taktickému letectvu, na ochranu hlavního uskupení vojsk a nejdůležitějších objektů frontu a armád před radiolokačním průzkumem a mířenými údery nepřátelského taktického letectva.

Se zahájením hromadného úderu letectva nepřítele budou útvary REB frontu a armád rušit rádiové spoje velení a navedení nepřátelského letectva, průzkumu, uvědomování PVO, součinnostní spojení letectva s pozemními vojsky. V součinnosti s protiletadlovými raketovými útvary, stíhacím letectvem, maskovacími jednotkami ženíjního a chemického vojska budou chránit hlavní uskupení vojsk frontu a armád před vzdušným průzkumem a mířeným bombardováním letouny taktického letectva nepřítele. Především budou chránit uskupení raketového vojska, dělostřelectva, letectva a místa velení rušením průzkumných radiolokátorů a dalších palubních radiolokačních stanic k řízení zbraní, rušením radionavigačního systému, rádiových spojů velení a navedení letectva nepřítele a přenosu informací vzdušného průzkumu.

Zvláštní pozornost musí být věnována vedení REB se systémy AWACS a PLSS. V boji proti nim musí být komplexně po-

užity prostředky ničení a radioelektronického rušení.

Při odražení útoku úderných uskupení pozemních vojsk nepřítele bude v rámci komplexního palebného ničení radioelektronický boj veden k:

- ničení a výběrovému rušení s cílem ztížit přesun hlavních sil nepřítele z výchozích prostorů a jejich rozvinutí,
- dezorganizaci velení svazků a útvarů pozemních vojsk nepřítele při vedení boje o přechody přes státní hranici a v pásmu příkrytí,
- narušení řízení úderů svazků a útvarů raketového vojska a paleb dělostřelectva nepřítele.

V tomto období bude úsilí radioelektronického rušení soustředěno především na taktický stupeň. Ničení a rušení radioelektronických objektů systému velení svazků a útvarů pozemních vojsk a řízení zbraňových systémů nepřítele může dezorganizovat a podstatně zdržet rozvíjení hlavních sil nepřítele, snížit účinnost jejich palebné přípravy, zvýšit procento ztrát a tím napomoci k vytvoření podmínek k dokončení rozvinutí vlastních vojsk.

Radioelektronické rušení může předcházet palebnému ničení. Dovedný manévry s vysokou účinností rušení velitelských a součinnostních spojů by mohl přinutit nepřítele k předčasnému rozvinutí hlavních sil, k opožděnému nasazení druhých sledů a záloh apod. Jistě stojí za úvahu, aby ke zvýšení možnosti rušení a k dosažení vyššího efektu byl při vedení obrany vyčleněn i maximální počet spojovacích prostředků — rádiových stanic, vysílačů, ale i dalších radioelektronických zařízení, dočasně uzpůsobených k rušení.

V období palebné protipřípravy a při odražení nepřátelské zteče se spolu s údery a palbami na radioelektronické objekty prvosledových svazků a útvarů nepřítele bude uskutečňovat soustředěné rušení zpravidla současně s přechodem nepřátelských vojsk ke zteči. K tomu bude třeba využít kromě útvarů a jednotek REB všech dostupných prostředků k narušení řízení útočících vojsk. V tomto období budou hlav-

ními radioelektronickými objekty ničení velitelská stanoviště divizí, brigád, raketových a dělostřeleckých oddílů, které vedou palebnou podporu zteče, jednotlivé prvky průzkumných palebných systémů, prostředky radioelektronického průzkumu a REB, ale i prostředky řízení a navedení nepřátelského letectva. Úsilí radioelektronického rušení bude zaměřeno na rádiové sítě a směry velení, součinnosti s taktickým letectvem, průzkumu, řízení úderů a paleb raketových útvarů a dělostřelectva a na další, podle konkrétních podmínek. Nadále budou rušeny palubní radiolokační stanice letounů taktického letectva, VKV leteckého spojení a radionavigačního systému s cílem snížit efektivnost úderů taktického letectva nepřítele na hlavní uskupení bránících se vojsk a důležité objekty frontu a armád. Podle možností bude třeba rušit radioelektronické prvky průzkumných palebných systémů. Jednotky REB, které působí v zabezpečovacím pásmu, zaujmou na rozkaz [signál] nová postavení a podle vývoje situace budou aktivně působit z krátkých zastávek a z chodu.

Pro vytvoření odolné obrany má důležitý význam boj s operačními a taktickými vzdušnými výsadbami. Při jejich ničení bude hlavním úkolem REB, vedle ničení radioelektronických objektů, především rušení rádiových spojů výsadek s hlavními silami.

Na základě vyhodnocení směru hlavního a dalších úderů nepřítele v průběhu bojové činnosti musí být s včasnou realizací opatření k zesílení hlavního pásma obrany na ohrožených směrech uskutečněn manévry silami a prostředky REB ke zvýšení účinnosti rušení na směru hlavního úderu nepřítele. Velký význam bude mít narušení velení druhým sledům a zálohám nepřítele k zabránění jejich včasnému nasazení. Síly a prostředky REB bude nutné soustředit na nejdůležitější směrech, pásmech a úsecích. Úspěšné vedení a splnění cílů obranné operace bude mimo jiné v mnoha směrech záviset na dovedném manévru radioelektronickým rušením.

Vedení protiúderu

Vytvoření podmínek pro vedení protiúderu a přechod do útočné operace vyžaduje nenadálé, hromadné použití sil a prostředků REB, cílevědomě časově sladěné s údery letectva, raketového vojska a pal-

bami dělostřelectva. Jednotky rušičů palubních radiolokačních stanic smíšených pluků REB přeskupují bojové sestavy k zabezpečení prostorového příkrytí druhých sledů a záloh při vyvedení z výchozích pro-

storů, na osách přesunů a při rozvinování na čarách zasazení.

Komplexní palebné ničení je z hlediska REB zaměřeno na místa velení, spojovací uzly, radioelektronické prostředky nepřátelského průzkumu a REB, dělostřelectva, PVO a letectva. Jednotky rušičů rádiového spojení armádních smíšených pluků REB bude třeba s předstihem přesunout k plánovaným čarám zasazení a organizovat získávání údajů v součinnosti s útvary a jednotkami radioelektronického průzkumu v zájmu účinného rušení. Ve prospěch protitúderného uskupení bude uskutečněn manévř útvary a jednotkami REB sousedních armád k zabezpečení co nejučinnějšího dosahu rušení. Hromadného nenadálého použití prostředků radioelektronického rušení lze nejlépe dosáhnout centralizovaným velením.

V průběhu komplexního palebného ničení bude třeba narušit rádiové spojení divizí, brigád, praporů prvního sledu, dělostřeleckých oddílů, vrtulníkových jednotek přímé palebné podpory na směru protiúderu. To předpokládá snížení možnosti systémů velení zničením 30 až 40 % velitelských stanovišť a spojovacích uzlů a

zarušením až 50 % radioelektronických prostředků. Na nejdůležitější spojovací uzly a radioelektronické objekty bude výhodné využít i rušiče jednorázového použití. Rušením pozemních průzkumných radioelektronických prostředků, použitím koutových odražečů i dýmů bude nutné skryt vojska při rozvinování i při vedení protiúderu. K ochraně živé síly budou využity na nejdůležitějších úsecích rušiče rádiových zapalovačů dělostřeleckých granátů. Úsilí radioelektronického rušení bude třeba vyčlenit na narušení systému řízení a navedení taktického letectva nepřítele, ke snížení efektivnosti jeho úderů na hlavní síly a objekty protitúderného uskupení. Vrtulníková letka REB bude v součinnosti s letouny, které vedou údery s použitím protiradiolokačních raket, umlčovat radiolokátory systému PVO nepřítele, středisek a stanovišť řízení a uvědomování k zabezpečení bojové činnosti frontového letectva.

Dezorganizace nepřátelských systémů velení, průzkumu a REB musí být vedena tak, aby snížila palebné možnosti nepřítele, přispěla k získání iniciativy, úspěšnému vedení protiúderu a přechodu do útočné operace na plánovaných směrech.

Radioelektronický boj, vzhledem k širokému využití elektroniky u všech druhů vojsk bez rozdílu, není jen záležitostí úzce zaměřených specialistů, útvarů a jednotek REB, ale záležitostí všech druhů vojsk. Na jeho organizaci, plánování a řízení se podílejí vševojskoví velitelé a štáby. REB se stal nedílnou součástí operací.

Zkušenosti ze střeleb PLRV v SSSR, ale i ze cvičení potvrzují, že samotné radioelektronické rušení může podstatně ztížit nebo i znemožnit prostředkům PVO vedení bojové činnosti. Proto je nezbytné vypěstovat u velitelů a obsluh radioelektronických prostředků návyky správně reagovat na situaci a dělat úkony jako přeladění na jiný kmitočet, použití ochrany proti rušení a další, které konkrétní technika umožňuje.

Příprava velitelů a štábů z hlediska úspěšného splnění cílů a úkolů radioelektronického boje musí být zaměřena na zvyšování schopností k umlčování nepřátel-

ských systémů velení vojskům a řízení zbraní, ale zároveň i k ochraně spolehlivosti vlastních radioelektronických systémů a prostředků řízení. K výcviku obsluh radioelektronických prostředků je třeba využívat imitátory rušení, kterými bude prospěšné doplnit UVZ zejména svazků a útvarů spojovacího vojska, vojska PVO, RVD, ale i dalších druhů vojsk. Bojovou výzbroj útvarů REB z důvodů zachování její bojeschopnosti, účinnosti, ale i utajení je prospěšné používat při vyvrcholení výcviku v rámci plnění rozhodujících opatření. Útvary a jednotky REB jsou postupně doplňovány moderní výzbrojí. Jejich přípravu je třeba důsledněji zaměřit v souladu s Rozkazem ministra národní obrany na poznávání charakteristických zvláštností provozu radioelektronických prostředků pravděpodobného nepřítele, na mistrné zvládnutí nově zaváděné techniky, aby v případě potřeby byly schopny maximálně ztížit velení vojskům nepřítele, řízení zbraňových systémů a tím napomohly k porážce agresora.

MOŽNOSTI A ZVLÁŠTNOSTI BOJOVÉHO POUŽITÍ RVD FRONTU

Pro splnění cílů obranné operace frontu (armády) vedené k odrazení agrese při neúplném mobilizačním a operačním rozvinutí vojsk bude úloha palebného působení na nepřítele jedna z rozhodujících. V obranné operaci v porovnání s útočnou sice podíl motostřeleckého a tankového vojska na palebném ničení nepřítele výrazně vzrůstá, ale úkoly plněné raketovým vojskem a dělostřelectvem neztrácejí na důležitosti a významu. RVD je hlavní jadernou silou pozemního vojska a v palebném ničení cílů a objektů v hloubce bojových (operačních) sestav nepřítele je jeho místo nezastupitelné.

Cílem článku je ukázat některé aspekty a zvláštnosti, které činnost raketových a dělostřeleckých svazků, útvarů a jednotek při neúplném rozvinutí ovlivňují a přispívají k prohloubení názorů na způsoby a metody plnění jejich úkolů v takto vedené obranné operaci.

Na přípravu a vedení jaderných úderů raketovým vojskem bude mít neúplnost rozvinutí vojsk frontu (armády) nepodstatný vliv. Jisté zvláštnosti se vyskytnou v časových možnostech vedení úderů některých raketových svazků a útvarů vzhledem k nutnosti uskutečnit přesuny do operační sestavy. U dělostřelectva, které používá jadernou munici, bude tato specifika ještě výraznější, ale v podmínkách ČSLA tyto aspekty nebudou rozhodujícím způsobem ovlivňovat použití a efektivnost ničení nepřítele jadernými zbraněmi.

Podstatně jiná situace bude při vedení obranné operace bez použití jaderných zbraní, kdy neúplnost rozvinutí dělostřelectva i některých útvarů a jednotek bojového zabezpečení výrazněji sníží jeho pa-

lebnou sílu v rámci divízi a zejména v armádě a frontu. V článku se proto zaměříme na zvláštnosti, které z toho vyplývají.

Předpokládáme-li, že cíle obranné operace na počátku války zůstanou i v podmínkách neúplného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk stejné, pak i cíle bojové činnosti raketového vojska a dělostřelectva frontu (armády) budou stejné při jeho změnách palebných možnostech. Je tudíž potřebné především ujasnit, jaké způsoby a metody palebné činnosti budou neúčinnější a umožní splnit hlavní úkoly raketového vojska a dělostřelectva v obranné operaci, kterými jsou: oslabit palebné působení nepřítele, způsobit vážné ztráty jeho útočícím vojskům, zabránit mu proniknout do hloubky obrany a umožnit bránícím se vojskům udržet důležité prostory v přihraničním pásmu. Spolu s bojovou činností dalších druhů vojsk, zvláště motostřeleckých a tankových, vytvořit časové a prostorové podmínky pro dokončení mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk a pro přípravu a přechod do útočné operace.

Zahájení agrese nepřítele nemůže zastihnout vojska ČSLA zcela nepřipravená. Plánovaná opatření umožňují citlivě reagovat na růst nebezpečí válečných akcí armád NATO namířených proti našemu státnímu území. Část vojsk ČSLA, včetně raketového vojska a dělostřelectva, bude v určitém časovém intervalu, který může být ale pouze několik hodin, uváděna do vyšších stupňů bojové pohotovosti, vyváděna z posádek do prostorů bojové činnosti (operační sestavy), plnit nebo zahajovat realizaci opatření skryté, popřípadě i všeobecné mobilizace atd. Délka tohoto časového období a správnost určení aktuálnosti agre-

se nepříteli bude mít podstatný vliv na bojovou činnost raketového vojska a dělostřelectva v okamžiku zahájení otevřené bojové činnosti.

Přes variabilitu podmínek daných konkrétní situací lze předpokládat, že na palebné možnosti a bojovou činnost raketového vojska a dělostřelectva frontu (armády) v obranné operaci na počátku války, která bude vedena při neúplném mobilizačním a operačním rozvinutí vojsk, budou působit tyto hlavní zvláštnosti:

— Část svazků a útvarů raketového vojska dislokovaných v hloubce státního území nebude mít možnost z prostorů posádek vést palebné úderu na nepříteli do příhraničního pásma. Jejich manévry do operační sestavy frontu si vyžádá i několik desítek hodin času.

— Palebné úderu raketami s konvenčními bojovými hlavicemi bude možné uskutečnit v počátečním období obranné operace jen v rozsahu, který umožňuje výše zásob uložených u raketových útvarů a svazků. Nutnost ponechat stanovený počet raketových nosičů k dispozici pro jaderné bojové hlavice tento rozsah ještě dále snižuje.

— U dělostřelectva ČSLA faktory, které negativně ovlivní jeho palebné možnosti v rámci frontu, armády a částečně i divízi prvního sledu operační sestavy, jsou značně rozsáhlejší. Počty dělostřelectva, které bude schopno plnit bojové úkoly v době překvapivého zahájení nepřátelské agrese, budou omezeny jen na jednotky a útvary, které jsou mírově postaveny a zabezpečeny kádry. Válečně doplňované a vytvářené dělostřelecké svazky a útvary mohou být reálně použity až po bojovém stmelení. Systém mobilizační přípravy záloh umožňuje v určitých případech plánovanou dobu bojového stmelení zkrátit, ale i tak je potřebné počítat s použitím většiny těchto svazků a útvarů ne dříve, než za tři dny po ukončení jejich zmobilizování.

Z toho vyplývá, že těžiště palebné činnosti v operaci vedené při neúplném mobilizačním a operačním rozvinutí vojsk musí zabezpečovat dělostřelecké útvary motostřeleckých a tankových divízi stále pohotovosti. Přitom se bude muset ale počítat s tím, že nebude-li možné splnit všechna opatření skryté mobilizace, pak i část palebných a zabezpečovacích jednotek nebude mít v počátečním období operace plný početní stav, popřípadě nebude dokončeno bojové sládní jednotek. Tyto nedostatky poněkud sníží možnosti jejich bojového použití.

Pro palebnou činnost dělostřelectva budou v prvních dnech operace k dispozici jen vyvezené pohyblivé zásoby dělostřelecké munice. To ale bude ovlivňovat způsoby a metody palebného ničení nepříteli a současně zvyšovat nároky na účinnost paleb.

Vzhledem k mírovým početním stavům budou mít jednotky a útvary dělostřeleckého a vševojskového průzkumu jen omezené možnosti zabezpečit potřeby řízení raketových úderů a palby dělostřelectva. Obdobně tomu bude i u ostatních druhů zabezpečení přípravy a vlastního řízení dělostřelecké palby, jako je topograficko-geodetické, meteorologické a speciální technické zabezpečení. Hlavní důraz musí být proto položen na zabezpečení této činnosti jednotkami, které jsou organicky začleněné do dělostřeleckých útvarů a jednotek plnících bojovou činnost.

Pozitivní faktory, se kterými lze počítat v raketovém vojsku a dělostřelectvu frontu (armády) i v krajně nepříznivých podmínkách zahájení válečného konfliktu, neboli jinými slovy — při zahájení obranné operace s neúplným mobilizačním a operačním rozvinutím vojsk — jsou:

— Síly a prostředky raketového vojska vyčleňované do hotovostního systému ČSLA umožňují uskutečnit téměř okamžitě (ve velmi krátkých časových lhůtách) skupinové raketové palebné úderu na nepříteli do taktické i operační hloubky jeho sestavy.

— Všechny raketové útvary a naprostá většina dělostřeleckých útvarů a jednotek vševojskových svazků stále pohotovosti jsou schopny v krátkém čase zahájit bojovou činnost. Jejich dislokace, mírová kádrová naplněnost, úroveň stavu udržování bojové pohotovosti a zabezpečení výzbrojí, municí a jinou technikou to umožňuje.

Ve výzbroji těchto útvarů a jednotek jsou moderní, účinné a mobilní zbraňové komplety i technika pro přípravu a řízení palby, což vytváří potřebné materiální předpoklady pro efektivní a palebné ničení nepříteli.

— Velitelé znají zájmové prostory předpokládané bojové činnosti a mají je vyhodnoceny z hlediska možného vedení palby, v prostorech je vyměřena síť pevných bodů pro topograficko-geodetické připojení bojových sestav, jsou udělané nezbytné železniční úpravy apod.

— Velení raketovému vojsku a dělostřelectvu a centralizované řízení raketových úderů a paleb v rámci bránících se divízi, armád i frontu je zabezpečeno.

Důsledkem těchto zvláštností jsou další specifiky palebných (úderných) možností i operační a bojové činnosti raketového vojska a dělostřelectva při vedení operace s neúplným mobilizačním a operačním rozvinutím vojsk.

Nižší hustoty dělostřelectva a omezené možnosti vedení palebných úderů raketovým vojskem ovlivní rozsah palebného ničení nepřítele, zvláště v počátečním období operace. Hlavními cíli (objekty) palebného ničení budou nepřátelské prostředky jaderného a chemického napadení, dělostřelectvo, místa velení, prostředky průzkumu a REB a na směrech působení vlastního letectva i nepřátelské protiletadlové prostředky. Rozpor mezi potřebou ničit cíle a palebnými možnostmi bude nutné řešit tak, že na většinu cílů (objektů) budou počty dělostřelecké munice (raket s konvenční náplní) odpovídat „umlčení“ a nikoli „zničení“.

Nedostatek frontového a armádního dělostřelectva neumožní posílat bojující vševojskové divize a útvary dalším dělostřelectvem. Centralizace dělostřeleckých paleb bude možná v rámci divize a výjimečně na styku dvou divizí v rámci armády. Raketové úderky naopak bude výhodnější centralizovat ve frontu, popřípadě v armádách.

Plukovní a divizní dělostřelectvo pro střelbu ze zakrytých palebných postavení bude muset vést palby již v době boje o přechody na státní hranici a v pásmu překrytí (zabezpečovacím pásmu obrany).

Důležitým úkolem raketového vojska a dělostřelectva bude jeho účast v hromadném palebném úderu na cíle (objekty) prvního pořadí. Efektivnost vedení tohoto úderu bude mít podstatný vliv na plnění závazků útočné operace nepřítele a tudíž i výrazně ovlivní splnění cílů vlastní obranné operace. Jeví se účelné, aby většina raket s konvenční náplní, jež budou k dispozici v raketovém vojsku frontu, byla použita právě k tomuto účelu. Dělostřelectvo, zejména divizní, které bude v době přípravy a vedení hromadného úderu na cíle (objekty) prvního pořadí mít požadovaný dostřel, se tohoto úderu musí účastnit.

Dělostřeleckou protipřípravu na nepřítele ve výchozích prostorech před státní hranicí nebude možné organizovat, protože k jejímu účinnému uskutečnění nelze soustředit potřebné množství dělostřelectva a pravděpodobně nebude ani dostatek průzkumných informací. Nepodaří-li se nepříteli prolomit z chodu hlavní pásmo obra-

ny, pak mohou nastat příznivější podmínky k vedení protipřípravy. Základními předpoklady jsou ale včasnost vyhodnocení zámyslu nepřítele, zjištění cílů pro palbu v jeho výchozích prostorech a důležitých objektů v hloubce jeho operační sestavy. Omezujícími podmínkami pro vedení protipřípravy z hlediska raketového vojska a dělostřelectva budou relativně malé počty raket s konvenční náplní a nižší počty dělostřelectva, které se jí může zúčastnit. Účelnost rozsáhlejšího manévru dělostřelectvem divizí prvního sledu do prostoru protipřípravy je sporná. Bude vhodné využít dělostřelectvo bojeschopných divizí druhého sledu a pravděpodobně i část dalšího dělostřelectva (armádního, frontového), které má organizačně vytvořené podmínky pro použití některých oddílů za 2 až 3 dny od zahájení válečného doplňování.

Dělostřelecké ničení nepřítele při přesunu a rozvinutí jeho vojsk se bude uskutečňovat současně s dělostřeleckou podporou boje vlastních jednotek v pásmu překrytí (zabezpečovacím pásmu obrany). Důležitost a význam v té době vedených paleb (raketových úderů) na nepřátelské proudy procházející soutěskami, komunikacními uzly, silnicemi v lesích apod., jakož i ničení (umlčování) nepřátelských dělostřeleckých baterií, míst velení a prostředků REB není třeba zvlášť zdůrazňovat. Hlavní zvláštnost je v tom, že těžší této palebné činnosti musí být položeno na dělostřelectvo. Počty raket s konvenční náplní neumožní vést větší počet raketových úderů a letectvo bude ve značné míře plnit úkoly protivzdušné operace. Tím je dána i omezená hloubka palebného působení na nepřítele. Po zavedení nových druhů dělostřelecké munice (kontejnerové, pro minování na dálku) budou tyto palby vedeny převážně touto municí. Hlavním cílem palebné činnosti bude zpomalit a dezorganizovat rozvinutí nepřítele, narušit jeho velení vojskům a snížit účinnost jeho palebné přípravy. Tyto cíle mohou v té době bojeschopné dělostřelecké útvary a jednotky úspěšně splnit.

Závažnou otázkou bude boj o získání palebné převahy. Na hlavním směru útoku nepřítele nebude zřejmě dosaženo přehrány počtu nepřátelského dělostřelectva. Z propočtů vyplývá, že ani na většině dalších směrů vedení bojové činnosti tomu nebude jinak. Proto se jeví málo reálné pro toto období stanovit jako jeho cíl dosažení palebné převahy nad nepřítelem. Domnívám se, že hlavní úsilí vlastní palebné činnosti musí být vedeno k oslabení účinnosti nepřátelské dělostřelecké palby, jinými slovy v co největší míře narušovat

jeho systém řízení palby a palebnou činnost jednotek. Dělostřelecké palby je potřebné vést převážně k umlčování míst velení a řízení palby nepřítele, jeho palebných prostředků, průzkumných palebných systémů a rušení palebné činnosti nepřátelských baterií.

V tomto období obranné operace vedené s neúplným mobilizačním a operačním rozvinutím vojsk nepůjde tedy o vybojování palebné převahy, ale o maximální oslabení účinnosti paleb nepřítele.

Při organizaci a vedení dělostřeleckých paleb k odrazení nepřátelské zteče je opět nutné vycházet ze skutečnosti, že nemusí být v tuto dobu ukončeno bojové stmelení mobilizovaných svazků a útvarů armádního a frontového dělostřelectva a jejich přesun do operační sestavy. Hlavní tíhu palebného ničení nepřítele ponese i v době plnění tohoto úkolu obranné operace motostřelecké a tankové jednotky a dělostřelectvo bojujících divizí prvního sledu. Hlavními druhy dělostřeleckých paleb budou soustředěné palby, pohyblivé a nepohyblivé přehradné palby a palby na jednotlivé cíle. Hromadné palby budou vzhledem k počtu dělostřelectva výjimkou. Významnou úlohu v tomto období musí sehrát přímo střelba praporek protitankových jednotek. Rozhodnost a úpornost boje s nepřátelským dělostřelectvem bude v tomto období vrcholit. Tento boj povede zejména dělostřelectvo v podřízenosti velitelů divizí. Velký význam budou mít dělostřelecké palby, ať již plánované nebo neplánované, k přehrazení mezer mezi vševojskovými jednotkami a útvary a palby k ochraně nekrytých boků. Pokud bude mít raketové vojsko ještě zásoby raket s konvenční municí, pak je potřebné vést raketové údery na místa velení, letectvo na letištích a předsunutých letištích a na prostředky jaderného napadení nepřítele.

Dělostřeleckou podporu vojsk, která se brání v hloubce obrany, bude uskutečňovat již větší počet dělostřelectva. Zatímco v předcházejícím průběhu obranné operace bude použitelné dělostřelectvo uskupeno převážně do jednoho sledu, při plnění tohoto úkolu lze předpokládat již poměrně více rozvinutý druhý sled. Ten bude doplňován z dělostřelectva svazků, které má kratší dobu zmobilizování a zkrácené etapy bojového stmelení. Taktéž armádní a frontové dělostřelectvo bude po ukončení zkrácených etap bojového stmelení a přesunu do operační sestavy zasazováno do boje. I přes ztráty, které budou způsobeny nepřítelem v průběhu boje vlastním dělostřelectvu, vzrostou v průběhu plnění to-

hoto úkolu obranné operace počty dělostřelectva a tím i jeho palebné možnosti. Tak se vytvoří předpoklady k vybojování palebné převahy nad nepřítelem. V této době mohou být uskutečněny k raketovým útvarům přísuny dalších raket s konvenčními bojovými hlavicemi a dělostřeleckým útvarům přísuny munice.

Protitankové útvary armád a bojujících divizí v době vedení boje v hloubce vlastní obrany budou již také schopny účinně zasáhnout jako protitankové zálohy.

Činnost dělostřelectva při přípravě a vedení protiztečí a protiúderů bude organizována a realizována podle zásad stanovených bojovými řády.

Ještě několik poznámek k účasti raketového vojska a dělostřelectva při ničení operačních výsadek nepřítele. Raketové útvary k této bojové činnosti nebude možné použít především z tohoto důvodu: tyto útvary v tomto období plní úkoly ve prospěch bránících se vojsk prvního sledu, přesněji řečeno vedou raketové údery do hloubky bojové a operační sestavy nepřítele a reálný počet zásob raket s konvenčními bojovými hlavicemi to neumožňuje.

Málo účelné se jeví přesunout do hloubky vlastní obrany dělostřelecké útvary nebo jednotky bojujících divizí. S přihlédnutím k časovým možnostem vysazení operačních výsadek nepřítele je proto vhodnější k jejich ničení podle potřeby využít mimo organické dělostřelectvo vševojskových útvarů, které tyto výsadky budou ničit, část dělostřeleckých oddílů, jež po mobilizačním doplnění ukončily nezbytná opatření etap bojového stmelení. Jde o jistý počet oddílů frontového a armádního dělostřelectva, u kterých jsou mírovým kádrovým naplněním vytvořeny podmínky pro urychlené mobilizační rozvinutí a dosažení bojeschopnosti.

Jedním ze základních předpokladů účinnosti palebného ničení nepřítele je uchování bojeschopnosti raketových a dělostřeleckých jednotek. Někdy se to také nazývá „schopnost přežít“. Význam tohoto předpokladu při vedení obranné operace s neúplným mobilizačním a operačním rozvinutím vojsk se značně zvyšuje. Pro jeho dosažení platí stejné zásady jako při kterékoli jiné bojové činnosti raketového vojska a dělostřelectva.

Při současných průzkumných a palebných možnostech pravděpodobného nepřítele je nutné předpokládat, že dělostřelecká baterie, která zůstane delší dobu v jednom palebném postavení, bude vystavena

jeho dělostřelecké palbě nebo leteckému napadení. Obdobně palebná raketová baterie po odpálení raket nebo dělostřelecká baterie po zahájení palby bude velmi rychle nepřítelům vyhodnocena a ničena. Proto jejich skryté rozmístění do zahájení palby (vedení úderu), důsledné maskování veškeré činnosti, krátká doba vedení palby z jednoho palebného postavení a následná jeho rychlá změna, provozní kázeň

v rádiových sítích — to jsou faktory, které ve svém souhrnu umožní raketovým a dělostřeleckým jednotkám uchovat si bojeschopnost. Přitom vysokou manévrovou činnost je nutné považovat za základní a rozhodující. Pro raketové vojsko a samohybné dělostřelectvo by měla být samozřejmostí, ale toho lze dosáhnout i u těžkého dělostřelectva a specifické podmínky uvedené obranné operace to umožňují.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že o účinnosti bojového použití raketového vojska a dělostřelectva v obranné operaci vedené při neúplném rozvinutí vojsk se ve značné míře rozhoduje již v míru. Základní opatření, jako je dislokace útvarů, stupeň jejich mírové kádrové naplněnosti, vyzbrojení moderní vojenskou technikou a materiálem — to znamená opatření řešená vedením ČSLA — vytváří potřebné předpoklady pro úspěšné plnění úkolů v této obranné operaci.

Splnění cílů a úkolů operační a bojové činnosti bude především záviset na schopnostech velitelského sboru. Je proto velmi důležité, aby se u velitelů všech stupňů ještě více pěstovala a rozvíjela schopnost plnit úkoly nešablonovitě a ponechávala se jim aktivita a iniciativa ve způsobu a

metodách jejich plnění. Úkoly, které jsou každoročně konkretizovány v hlavních dokumentech pro výcvikový rok, jakož i udržování stálé bojové pohotovosti, schopnost rychle přejít do jejich vyšších stupňů a dosáhnout bojové připravenosti, splnit včas mobilizační opatření, mít vysokou vycvičenost štábů a jednotek včetně předurčených záloh, udržovat vojenskou techniku (provozni, uloženou a NZ) v plně bojeschopném stavu, je v silách svazků, útvarů a jednotek splnit s požadovanou úrovní.

Rozbory a vyhodnocení stavu plnění těchto úkolů, jakož i výsledky dosažené na cvičeních svědčí o tom, že RVD ČSLA k nim přistupuje s plnou odpovědností a v případě potřeby je schopno to i prakticky prokázat.

BOJOVÉ POUŽITIE LETECTVA

Letectvo je veľmi dôležitým prvkom operačnej zostavy frontu. Pri vedení bojovej činnosti s použitím konvenčných bojových prostriedkov je jedným z najdôležitejších palebných prostriedkov veliteľa frontu. Zabezpečenie vysokej bojovej pohotovosti a odolnosti letectva ČSEA pred prekvapivým úderom nepriateľa patrí k rozhodujúcim predpokladom odrazenia agresie a splnenia plánovaných úloh v obrannej operácii frontu.

Skúsenosti z predchádzajúcich vojen ukazujú, že snahou každého agresora je zničiť v počiatkovom období vojny letectvo protivníka a vybojovať vzdušnú nadvládu. Bolo tomu tak napríklad pri začatí agresie fašistického Nemecka proti Sovietskemu zväzu v r. 1941, pri začatí agresie Izraela proti arabským krajinám v r. 1967, aj pri útoku Pakistanu proti Indii v r. 1972.

V mierových podmienkach je letectvo ČSEA rozmiestnené v hĺbke približne 50 až 350 km od štátnej hranice. Pri nebezpečenstve agresie nepriateľa môže na rozkaz zaujať operačnú zostavu, výhodnú pre plnenie plánovaných úloh. Ak nás nepriateľ predstihne v operačnom rozvinutí a dosiahne moment prekvapenia, bude letectvo nútené začať bojovú činnosť zo základných letísk bez využitia ďalších letísk. Tento variant má celý rad nevýhod.

Letecké bojové útvary frontového a vojskového letectva sú útvarmi stálej pohotovosti. Sú doplnené osobami a technikou v podstate na plné počty a pripravené začať bojovú činnosť v stanovených časových normách, prípadne realizovať letiskový manéver pre zaujatie operačnej zostavy.

Zložitejšia je situácia u zabezpečovacích útvarov — letištných práporov a práporov rádiotechnického zabezpečenia. Tieto útvary sú na znížených počtoch a v prípade mimoriadnych opatrení musia doplniť osoby, techniku a materiál na vojnové počty. Manévrovosť zabezpečovacích útvarov je podstatne nižšia než leteckých bojových útvarov a je limitujúcim prvkom letiskového manévru. Presuny pozemných sledov

a nadväzujúce rozvinovanie prostriedkov na operačnom letisku môžu trvať približne 6—15 hodín od vydania rozkazu pre presun (podľa konkrétnych podmienok, v závislosti od vzdialenosti medzi základným a záložným letiskom). Uvedený čas by v prípade uskutočňovania presunov po začatí agresie pravdepodobne značne vzrástol vplyvom protičinnosti nepriateľa. Z uvedeného vyplýva dôležitosť včasného prijatia rozhodnutia na zabezpečenie rozptýlenia letectva.

Zásobovací systém letectva nie je v čase mieru rozvinutý v súlade s potrebami vedenia bojovej činnosti. Zásoby na letiskách zabezpečujú potreby bojovej činnosti na pomerne obmedzený čas. Pri rozhodovaní leteckých veliteľov bude až do úplného rozvinutia poľného zásobovacieho systému letectva treba brať do úvahy túto skutočnosť. Platí to ale tiež opačne — pri rozhodovaní o predbežných opatreniach na zvýšenie bojovej pohotovosti je nevyhnutné prijímať aj rozhodnutia o včasnom vyvezení zásob leteckej munície a ďalších materiálnych prostriedkov.

V období narastania napätia sa pre zabezpečenie včasného manévru letectva môžu na osobitný rozkaz vyslať predsunuté skupiny na určené operačné letiská. **Predsunutá skupina** je tvorená určenými príslušníkmi leteckého pluku a zabezpečujúcich práporov. Je vybavená potrebnou technikou a materiálom pre zabezpečenie prijatia letového sledu na operačnom letisku.

Včasné odhalenie príprav na začatie agresie nepriateľa a stanovenie zodpovedajúcich protipatrení u vlastných vojsk je jedným zo základných predpokladov zachovania bojaskopnosti letectva. Najvhodnejším spôsobom uvedenia letectva do plnej bojovej pohotovosti sa javí skryté povolávanie záloh pre zabezpečujúce útvary a včasné vyvedenie predurčených útvarov do operačnej zostavy (na záložné letiská) pod vhodnou zámienkou — cvičenie, oprava letiska, výcvik mladých pilotov a pod. Rozpracovanie opatrení pre skryté

uviedenie letectva do bojovej pohotovosti je v súčasnosti veľmi aktuálne. Zvládnutie plánovaných opatrení bude znamenať podstatný prínos pre zvýšenie odolnosti letectva a jeho schopnosti splniť úlohy v počítačom období vojny a pri vedení prvých operácií.

V praxi nebude vždy možné uskutočniť včasné skryté vyvedenie útvarov do operačnej zostavy. Môže sa vyskytnúť situácia, že nebude možné včas vyslať ani predsunuté skupiny na operačné letiská. Preto sa javí nevyhnutným hľadať také opatrenia, ktoré by umožnili rýchly rozptyl letectva pri akomkoľvek variante začatia bojovej činnosti a podstatne obmedzili záporný dopad momentu prekvapenia na vlastné letectvo.

Riešením môže byť aspoň čiastočné vybudovanie objektov zodolenia na vybraných záložných letiskách, doplnené vybudovaním skladovacích priestorov pre LPH, leteckú muníciu a nevyhnutnú letiskovú techniku. Na týchto letiskách rozvinúť po-

trebné prostriedky RTZ pre zabezpečenie prijatia letového sledu a vedenie bojovej činnosti do prísunu prostriedkov zo základného letiska. Trvale tu umiestniť jednotku od letištného práporu a práporu RTZ zhruba o sile predsunutej skupiny, ktorá bude zabezpečovať údržbu a stráženie objektov a techniky. Bude pripravená na rozkaz aktivovať prostriedky a zabezpečiť prijatie letového sledu. Účelným sa javí stanoviť tejto jednotke aj mobilizačné úlohy. V najbližšom okolí letiska pripraviť zálohy osôb a techniky na rozvinutie jednotky tak, aby s využitím skladových zásob mohla zabezpečiť bojovú činnosť do prísunu hlavnej časti osôb a materiálu zo základného letiska. Realizácia uvedených opatrení, ktoré nie sú jednoduché ani lacné, by však znamenala znasobenie sily a účinnosti letectva ČSEA, pretože by umožnila uskutočnenie letiskového manévru a vyvedenie letectva spod úderu približne za 3 hodiny po vyhlásení opatrení bojovej pohotovosti. Znamenalo by to podstatný kvalitatívny krok vo zvyšovaní bojaskopnosti letectva.

Zásady obrannej operácie frontu

Na stredoeurópskom priestore vojaovej činnosti môže byť agresia nepriateľa začatá podľa niekoľkých variantov:

- Masovým použitím jadrových zbraní.
- Použitím konvenčných zbraní a prechodom na použitie jadrových zbraní po niekoľkých dňoch bojovej činnosti.

- Použitím moderných konvenčných vysokopresných zbraní a prieskumných palebných systémov. Prechod na odstupňované použitie jadrových zbraní sa v tomto variante predpokladá iba v prípade neúspechu operácie. Je snaha maximálne predĺžiť obdobie vedenia vojny konvenčnými prostriedkami.

Tento variant je v súčasnosti široko rozpracovávaný západnými teoretikmi a prepracovaný na praktických zamestnaniach vojsk NATO. Základom jeho realizácie je tzv. Rogersov plán. Spočíva v sústredení úsilia vojsk NATO na ničenie a oslabovanie druhých sledov armád členských štátov Varšavskej zmluvy s dôrazom na druhé operačné sledy („útok proti silám v hĺbke“).

Cieľom NATO je znemožniť (podstatne zdržať) zasadenie vojsk z hĺbky. Izolované 1. sledy ničť údermi letectva a protistojacim uskupením pozemných vojsk, bojovú činnosť preniesť na územie krajín Varšavskej zmluvy.

Na základe rozboru cvičení vojsk NATO môžeme predpokladať, že agresia nepriateľa za použitia konvenčných zbraní bude začatá hromadnými leteckými údermi a

masovým použitím prieskumných palebných systémov s hlavným úsilím do hĺbky 800 až 1200 km. Cieľom je získať prevahu vo vzduchu a zabrániť prísunu druhých sledov. Zároveň s údermi letectva bude začatý útok uskupenia pozemných vojsk. Hlavným spôsobom prechodu do útoku bude útok z chodu s prísunom vojsk z priestoru sústreďenia v hĺbke 30–60 aj viac kilometrov od štátnej hranice.

Cieľom obrannej operácie frontu (armády) za týchto podmienok bude:

- odraziť údery nepriateľa v prihraničnom pásme,
- spôsobiť mu maximálne straty a zabrániť v prenikaní do hĺbky štátneho územia,

- zabezpečiť rozvinutie hlavných síl frontu pre prechod do rozhodného útoku,
- v súčinnosti s prostriedkami hlavného velenia sa tiež účastiť na ničení letectva a prieskumných palebných systémov nepriateľa a tak zabezpečiť presuny a zasadenie druhých operačných sledov.

Pre prípad použitia jadrových zbraní sa vopred plánuje jadrové ničenie nepriateľa údermi raketového vojska a frontového letectva, ktoré sú koordinované s údermi strategických jadrových prostriedkov. Prvý jadrový úder môže byť v závislosti od variantu začatia vojny uskutočnený na začiatku alebo v priebehu obrannej operácie, prípadne môže byť uskutočnená obranná operácia a prechod do útočnej operácie bez použitia jadrových zbraní. Letectvo

frontu musí v priebehu nejadrového variantu neprestajne udržiavať potrebný počet lietadiel na zabezpečenie 1. jadrového úderu.

Obranné pásmo frontu môže byť široké 400—500 km. Celková hĺbka rozmiestnenia vojsk môže dosahovať 250—300 km aj viac; obranná operácia frontu môže trvať 12 až 15 dní.

Úlohy a zásady bojového použitia letectva v obrannej operácii

Bojová činnosť letectva frontu v obrannej operácii v počiatočnom období vojny sa bude vyznačovať zložitou bojovou situáciou, prevahou nepriateľa v silách a prostriedkoch na rozhodujúcich smeroch, silnou protičinnosťou nepriateľských prostriedkov protivzdušnej obrany. Nejasná situácia o smere hlavného úderu nepriateľa núti plánovať bojovú činnosť vo variantoch a pružne reagovať na neočakávané zmeny situácie, vyvolané činnosťou nepriateľa, ktorý drží v rukách iniciatívu.

Letectvo v obrannej operácii frontu plní v podstate rovnaké úlohy ako v útočnej operácii. Tieto úlohy sú iba prispôbené podmienkam a cieľom obrany a sú vzhľadom na situáciu plnené s väčším úsilím.

Hlavné úlohy letectva frontu v obrannej operácii sú:

- protivzdušná obrana vojsk a tylových objektov frontu pred údermi nepriateľského letectva a vzdušným prieskumom,
- ničenie nepriateľských raketových jadrových prostriedkov, letectva a prieskumných palebných systémov,
- letecká podpora vojsk frontu pri odrazení nepriateľského útoku a v priebehu protiúderov,
- ničenie a umlčovanie nepriateľských záloh,
- vedenie vzdušného prieskumu.

Pri začatí operácie s použitím konvenčných prostriedkov ničenia sa bude letectvo frontu spravidla zúčastňovať protivzdušnej operácie na bojisku, organizovanej za účelom rozdrvenia nepriateľského leteckého uskupenia.

Charakteristickou zvláštnosťou bojovej činnosti letectva frontu v obrane pri porovnaní s útočnou činnosťou je:

- vysoký stupeň koncentrácie síl a prostriedkov letectva na hlavných smeroch bojovej činnosti (využívanie vysokej manévrovosti letectva na plnenie úloh v rozhodujúcich priestoroch),
- plnenie väčšiny úloh podľa plánu frontu (centralizácia velenia),
- vysoké bojové úsilie, vyvolané prevahou síl a prostriedkov nepriateľa.

Objem úloh, ktoré by malo letectvo frontu plniť v obrannej operácii je podstatne vyšší, než sú jeho bojové možnosti. Preto treba už v mieri podrobne a variantne naplánovať plnenie úloh a uprednostniť tie, splnenie ktorých bude mať najväčší vplyv

na úspešné vedenie obrannej operácie. Zvlášť podrobne treba naplánovať ničenie cieľov 1. poradia a to jadrovými aj konvenčnými prostriedkami ničenia.

V priebehu operácie sa vzhľadom na situáciu bude meniť dôležitosť hlavných úloh letectva, ktoré budú plnené s rôznou intenzitou.

Pri odrazení agresie v podmienkach nedokončenej mobilizácie a prebiehajúceho operačného rozvinutia vojsk, keď letectvo nepriateľa zasahuje našim vojskám hromadné údery, bude rozhodujúci dôraz stíhacieho letectva frontu položený na protivzdušnú obranu vojsk frontu.

V súčinnosti s prostriedkami PVOS bude stíhacie letectvo frontu zabezpečovať presuny vojsk do operačnej zostavy a priestory rozvinutia (mobilizovania) rozhodujúcich prvkov operačnej zostavy frontu. V ďalšom priebehu operácie bude plniť úlohy v súčinnosti s vojskom PVO pri obrane vojsk. Na tento účel sa zvyčajne vyčleňuje 30—40 % letového úsilia. Na účasť v protivzdušnej operácii na bojisku môže byť vyčlenených 55—60 % letového úsilia stíhacieho letectva frontu.

Je pravdepodobné, že vzhľadom na nedokončené operačné rozvinutie vojsk frontu bude účasť letectva v protivzdušnej operácii na bojisku nadobúdať niektoré nové formy. Protivzdušná operácia sa začína súčasne so začiatkom vzdušnej útočnej operácie nepriateľa a končí s jej skončením. Stíhacie letectvo frontu sa do nej aktívne zapojuje prakticky od jej začatia. Úderné letectvo frontu bude viesť údery podľa plánu protivzdušnej operácie na najdôležitejšie letiská, postavenia operačno-taktických rakiet, prostriedky REB, miesta velenia a ďalšie objekty, najmä ak sú plánované ako cieľ 1. poradia. Všeobecne teda na cieľ, ktoré zabezpečujú činnosť prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v jeho vzdušnej útočnej operácii. Veliteľ frontu musí počítať s tým, že na narušovanie presunov a rozvinovania vojsk nepriateľa bude mať letectvo iba obmedzené možnosti, v podstate iba v prestávkach medzi hromadnými údermi.

V závislosti od variantu rozvinutia vlastných vojsk musia byť aj ďalšie druhy letectva schopné v najkratšom možnom čase začať plnenie hlavných úloh. V prvom období bojovej činnosti bude to podpora bo-

jovej činnosti pozemných vojsk s dôrazom na podporu boja vojsk prikrýtia. Bude vhodné ničiť prenikajúce vojská agresora v pohraničných horách s využitím leteckých úderov na kolóny na výhodných terénnych čiarach, čo umožňuje efektívne spomaliť postup nepriateľa. Zároveň musí letectvo viesť intenzívny vzdušný prieskum s cieľom rozkryť zámysel nepriateľa, jeho bojovú zostavu a smer hlavného úderu.

Stíhacie bombardovacie a bitevné letectvo bude plánovať okolo 40 % úsilia na podporu boja vojsk frontu pri odrážaní nepriateľského útoku. Úlohy v prospech protivzdušnej operácie môžu predstavovať 20 až 25 % bojového úsilia úderného letectva, najmä na ničenie cieľov 1. poradia a vytvorenie preletiska v systéme PVO v prospech diaľkového letectva. Na ničenie nepriateľských raketových jadrových zbraní, letectva a prieskumných palebných systémov môže byť vyčlenených 20–25 % bojového úsilia. Zvyšujúcich 10–15 % bojového úsilia môže úderné letectvo vyčleniť na ničenie záloh s dôrazom na operačné zálohy.

Charakteristickou zvláštnosťou tohto obdobia bude, že letectvo musí s vysokým úsilím a intenzitou ničiť prvky prieskumných palebných systémov na zemi aj vo vzduchu a zabezpečiť tak zachovanie bojaschopnosti a mobilnosti 2. sledov frontu a najmä frontov druhého sledu. Tým vytvorí podmienky na splnenie cieľov obrannej operácie, prekáženie zámyslu nepriateľa a pre prípravu útočnej operácie vlastných vojsk.

Bojová činnosť letectva proti nepriateľským vojskám na presune a pri rozvinovaní do útoku sa vedie podľa plánu frontu. Pri priblížení nepriateľa k prednému okraju obrany sa môžu využiť aj vzlety bitevného letectva, vyčleneného na podporu prvosledových vševojskových armád.

V súvislosti s tým, že v tomto období obrannej operácie môže nepriateľské letectvo naniesť niekoľko hromadných úderov, sústreďí sa hlavné úsilie stíhacieho letectva na protivzdušnú obranu vojsk a tylových objektov frontu.

Palebná protipríprava frontu môže byť uskutočnená na jednom alebo dvoch smeroch o šírke 15–20 km a hĺbke 30–40 km aj viac. Pritom časť úderov letectva na prostriedky jadrového napadnutia, letiská, prieskumné palebné systémy a miesta velenia dosahuje hĺbku 100 aj viac kilometrov.

S prechodom nepriateľa do útoku a v jeho priebehu bude letectvo podporovať brániace sa vojská. Letecká podpora bude zvyčajne vedená podľa plánu frontu, iba voj-

skové letectvo bude plniť úlohy podľa plánu a v prospech vševojskových armád.

Dôležitú úlohu má letectvo aj pri zabezpečení a podpore frontového protiučeru.

Zásadný význam pre úspešné riadenie účasti letectva v obrannej operácii má včasné rozvinutie systému velenia a zabezpečenie jeho stálej činnosti. Na všetkých stupňoch velenia boli vybudované zodolnené miesta velenia, ktoré zabezpečujú velenie pri uvádzaní do bojovej pohotovosti a vyvedení letectva do operačnej zostavy. Zároveň s rozvinutím vojsk sa rozvíja aj poľný systém velenia, ktorý je na stupni frontu tvorený spoločným veliteľským stanovištom letectva a PVO frontu, na stupni vševojskovej armády, spoločným veliteľským stanovištom letectva a PVO armády. U divízií 1. sledu sa rozvíja skupina bojového velenia letectva, u prvosledových vševojskových útvarov navádzacie stanovišťa.

Velenie letectvu sa stalo oproti minulosti zložitejším a náročnejším. Významným momentom, ktorý komplikuje systém velenia, je nevyhnutnosť zabezpečiť dokonalú súčinnosť na bojisku a to medzi pozemnými vojskami a letectvom a prostriedkami PVO vojsk a v neposlednom rade medzi jednotlivými druhmi letectva, najmä úderným letectvom frontu a bitevnými vrtuľníkmi vševojskových armád.

Posledne menovaný problém výrazne vystupuje v súčasnosti, kedy začínajú plniť svoju úlohu veliteľstvá letectva vševojskových armád.

Záverom treba zdôrazniť, že vojenské letectvo sa stáva stále dôležitejším činiteľom na bojisku. V obrannej operácii, vedenej klasickými prostriedkami ničenia je jedným z hlavných prostriedkov odrazenia vzdušnej operácie nepriateľa a vybojovania vzdušnej nadvlády. Zároveň je v podstate jediným prostriedkom boja proti prieskumným palebným systémom nepriateľa, schopným prekaziť zámysel nepriateľa a zamedziť zničujúcim úderom na vojská v hĺbke. Použitie letectva v operáciách pozemného vojska prispieva na zväčšenie hĺbky operácií zvýšením manévrovosti a rozhodnosti riešenia hlavných úloh a na dosiahnutie cieľov operácie. Pritom v priebehu celej operácie musí letectvo neprestajne uskutočňovať opatrenia na zabezpečenie prechodu na použitie jadrových zbraní, byť pripravené na účasť v prvom jadrovom údere.

Dôležitosť úloh letectva pri odrážaní agresie nepriateľa a vedení obrannej operácie frontu vyžaduje ďalšie teoretické rozpracovanie účasti letectva pri plnení úloh, precvičovanie týchto otázok na štábných zamestnaniach a cvičeniach s vojskami.

VEDENÍ PROTIVZDUŠNÉ OPERACE

V souladu se zásadou „kombinovaného vzdušného a pozemního boje“ je hlavní formou vedení bojové činnosti taktického letectva NATO vzdušná útočná operace, při níž budou plněny úkoly v rámci celého válčiště. Útočné vzdušné operace se zúčastňují mimo veškerých sil a prostředků taktického letectva a části strategického letectva i prostředky ničení pozemních vojsk — jednotky operačně taktických řízených střel, vojskové letectvo, dělostřelectvo, průzkumné skupiny, vzdušné výsadky a prostředky REB. Hlavním cílem vzdušné operace je ničení uskupení ozbrojených sil protivníka, narušení celistvosti jeho systému PVO a dezorganizace systému velení vojskům. Úkolem letectva NATO na válčišti je dosažení vzdušné nadvlády, na níž závisí úspěch bojové činnosti. Operaci plánuje a řídí štáb vrchního velitele spojeneckých ozbrojených sil NATO na válčišti. Hloubka operace může dosáhnout plného taktického doletu letounů, tj. až 3000 km (F-111), šířka pásma činnosti leteckých uskupení může činit 700 až 800 km a doba trvání 3 až 9 dnů.

Základním způsobem bojové činnosti jsou hromadné údery, které se uskutečňují na hlavních náletových směrech, zpravidla totožných s hlavními operačními směry na válčišti. V omezené válce s použitím konvenčních zbraní lze předpokládat v první den operace 3 až 4 údery. Ve všeobecné jaderné válce za prvních 24 hodin mohou být vedeny 2 až 3 hromadné jaderné údery.

Prvního úderu se může zúčastnit až 2200 letounů; z toho ve variantě nenadálého napadení s použitím jaderných zbraní v pásmu proti ČSSR až 420 letounů. Hlavním cílem bude zničení protistojícího uskupení protivníka, především letectva a PVO a zabezpečení podmínek pro vedení aktivní bojové činnosti vlastních ozbrojených sil. Předpokládá se průlom systému

PVO na několika směrech s využitím bezpilotních prostředků a silného radiotechnického rušení, zničení letectva na zemi i ve vzduchu, zničení VS a ostatních orgánů velení letectva a PVO. Hlavní úsilí letectva bude zaměřeno na dosažení vzdušné nadvlády (40 až 50 %), na přímou leteckou podporu pozemního vojska (25 až 35 %), izolaci prostoru bojové činnosti a vedení vzdušného průzkumu (15 až 35 %).

Cílem druhého a dalších hromadných úderů je dosažení úplné vzdušné nadvlády a následné ničení pozemního vojska protivníka na válčišti. Musí být zmařeno zasažení druhých sledů a záloh do boje, obnovení bojeschopnosti a používání letišť (až do vzdálenosti 500 km od linie fronty). K dosažení vzdušné nadvlády má být vyčleněno až 60 % zúčastněných letounů, k izolaci prostoru bojové činnosti až 25 %, k přímé letecké podpoře až 10 % a k vedení vzdušného průzkumu do 5 %. Rozdělení letectva podle jednotlivých úkolů se může měnit.

Podle názorů vojenských odborníků NATO je nejdůležitější podmínkou efektivního splnění úkolů letectva v průběhu útočné vzdušné operace vysoký stupeň organizace velení letectvu a řízení jeho bojové činnosti. Proto je již v současné době ve střední Evropě rozmístěna síť stacionárních i mobilních velitelských stanovišť (VS), operačních středisek a dalších orgánů velení. Bojové úkoly jsou leteckým útvarům předávány přímo ze středisek velení taktickému letectvu. Odtud se předávají rozkazy i střediskům a hláskám uvědomování a předsunutým VS, která řídí bojovou činnost letectva při průlomu PVO protivníka a zasazování hromadného úderu. Na cvičeních armád NATO se provícejí otázky řízení bojové činnosti letectva v hlavních etapách útočné vzdušné operace z letounů E-3C systému NAEW.

Hlavní zásady organizace a plánování protivzdušné operace

Vzhledem k reálné možnosti nenadálého vzdušného napadení budou nejzávažnější úkoly spojené s přípravou a vedením první protivzdušné operace, jejímž cílem bude vést úspěšný boj s nejkvalitnějšími a nejlépe připravenými silami vzdušného nepřítele, využívajícími momentu překvapení, a to i v podmínkách, kdy naše prostředky nemusí být plně rozvinuty a připraveny k odrazení vzdušného agresora. Úspěch této operace je kromě jiného nutné zabezpečovat:

- vytvářením takového uskupení sil a prostředků PVO, které je schopno bez rozsáhlejšího přeskupování splnit stanovené úkoly,

- nepřetržitým udržováním sil a prostředků PVO a ostatních druhů vojsk včleněných k účasti v protivzdušné operaci na vysokém stupni bojové pohotovosti,

- včasným zjištěním příprav nepřítele k zahájení agrese, zvláště včasného vzletu nebo přípravy ke vzletu jeho letectva,

- rozhodnou činností úderných sil zúčastňujících se protivzdušné operace a uskutečněním včasného operačního manévru,

- nepřetržitým bojovým (operačním), speciálním technickým a týlovým zabezpečením.

Z toho je zřejmé, že první protivzdušnou operaci je třeba plánovat ve variantách a připravovat už v době míru. Na podkladě znalostí protistojícího nepřítele, poznatků ze cvičení a lokálních válek i strukturálních změn ve výstavbě vlastní PVO musí být tyto varianty dále upřesňovány. Vedle vyhodnocení pravděpodobných náletových a raketových nebezpečných směrů, způsobů vedení bojové činnosti a dalších faktorů je třeba brát v úvahu i stupeň mobilizačního a operačního rozvoji vlastních vojsk a podle toho stanovit rozsah přijímaných opatření.

Protivzdušná operace jako hlavní forma plnění operačních úkolů protivzdušné obrany je zpravidla součástí strategické obranné operace. Vede se v nejsložitějším období boje za strategickou iniciativu ke zmaření nebo odrazení útočné vzdušné operace nepřítele, oslabení jeho leteckého uskupení a zachování bojeschopnosti bráněných vojsk a objektů. Tím se současně dosahuje možností pro vybojování nadvlády ve vzduchu a k úspěšnému splnění ostatních úkolů ve strategické operaci. Protivzdušnou operaci plánuje a řídí hlavní velitel na válečisti.

V protivzdušné operaci se nepřátelské prostředky vzdušného napadení ničí jak za letu, tak i na zemi. K tomu se kromě voj-

ska PVOS, PVO a stíhacího letectva vyčleňuje i část úderného letectva, raketového vojska a dělostřelectva, prostředky průzkumu a REB i zvlášť určené výsadkové jednotky a diverzní průzkumné skupiny. To znamená, že protivzdušná operace je vedena společným úsilím různých druhů ozbrojených sil a vojsk a má charakter společné operace.

Podstata protivzdušné operace spočívá v soustředění potřebného úsilí na rozhodujících směrech a představuje souhrn předem zplánovaných, vzájemně sladěných a jednotně řízených protivzdušných bojů a sražení vojsk PVOS, PVO a stíhacího letectva vedených s cílem obrany nejdůležitějších prostorů, objektů a uskupení vojsk v místech stálé dislokace, v prostorech zmobilizování, na přesunech, při rozvinování a v průběhu vedení bojové činnosti. Toho se dosahuje ničením nepřátelských letounů a bitevních vrtulníků, zvláště letounů — nosičů a rušičů, řízených střel s plochou dráhou letu a vzdušných prvků průzkumných palebných systémů nepřítele. Přitom k získání převahy na dalekých přístupech k bráněným vojskům (objektům) a na nejvíce ohrožených směrech se využívá vzdušného manévru stíhacím letectvem z hloubky a ze stran a manévru palbou protiletadlových raketových oddílů dalekého dosahu.

Úderné letectvo, raketové vojsko a dělostřelectvo v dosahu své působnosti ničí objekty prvního pořadí, tj. nejnebezpečnější uskupení nepřátelských prostředků vzdušného napadení, pozemní prvky průzkumných palebných systémů nepřítele a umlčuje prostředky PVO a REB k vytvoření podmínek pro bojové použití stíhacího a úderného letectva. Po zavedení vlastních průzkumných palebných a úderných kompletů se tyto možnosti dále zvyšují. Úkolem prostředků REB je rušením umlčet prostředky průzkumu a uvědomování, velení a navedení nepřítele na zemi i ve vzduchu a zabezpečit ochranu hlavních uskupení vojska PVO a bráněných objektů před použitím nepřátelských řízených zbraní. Použití výsadkových jednotek a diverzních průzkumných skupin přichází v úvahu v jednotlivých případech a bude soustředěno na životně důležité průzkumné, řídicí spojovací a naváděcí prvky letectva nepřítele, a to jak vyřazováním živé síly, tak i bojové techniky.

Hlavní úloha v protivzdušné operaci přísluší frontům prvního operačního sledu a vojsku PVOS. Kromě toho se protivzdušné operace na daném směru zúčastňují ještě vojska druhého operačního sledu, zálohy

hlavního velení na válčišti a část sil sousedů.

Příprava a plánování účasti v protivzdušné operaci (v trvání 2 až 3 i více dnů) se uskutečňují na podkladě **Směrnice hlavního velitele na válčišti**, a to zpravidla podle těchto období:

1. období — uskutečnění vstřícného leteckého a raketového úderu na objekty prvního pořadí,

2. období — vedení protivzdušných (vzdušných) bojů a sražení k odrazení prv-

ního hromadného úderu vzdušného nepřitele,

3. období — odrazení dalších hromadných úderů prostředků vzdušného napadení a vedení soustředěných úderů na důležité pozemní objekty s cílem dovršit zmaření útočné vzdušné operace.

Při plánování účasti vojsk v protivzdušné operaci má zvláštní význam organizace součinnosti jak uvnitř frontu a s vojskem PVOS, tak i se sousedními fronty a svazky PVOS v rámci jednotného systému PVO členských států Varšavské smlouvy.

Zvláštnosti vedení protivzdušné operace v podmínkách nedokončeného rozvinutí vlastních vojsk

Vzhledem k vyšší zranitelnosti vojsk uváděných do plné bojové pohotovosti je žádoucí mít již v tomto období připravené síly a prostředky k odrazení nepřátelských vzdušných úderů. Tento úkol plní vojsko PVO spolu s ostatními silami a prostředky, které se účastní protivzdušné operace. K tomu již v míru je organizován pohotovostní systém PVOS, do kterého jsou zařazeny pohotovostní síly a prostředky PVOS, 10. LA a ZVO, které jsou udržovány ve vysoké bojové pohotovosti, schopné zahájit ničení vzdušných nepřátelských prostředků již při překročení státní hranice a postupně je ničit v hloubce obrany. Prostředky průzkumu zabezpečují jejich včasné zachycení, vedení a vytvoření podmínek aktivním prostředkům.

Předzásobení protiletadlovými raketami pro, vysokými manévrovacími možnostmi stíhacího letectva a velmi krátkou dobou přechodu do vyšších stupňů bojové pohotovosti je zabezpečeno včasné a intenzivní palebné ničení ve všech výškách, rychlostech a v kterékoli době. Pro jejich racionální využití má důležitý význam volba prostorů rozvinutí podle jednotného zámyslu a plánu, centralizované řízení a pružná organizace součinnosti. Kvalita připravenosti těchto vojsk bude záviset na možnostech zjištění okamžiku zahájení válečného konfliktu a včasnosti jejich uvedení do plné bojové pohotovosti.

Připustíme-li zejména příznivou variantu, že se nepříteli podaří dosáhnout operačního překvapení a vojska vyčleněná k účasti v protivzdušné operaci budou uváděna do bojové pohotovosti s ostatními druhy vojsk, pak jako první budou vstupovat do boje pohotovostní síly a prostředky PVO. Jejich úkolem bude zničit první vzdušné cíle a zabezpečit včasné a organizované zasazení hlavních sil, které po dosažení bojové pohotovosti neprodleně zahájí svoji bojovou činnost.

Předpokladem splnění tohoto úkolu je nejen vysoká bojová připravenost pohotovostních sil PVOS, ale dovedné zplánování variant použití konkrétních pohotovostních prostředků RTV a PLRV. Důraz musí být položen na efektivní vedení bojové činnosti v podmínkách použití REP nepřitelem v tom, že do grafikonů činnosti jsou určeny RL prostředky různých typů pracujících na odlišných frekvencích. Obdobně i u PLRV musí být využito všech typů oddílů smíšených bojových sestav u jednotlivých bráněných míst a pohotovostní pro vytvoření souvislé palebné styky ve stanovených výškách k zabezpečení manévru palbou s cílem efektivnějšího ničení vzdušných cílů. Z toho mimo jiné plyne i požadavek co nejrychlejšího přehledu o bojové pohotovosti vojsk na centrálních stupních velení, aby mohla být přijímána konkrétní opatření k vedení bojové činnosti všemi silami PVO.

V případě, že nepřítel docílí momentu překvapení pouze zčásti, tzn., že naše mobilizační a operační rozvinutí bylo již zahájeno, ale není ještě dokončeno, budou možnosti vedení protivzdušné operace záležet na konkrétní situaci, v jaké se vojska nacházejí.

Těžšíste vedení bojové činnosti v prvních obdobích protivzdušné operace bude spočívat na vojsku protivzdušné obrany státu, stíhacím i úderném letectvu frontu a na rozvinutých prostředcích vojska PVO a RVD frontu. Vzhledem k očekávané intenzitě působení vzdušného nepřitele proti rozvíjeným vojskům, a to v celé hloubce operační sestavy frontu, bude dočasně obrana těchto vojsk jedním z prováděných úkolů vojska PVOS. Může se realizovat v rámci PVO důležitých objektů a prostorů na území státu nebo přímým vyčleněním částí sil a prostředků (zejména stíhacího letectva) pro plnění tohoto úkolu. Přitom vedle obrany hlavních uskupení bu-

de třeba zvláštní důraz klást na zabezpečení PVO přesunů pozemních vojsk. Důležitost tohoto úkolu je dána tím, že přesuny z časového hlediska představují zhruba 50 % celkové bojové činnosti vojsk. Lze je úspěšně zabezpečit pouze společným úsilím a úzkou součinností organických prostředků PVO, letectva vševojskových svazů a vojska PVOS.

Jako nezbytný požadavek se jeví pro toto období rozsáhlejší použití záloh hlavního velení na válčišti. Pokud to situace dovolí, bude předpokládána úpornost protivzdušných bojů a sražení vyžadovat i podporu ze strany sousedů.

Na počátku prvního hromadného úderu je nutné zesíleným průzkumem všeho druhu zjistit zámýsl nepřítel, určit jeho hlavní uskupení, rozhodující náletové směry, zdroje a charakter radiotechnického rušení a zjistit do jaké míry využívá momentu částečného překvapení, tzn. zda přednostně povede úderu na vojska před ostatními objekty. V tomto posledním případě bude uskutečňovat nálety v malých a přízemních výškách s doplňkovým průzkumem cílů. Tím se bude déle vystavovat působení našich prostředků PVO a jeho úsilí bude více rozptýleno oproti úderům na předem zjištěné stacionární objekty. Toho je třeba využít z naší strany k nepřetržitému působení na vzdušné cíle po celou dobu jejich letu.

V prvním období protivzdušné operace bude zvlášť důležitá iniciativní a rozhodná činnost vlastního úderného letectva, které formou vstřícných nebo odvetných leteckých úderů bude ničit prostředky vzdušného nepřítel na zemi. Přitom hlavní úsilí bude soustředěno na letectvo, které se neúčastňuje prvního hromadného úderu a na vyřazení letišť určených pro přistání letounů vracejících se z prvního úderu. Předpokladem splnění těchto úkolů je současné umlčení prostředků PVO a vyřazení systému průzkumu, velení a navedení.

Samotné odrážení prvního hromadného úderu vzdušného nepřítel bude z operačního hlediska probíhat podle těchto zásad:

— Na směrech, kde je dostatečná operační hloubka, se bude nepřítel ničit po-

stupně na několika čarách zasazením maximálního počtu sil a prostředků PVO prvního sledu hned na počátku úderu. Ničení letectva nepřítel na vzdálených přístupech bude dosahováno co největším vysunutím čar zasazení SL a použitím pro dalekého dosahu. Zničení letectva nepřítel pronikajícího do hloubky bude uskutečňováno silami svazků druhého sledu PVO pozemních vojsk.

— Na směrech, kde operační hloubka je omezena, se musí zasazovat SL prvního sledu do boje na přístupech ke státní hranici tak, aby způsobilo nepříteli rozhodující porážku ještě do přiletu k prostorům palby protiletadlových palebných oddílů středního, malého a blízkého dosahu. Proto se vyvádí část SL do prostorů stěhu ve vzduchu a z nich vede bojovou činnost. Ničení skupin nepřátelských letounů, které pronikly, se uskutečňuje uskupeními PLRV na bližších přístupech a přímo v prostorech bráněných vojsk a objektů.

— Při činnosti vzdušného nepřítel na široké frontě se dosahuje jeho zničení rozdělením úsilí svazků PVO po směrech a včasným zasazením sil a prostředků PVO do sražení na stanovených čarách. Při působnosti na úzké frontě se soustřeďuje úsilí na každý sled sil nepřítel. Přitom je důležité nepřipustit předčasné vyčerpání vlastních možností do přiletu hlavních sil.

— Odrážení dalších hromadných úderů, jako třetí období protivzdušné operace, bude dáno konkrétní situací, která vznikne po prvním úderu, kdy uskupení vojska PVO může být částečně narušeno. V tomto případě se rozhodného soustředění úsilí PVO dosahuje především manévrem stíhacího letectva z hloubky nebo ze sousedních směrů. Za zvlášť příznivých podmínek lze vést mezi hromadnými úderu i manévr útvary a svazky PLRV a posílit tak PVO na rozhodujících směrech. V průběhu tohoto období pokračuje letectvo a RVD frontu v ničení zbývajících pozemních prvků bojových sestav vzdušného nepřítel a spolu s odrážením následujících vzdušných úderů dovršuje zmaření jeho útočné vzdušné operace.

Požadavky na další zdokonalování PVO rozvíjejících se vojsk

Jedním z prvořadých předpokladů pro plnění uvedených úkolů je dokonalá připravenost velitelů a štábů i vycvičenost vojsk PVO a PVOS. To stanoví i RMNO na výcvikový rok 1986/87, kde se uvádí: „Pro-
cvičovat protivzdušnou obranu pozemního vojska při jeho rozvíjení, přesunech,

**v obraně a při vytváření úderného usku-
pení v prostorech bojové činnosti vojska
PVOS.“** Splnění tohoto požadavku je možné dosáhnout především prohlubováním znalostí vedení soudobých pozemních operací, modelováním pravděpodobných situací, které mohou nastat na počátku vedení prv-

ní protivzdušné operace a využitím všech forem bojové a operační přípravy k nacvičování maximálně efektivní a koordinované bojové činnosti vojska PVOS a PVO pozemního vojska. V této souvislosti je zapotřebí pokračovat v další technizaci systému průzkumu, velení, spojení a součinnosti. K tomu je nutné zvládnout a plně využívat výhod automatizovaných systémů velení, které celý proces řízení PVO podstatným způsobem zrychlují a zkvalitňují. Současně s tím je nutné nadále procvičovat vedení bojové činnosti svazy a svazky PVO spojeneckého složení a způsobu obnovy narušeného systému PVO po prvních nepřátelských úderech. Dále ve větší míře rozpracovat a procvičit možné varianty uskutečňování součinnosti se sousedy. Zkušenosti z lokálních válek a ze cvičení ukazují, že v rámci bojového a operačního zabezpečení vojsk je nutné věnovat mimořádnou pozornost všem druhům maskování a boje s nepřátelským technickým průzkumem.

To vše se vztahuje nejen na operační, ale i na taktické stupně velení. Vedle plánování účasti vojsk v protivzdušné operaci je třeba se více soustředit na problém jejího řízení v dynamice vedení protivzdušných bojů a sražení. To proto, že i na taktických stupních velení bude v průběhu protivzdušné operace docházet k velké proměnlivosti situací v poměrně rychlém časovém sledu. Na jedné straně se budou zvyšovat bojové možnosti postupným narůstáním bojové pohotovosti dalších sil a prostředků, na druhé straně je třeba počítat i se značnými ztrátami, a to jak u prostředků PVO, tak u bráněných vojsk. Z toho důvodu je nezbytné procvičovat i různé způsoby přeskupování a změnu podřízenosti vojska PVO s cílem udržet, popřípadě obnovit centralizované velení. Dosavadní poznatky v tomto směru potvrzují oprávněnost zásady, že v daném prostoru zodpovídá za obranu vždy ten velitel útvaru (svazku) druhu vojska, který má k dispozici více prostředků a dokonalejší systém velení. S tímto problémem souvisí

procvičování přechodů z centralizovaného na decentralizovaný způsob velení a naopak.

Další zdokonalení PVO vojsk v období jejich rozvinutí je podmíněno zvyšováním bojové pohotovosti vojsk, zúčastňujících se první protivzdušné operace. Toho lze dosáhnout kvalitou plnění úkolů s tímto základním požadavkem spojených. Dále modernizací výzbroje, kde pro sledovaný úkol má zvláštní význam zavedení mobilnějších plro vícekanalového typu, hlubším propracováním otázek skrytého narůstání bojové pohotovosti vojska PVO, důkladnější morálně psychologickou připraveností vojsk a zvyšováním celkové odolnosti systému PVO.

Dalším požadavkem je rozpracování nových operačně taktických problémů, kde především bude třeba řešit:

- zásady bojového a operačního použití modernějších prostředků PVO, včetně optimálních a organizačních struktur,
- užší propojení operací různých druhů ozbrojených sil,
- další prohloubení součinnosti mezi silami a prostředky PVO,
- přechod od protivzdušné ke vzdušné operaci,
- vliv zavedení kosmických prostředků na organizaci PVO apod.

Nakonec je třeba ještě poznamenat, že k zajištění bezpečnosti před vzdušnými údery mohou přispět i bráněná vojska zrychlením tempa plnění hlavních mobilizačních úkolů, maskováním, rozptýlením a dalšími známými opatřeními. Kromě toho při tvorbě zámyslu obranné operace je účelné přihlížet i k uskupení vojska PVOS a dovedně využívat jeho bojových možností. I když organizace obranné operace bude v první řadě závislá na předpokládané činnosti nepřítel, dovolují dosahy účinné působnosti prostředků PVO poměrně rozsáhlou volbu prostorů rozmístění vojsk tak, aby tato byla spolehlivě bráněna a současně nebyla vystavena ničivému působení nepřítel na prostředky PVO ani na jiné stacionární objekty.

Závěrem mohu pouze podotknout, že organizaci PVO vojsk při nedokončeném mobilizačním a operačním rozvinutí je nutné chápat jako otevřený problém a vysoce dynamický proces, který se vyznačuje celou řadou variant a proměnlivých situací. Zvládnutí tohoto úkolu závisí především

na předvídavosti velitelů a schopnosti štábů rychle získávat přehled o situaci, na jejich umění včas a správně se rozhodovat a konečně na tom, s jakou účinností budou připravovat vojska pro realizaci přijatých rozhodnutí.

BOJOVÉ POUŽITIE VOJSKA PROTIVZDUŠNEJ OBRANY

Vojské letectvo kapitalistických štátov je najaktívnejšou a hlavnou silou imperializmu v agresívnych vojnách. Vo všetkých takýchto vojnách imperializmus za posledných 40 rokov prideloval hlavnú úlohu letectvu ako najpohyblivejšiemu druhu ozbrojených síl, schopnému uskutočňovať údery na objekty nepriateľa do veľkej hĺbky a pritom ich úspešne s veľkým účinkom ničiť. V lokálnych vojnách letectvo agresora hneď za údermi na letiská prechádzalo k aktívnej činnosti proti pozemným vojskám. Analýza strát syrskej obrnenej techniky v arabskoizraelskom konflikte v roku 1982 ukazuje, že asi 75 % tankov bolo zničených izraelským letectvom, do 15 % paľbou poľného delostrelectva a zvyšujúcich 10 % bolo zničených tankami a PTRS.

Vedenie operácií a boja v rámci konvenčnej vojny sa má riadiť zásadami „kombinovaného vzdušného a pozemného boja“ vypracovaného americkými vojenskými špecialistami pre podmienky európskeho priestoru vojnovéj činnosti.

V nadväznosti na rozpracovanie zásad kombinovaného vzdušného a pozemného boja vypracovalo velenie amerického vojenského letectva zásady tzv. „zničenia protivzdušnej obrany a letectva nepriateľa“ v krátkom čase po začatí ozbrojeného stretnutia. Hlavná úderná sila taktického letectva NATO má byť od samého začiatku ozbrojeného stretnutia sústredená na zni-

čenie síl a prostriedkov protivzdušnej obrany a frontového letectva. Tým sa majú vytvoriť predpoklady pre účinné ničenie cieľov v hĺbke operačného uskupenia a teritória nepriateľa. Bola vypracovaná nová koncepcia použitia bitevných vrtuľníkov v rámci „spojenej leteckej útočnej skupiny“, v ktorej pôsobia bitevné vrtuľníky (AH-1S Tow Cobra), ťažké bitevné lietadlá (A-10A) a ťažké pozorovacie lietadlá (OV-10A Bronco). Skupina je predurčená predovšetkým na ničenie obrnenej a inej bojovej techniky.

Taktické a vojskové letectvo NATO je vyzbrojené vysoko presnými zbraňami, zbraňovými systémami s veľkým plošným účinkom, účinnými prostriedkami na boj s rádioelektronickými systémami. Zmenšuje sa efektívna rádiolokačná odrazová plocha lietadiel a iných prostriedkov vzdušného napadnutia, zvyšuje sa schopnosť taktického ale aj strategického letectva uskutočňovať údery z malých a prízemných výšok, zvyšuje sa počet bitevných vrtuľníkov vyzbrojených modernými vysokoúčinnými prostriedkami ničenia. V západnej Európe sa postupne inštalujú rakety s plochou dráhou letu, atď.

V minulých rokoch sa na cvičeniach vojsk NATO u taktického letectva hlavná pozornosť venovala precvičovaniu otázok prípravy a vedenia vzdušných útočných operácií, uskutočňovaných s cieľom vybojovať vzdušnú nadvládu a dezorganizovať

venie u nepriateľa, znemožníť jeho operácie strategické preskupenie a spôsobiť straty druhým sledom a zálohám. Hĺbka priamej leteckej podpory sa zväčšila z 25 km na 70 km. Taktické a vojskové letectvo na výzvu vševojskových veliteľov ničilo nepriateľa do celej hĺbky divízií. Strategické letectvo USA sa ďaleko aktívnejšie zúčastňovalo cvičení spojených vzdušných síl NATO v Európe než tomu bolo v minulosti.

V podmienkach širokého použitia moderných, veľmi presných a účinných prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľom, nadobúda protivzdušný boj mimoriadnu dôležitosť. Boj so vzdušným nepriateľom musí byť uskutočňovaný vo vzduchu

aj na zemi, nepretržite, všetkými silami a prostriedkami vojsk, ktoré sú k dispozícii.

Boj so vzdušným nepriateľom je dôležitou vševojskovou úlohou. Táto úloha je prakticky realizovaná účasťou vojsk frontu v protivzdušnej operácii v priestore vojnovéj činnosti, ktorej sa okrem vojska PVO zúčastňuje letectvo, raketové vojsko a delostrelectvo, sily a prostriedky REB a skupiny zvláštneho určenia. Odrážania útoku nízkoletiacich prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa sa zúčastňujú aj vhodné palebné prostriedky motostreleckých a tankových jednotiek, ako aj ostatných druhov vojsk a služieb, ktoré počas náletov prostriedkov vzdušného napadnutia nebojujú s pozemným nepriateľom.

Príprava protivzdušnej obrany v obrannej operácii

Hlavné úlohy protivzdušnej obrany vo frontovej obrannej operácii uskutočňuje vojsko PVO frontu v úzkej súčinnosti so stíhacim letectvom frontu a silami a prostriedkami vojska PVOŠ, ktoré sú rozmiestnené v pásme frontu alebo do neho pôsobia.

Vojsko PVO frontu je určené na ničenie vzdušného nepriateľa, odrážanie jeho úderov a na spoľahlivú obranu uskupení vlastných vojsk, letísk, veliteľských stanovišť a ďalších dôležitých objektov vo všetkých druhoch bojovej činnosti. Jeho bojové prostriedky sa vyznačujú mohutnosťou paľby, vysokou pohyblivosťou, priechodnosťou a schopnosťou uskutočňovať bojovú činnosť v každom počasi, vo dne aj v noci. Obratným spajovaním paľby s pohybom je schopné v akejkoľvek bojovej situácii ničiť lietadlá, vrtuľníky, strely s plochou dráhou letu a ďalšie prostriedky vzdušného napadnutia, uskutočňovať prieskum vzdušného nepriateľa a upovedomovať o ňom vojská.

Zväzky a útvary vojska PVO sú vyzbrojené modernou protiletadlovou raketovou technikou s vysokou účinnosťou. Vševojskové útvary a jednotky sú nasýtené prenosnými a mobilnými protiletadlovými raketovými kompletami blízkeho dosahu a malokalibrovými hlavnými kompletami s vysokou kadenciou a presnosťou strelby. Niekoľkonásobné prekrytie protiletadlovej paľby sťažuje umlčenie a prelomenie protivzdušnej obrany nepriateľskými prostriedkami vzdušného napadnutia.

Úlohy protivzdušnej obrany v obrannej operácii frontu sú dané charakterom úloh vojsk frontu. Sú súčasťou týchto úloh a spočívajú v obrane vojsk a objektov proti vzdušným úderom.

Cieľom protivzdušnej obrany v obrannej operácii frontu je spôsobiť vzdušnému nepriateľovi rozhodnú porážku, odraziť jeho úderu na vojská a ostatné objekty, rozdrviť nepriateľské letecké uskupenie a zachovať tak bojaschopnosť vojsk, ktoré bojujú alebo sa pripravujú na boj s pozemným nepriateľom.

V prvej obrannej operácii frontu, ktorá bude začínať uskutočnením protivzdušnej operácie, je najdôležitejšou úlohou vojska PVO frontu odrazenie hromadných úderov prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v úzkej súčinnosti so stíhacim letectvom frontu a prostriedkami vojska PVOŠ. Úspešné splnenie tejto úlohy má rozhodujúci vplyv na splnenie úloh protivzdušnej obrany, ako aj na úspech frontovej operácie. K dôležitým úlohám vojska PVO frontu patrí aj ničenie nepriateľských bitevných vrtuľníkov, vzdušných výsadek a aeromobilných vojsk počas prepravy vo vzduchu.

Organizácia protivzdušnej obrany je dôležitou súčasťou prípravy obrannej operácie. Zahŕňa tieto hlavné opatrenia: prijatie rozhodnutia, plánovanie protivzdušnej obrany, vydanie bojových úloh podriadeným stupňom velenia, organizáciu súčinnosti a velenia a všestranné zabezpečenie. Praktická realizácia spočíva vo vytvorení uskupenia síl a prostriedkov vojska PVO a v ich príprave na bojovú činnosť pri odrážaní úderov prostriedkov vzdušného napadnutia.

Do začatia agresie nepriateľa musí systém protivzdušnej obrany frontu svojim usporiadaním a stupňom bojovej pohotovosti plne zodpovedať zámyslu operácie a zhodnoteniu predpokladanej činnosti vzdušného a pozemného nepriateľa.

Spĺnenie tejto zlozitej úlohy je podmienené včasným uskutočnením opatrení skrytého zvyšovania bojovej pohotovosti a mobilizačného rozvíjania protiletadlových a rádiotechnických zväzkov, útvarov a jednotiek. Týmto opatreniami sa výrazne zvýši pripravenosť síl a prostriedkov vojska PVO frontu na efektívne ničenie prostriedkov vzdušného napadnutia už od samotného začiatku agresie nepriateľa.

Plánovanie protivzdušnej obrany sa uskutočňuje v súlade s rozhodnutím veliteľa frontu podľa úlohy obrannej operácie, pravdepodobných smerov útoku pozemného a vzdušného nepriateľa a podľa variantov činnosti vojsk. Môžu to byť nasledujúce úlohy:

- PVO vojsk v miestach stálej dislokácie a v priestoroch zmobilizovania,

- odrážanie prvého a ďalších hromadných úderov prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v protivzdušnej operácii,

- PVO vojsk pri odrážaní agresie nepriateľa a počas boja o udržanie pásom obrany,

- PVO protiúderného uskupenia počas prípravy a uskutočnenia protiúderu,

- PVO raketového vojska, miest velenia, letísk, dôležitých tylových a komunikačných objektov,

- ničenie vzdušných výsadvok a aeromobilných vojsk nepriateľa počas prepravy vo vzduchu.

Pri vytváraní uskupení protiletadlových raketových zväzkov a útvarov vojska PVO frontu sa prihliada na charakter uskupenia protiletadlových raketových zväzkov a útvarov vojska PVOŠ v pásme frontu.

Skúsenosti z uskutočňovania bojovej činnosti potvrdzujú, že pre úspešný boj so silným vzdušným nepriateľom treba vytvárať mobilné zmiešané uskupenia síl a prostriedkov vojska PVO frontu, ktoré zlučujú bojové možnosti rôznych protiletadlových kompletov, sú schopné v krátkom čase uskutočňovať manéver paľbou a pohybom a majú odolné systémy riadenia v podmienkach rádioelektronického boja. Veľký význam má organizácia spoľahlivej súčinnosti pri komplexnom ničení prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa vojskom PVO, letectvom a RVD frontu a vojskom PVOŠ.

Na posilnenie protivzdušnej obrany vojsk v zabezpečovacom pásme sa predsunuje z protiletadlových raketových plukov divízií, ktorých vojská toto pásmo bránia, jedna až dve palebné batérie.

Uskupenie prostriedkov rádiolokačného prieskumu sa vytvára ešte v mieri v podstate silami vojska PVOŠ. Pred začiatkom operácie sa na predpokladaných hlavných smeroch činnosti vzdušného nepriateľa zosilňuje časťou prostriedkov rádiolokačného prieskumu frontu. So zaujímaním operačnej zostavy vojskami frontu sa vytvára systém rádiolokačného prieskumu vojska PVO frontu. Rádiotechnické prápory PVO vševojskových armád prvého sledu vytvárajú prvú líniu rádiotechnických hlások a rádiotechnická brigáda PVO frontu ďalšie línie (1—2). Do začiatku protivzdušnej operácie rádiotechnické prostriedky frontu dodržia prísny režim mlčania.

Upresnenie a konkretizácia uvedených úloh v bojových dokumentoch je obsahom rozhodovacej a plánovacej činnosti veliteľa a štábu vojska PVO frontu pri plánovaní protivzdušnej obrany v obrannej operácii. Hlavným plánovacím dokumentom je „Plán protivzdušnej obrany“ s textovou časťou.

Podľa pomôcky Pom-520-OS z roku 1985 sa okrem plánu protivzdušnej obrany spracúva aj „Plán účasti vojsk frontu v protivzdušnej operácii v priestore vojnovkej činnosti“ na mape s jeho textovou časťou. Jeho súčasťou je aj „Plánová tabuľka súčinnosti medzi prostriedkami protivzdušnej obrany“. Skúsenosti z operačných cvičení ako i výsledky výskumu ukázali, že tento plán fakticky zdvojuje plán protivzdušnej obrany a pre riadenie bojovej činnosti vojsk sa nevyužíva. Jeho spracovanie veľmi časovo zafazuje štáb vojska PVO. Javí sa preto účelným plán účasti vojsk frontu v protivzdušnej operácii nepracovávať a vyhotovovať iba „Plánovú tabuľku súčinnosti síl a prostriedkov frontu a vojska PVOŠ pre plnenie úloh v protivzdušnej operácii“, ktorá predstavuje potrebný dokument na riadenie bojovej činnosti vojsk. Úlohy druhov vojsk a služieb v protivzdušnej operácii rozpracúvať v plánoch bojového použitia a vydávať ich podriadeným v bojových dokumentoch pre obrannú operáciu.

Protivzdušná obrana v obrannej operácii

Úvodom tejto časti považujem za účelné zdôrazniť, že existencia a používanie veľmi presných automatizovaných a vysoko

účinných prostriedkov vzdušného napadnutia, snaha o čo najrozsiahlejšie používanie taktického a vojskového letectva

NATO a zdokonaľovanie spôsobov prekonávania protivzdušnej obrany kladie vysoké požiadavky na jej organizáciu a riadenie, ktoré je možné stručne zhrnúť do nasledujúcich princípov:

- sústredenie hlavného úsilia na obranu najdôležitejších uskupení vojsk a ostatných objektov,

- nepretržitá vysoká bojová pohotovosť prostriedkov protivzdušnej obrany,

- možnosť operačného manévru na ten smer (do toho priestoru), kam je sústredené (alebo sa predpokladá) hlavné úsilie vzdušného nepriateľa,

- tesná súčinnosť síl a prostriedkov PVO frontu medzi sebou a prostriedkami susedných zväzov a vojskom PVOŠ,

- odolnosť a efektívnosť jednotlivých prostriedkov a celého systému PVO pri pokusoch nepriateľa o jeho prelomenie a umlčanie,

- nepretržité pôsobenie na vzdušného nepriateľa, ktorý preniká do hĺbky obrany frontu,

- velenie silám a prostriedkom PVO musí byť schopné efektívne pracovať v podmienkach veľkého deficitu času, boj o získanie času a predĺženie vzdušného nepriateľa pri plnení bojových úloh je základným predpokladom úspechu protivzdušnej obrany (mimoriadna zložitosť protivzdušného boja je daná tým, že prostriedky vzdušného napadnutia nepriateľa lietajú v obrovskom rozsahu výšok od niekoľko desiatok metrov do 25 000 až 30 000 metrov, rýchlosťami od niekoľkých desiatok kilometrov až do dvoj-trojnásobnej rýchlosti zvuku, môžu takmer neobmedzene manévrovať výškou, smerom a rýchlosťou, je možné rýchlo prenášať úsilie ich činnosti na iné smery, uskutočňujú silnú odvetnú činnosť proti všetkým prostriedkom PVO).

Ak nepriateľ začne agresiu úderom hotovostných síl letectva a raketových prostriedkov, budú v pásme frontu proti nim pôsobiť hotovostné sily prostriedkov PVOŠ, vrátane vyčlenených síl a prostriedkov vojska PVO a stíhacieho letectva frontu.

Činnosť síl a prostriedkov vojska PVO frontu bude ovplyvnená výsledkami úderov proti nim a začala by obnovením bojových schopností zasiahnutých zväzkov, útvarov a jednotiek s nasledujúcim uskutočňovaním úloh protivzdušnej obrany podľa rozhodnutia veliteľa frontu.

Za predpokladu, že budú včas zistené prípravy nepriateľa na rozpútanie vojny,

celkový rýchly nárast síl a prostriedkov vojska PVO frontu realizovaný opatreniami jednotlivých stupňov bojovej a mobilizačnej pohotovosti, alebo skrytými opatreniami, vytvárajú predpoklady pre úspešný boj so vzdušným nepriateľom už od začiatku agresie.

Odraženie agresie začne veľmi pravdepodobne vykonávaním úloh v protivzdušnej operácii v priestore vojnovnej činnosti, ničením prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa na zemi a vo vzduchu pri odrážaní jeho hromadných úderov. Úspešné splnenie úloh protivzdušnej operácie je podmienené včasným odhalením príprav na hromadný vzlet prostriedkov vzdušného napadnutia.

Počas boja o jednotlivé pásma obrany prvoradý význam nadobúda široký a obratný manéver zväzkami, útvarmi a jednotkami, využitie vopred pripravených záložných a klamných postavení protiletadlových raketových (delostreleckých) a rádiotechnických jednotiek, použitie kočujúcich jednotiek a paľba z pasív. Sily a prostriedky vojska PVO frontu pritom musia uskutočňovať bojovú činnosť s maximálnym vypätím a využitím všetkých bojových možností bojovej techniky a v úzkej súčinnosti so stíhacím letectvom frontu a vojskom PVOŠ.

Pre včasné uskutočnenie manévru zväzkami, útvarmi a jednotkami vojska PVO a úspešné splnenie bojových úloh treba, aby ich velitelia boli dostatočne a včas informovaní o vývoji pozemnej situácie.

Vzdušné výsadky a aeromobilné vojská bude vojsko PVO frontu ničiť v prípade, že ich prelet alebo vysadzovanie sa uskutoční v okruhu účinnej pôsobnosti palebných prostriedkov.

Pri vytváraní uskupení rádiotechnických hlások najmä v prvej línii, sa osobitná pozornosť venuje starostlivej voľbe stanovišť z hľadiska požiadavky na prieskum nízkoletiacich cieľov.

Vzhľadom na to, že možnosti prostriedkov rádiolokačného prieskumu rádiotechnických jednotiek PVO armád a frontu sú najmä v prihraničnom priestore obmedzené, zvyšuje sa v prieskume prostriedkov vzdušného napadnutia úloha organických rádiolokátorov náčelníkov PVO msd (td) a radiacích rádiolokátorov protiletadlových raketových (delostreleckých) zväzkov a útvarov.

Velenie silám a prostriedkom vojska PVO frontu spočíva v nepretržitom riadení všetkých procesov organizácie a uskutočňova-

nia bojových činností s cieľom zabezpečiť čo najefektívnejšie využitie ich bojových možností na úspešné splnenie úloh protivzdušnej obrany.

Podmienky velenia vo vojsku PVO vyžadujú, aby jeho organizácia a uskutočňovanie boli založené na týchto hlavných zásadách: jednota centralizácie a decentralizácie, operatívnosť, spoľahlivosť a nepretržitosť, pevnosť a pružnosť.

V dôsledku mnohotvárnosti podmienok odražania úderov vzdušného nepriateľa môže byť rozsah centralizácie riadenia bojovej činnosti pri odrazení úderov vzdušného nepriateľa rôzny. Napríklad pri spoľahlivom spojení miest velenia sa úderý zo stredných a veľkých výšok odrážajú na základe rozhodnutia veliteľa vojska PVO. Pri nespoľahlivom spojení rozhodujú o odrazení týchto úderov nižšie stupne. O ničenie vzdušných cieľov v prízemných a malých výškach rozhodujú velitelia protiletadlových útvarov, alebo aj velitelia jednotiek samostatne, pretože diaľka zistenia týchto cieľov rádiolokátormi je malá a čas na ich efektívne postreľovanie je minimálny. Rozsah centralizácie môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť aj zložitnosť vzdušnej situácie, ktorá vznikne rušením spojovacích a rádiolokačných prostriedkov.

Dôležitou úlohou vojska PVO frontu je **protivzdušná obrana protiúderného uskupenia** počas presunu, pri rozvíňaní vojska a v priebehu protiúderu. PVO protiúderného uskupenia počas presunu budú vykonávať ich organické prostriedky, vojsko PVOŠ, stíhacie letectvo frontu a protiletadlová brigáda frontu. Osobitná pozornosť sa venuje protivzdušnej obrane prepravísk na osiach presunu vojsk protiúderného uskupenia.

V priestore rozvíňovania a zasadenia protiúderného uskupenia budú protivzdušnú obranu zosilňovať prostriedky vojska PVO armády prvého sledu v pásme ktorej bude protiúder zasadený a stíhacie letectvo frontu. V prospech protiúderného uskupenia môžu pôsobiť aj divízne protiletadlové raketové útvary, ktorých okruh účin-

nej pôsobnosti zasahuje do, alebo pred priestor protiúderného uskupenia. Potrebný manéver síl a prostriedkov vojska PVO frontu pri organizácii a uskutočňovaní protivzdušnej obrany protiúderného uskupenia sa musí uskutočňovať utajene, aby sa nepriateľovi nepodarilo odhaliť prípravu k protiúderu.

V priebehu protiúderu uskutočňujú protivzdušnú obranu vojsk organické protiletadlové útvary a jednotky v súčinnosti so stíhacím letectvom frontu.

Na zosilnenie rádiolokačného prieskumu vzdušného nepriateľa sa na smere protiúderu rozvíňujú rádiotechnické hlásky rádiotechnickej brigády PVO frontu alebo rádiotechnického práporu PVO armády.

V závislosti od predpokladanej činnosti vzdušného nepriateľa proti vojskám protiúderného uskupenia a počtu protiletadlových raketových útvarov (zväzkov) v priestore zasadenia protiúderného uskupenia, môže sa z rozhodnutia veliteľa frontu vytvoriť uskupenie protiletadlových raketových útvarov a zväzkov, ktorému bude po určitý čas veliť jeden z veliteľov týchto prostriedkov s cieľom zjednodušiť súčinnosť medzi nimi a so stíhacím letectvom, a zvýšiť efektívnosť boja s prostriedkami vzdušného napadnutia nepriateľa. Dobu činnosti tohto uskupenia pod centralizovaným velením určí veliteľ frontu na základe úloh a výsledkov bojovej činnosti protiúderného uskupenia a činnosti vzdušného nepriateľa proti nemu.

Uskutočnenie náročných úloh protivzdušnej obrany vojsk vyžaduje od vševojskových veliteľov a ich štábov, aby dokonale poznali prostriedky vojska PVO, ich bojové vlastnosti a možnosti, ako i spôsoby bojovej činnosti a podmienky použitia. Skúsenosti ukazujú, že takéto znalosti vševojskových funkcionárov vytvárajú predpoklady k tomu, aby silám a prostriedkom vojska PVO boli dávané reálne úlohy zodpovedajúce ich možnostiam a určeniu a bola im poskytovaná všestranná pomoc pri zabezpečovaní nepretržitej vysokej bojovej pohotovosti.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Cílem ženijního zabezpečení obranné operace za této situace bude vytvoření nezbytných podmínek k zastavení útočné operace nepřítele, způsobení maximálních ztrát jeho úderným uskupením, udržení důležitých operačních prostorů, získání času a sil pro vytvoření protitúderního uskupení a jeho přípravu k vedení protitúderu.

Obsah ženijního zabezpečení je dán charakterem a způsobem vedení bojové činnosti, operační sestavou, množstvím vlastních vojsk, charakterem terénu v pásmu operace a stupněm ženijní přípravy válčiště, uskupením a možnostmi nepřítele, roční dobou a přírodními podmínkami.

Správné pochopení operační situace, za které se připravuje a bude vést první obranná operace, dovoluje určit obsah a hlavní úkoly ženijního zabezpečení. Jsou to:

- ženijní zabezpečení přikrytí státní hranice vyčleněnými vojsky stálé pohotovosti,

- zabezpečení přesunu vojsk a zaujetí prostorů v operační sestavě frontu,

- postupné budování jednotlivých pásem obrany a zřizování systému taktických a operačních zátarasů s důrazem na směry předpokládaných úderů nepřítele,

- příprava a vedení protitúderu.

Činnost ženijního vojska při jejich plnění bude především ovlivněna:

- lhůtami bojové a mobilizační pohotovosti útvarů a svazků ženijního vojska,

- místy jejich dislokace a vzdáleností od prostorů bojové činnosti v operační sestavě frontu,

- stupněm sladěnosti, vycvičenosti a připravenosti útvarů a svazků ženijního vojska k plnění úkolů v souladu s jejich bojovým předurčením,

- možnostmi soustředit ženijní síly a prostředky na hlavních směrech k plnění rozhodujících úkolů ženijního zabezpečení,

- stavem a rozsahem ženijních opatření na teritoriu již v době míru.

Ženijní zabezpečení první obranné operace představuje soubor opatření, jejichž realizace je závislá na řadě faktorů — v popředí je faktor času. Ten ovlivňuje především počet vlastních sil a prostředků, které budou k dispozici v době zahájení agrese nepřítelem.

Na základě zhodnocení současných lhůt mobilizační pohotovosti hlavních svazků je třeba počítat s tím, že kromě svazků stálé pohotovosti bude použito ostatních vázáno minimální dobou potřebnou ke splnění opatření bojové a mobilizační pohoto-

vosti a zabezpečení přesunu do operační sestavy. Tato doba může trvat 2 až 3 dny.

V rámci ženijního vojska je situace ještě složitější. Je třeba počítat s tím, že kromě ženijních jednotek a útvarů divizí stále pohotovosti může období mobilizačního a operačního rozvíjení ženijního vojska od vyhlášení plné bojové pohotovosti představovat u armádního a frontového kompletu minimálně 2 až 5 dnů. Podaří-li se nepříteli utajit přípravu na válku a zahájit ji s překvapením, nebude část našich vojsk včetně ženijních schopna do zahájení agrese splnit plánovaná opatření k dosažení plné bojové pohotovosti a zaujetí operační sestavy. Budou nucena uskutečňovat mobilizaci a přesuny do prostorů bojové činnosti postupně, v závislosti na dosažení bojové pohotovosti v prostorech zmobilizování.

Přitom mobilizace a přesuny svazků a útvarů do operační sestavy budou narušovány údery vysoce přesných zbraní, letectva, bojovou činností vzdušných výsadků a diverzních jednotek nepřítelů.

Proto je třeba, pokud to bude možné v době zvýšeného ohrožení, vzhledem k složitostem ženijního zabezpečení a hlavně délce bojové a mobilizační pohotovosti útvarů a svazků ženijního vojska, zabezpečit jejich skryté mobilizační a operační rozvinutí. Jde zejména o ženijní a ženijní zatarasovací prapory a pontonové pluky.

Zvláštní význam pro zabezpečení přípravy prvních obranných operací mají **ženijní opatření uskutečňovaná již v míru v rámci operační přípravy státního území.** Mezi tato opatření především patří:

- budování míst velení a objektů k ochraně živé síly,
- příprava a údržba komunikací ve vyhrazených prostorech a příprava a budování přepravišť na důležitých řekách,
- údržba vybudovaných objektů polní obrany, SLO a STO,
- budování stálých zařízení k ničení na objektech pozemních komunikací, včetně vyčlenění potřebných zásob ženijní munice,
- vyčlenění zdrojů pitné vody pro potřebu vojsk.

Plánování ženijního zabezpečení obranné operace frontu se organizuje na základě rozhodnutí velitele frontu, jeho pokynů a nařízení pro ženijní zabezpečení od nadřízeného štábu.

Plánovací proces pak zahrnuje přijetí rozhodnutí k organizaci ženijního zabezpečení, vydání bojových nařízení a nařízení pro ženijní zabezpečení a zpracování (upřesnění) **Plánu ženijního zabezpečení frontové obranné operace** s textovou přílohou.

Jeho přímým organizátorem je NŽV frontu se svým štábem. Celkový proces vlastního řízení ženijního zabezpečení první obranné operace bude především ovlivňován faktorem času. Proto NŽV se svým štábem musí neustále sledovat vývoj bojové situace na frontě a znát počet i bojeschopnost ženijních útvarů a svazků, které má k danému času k dispozici. Dále na základě vývoje situace a růstu bojových možností ženijního vojska frontu a armád umět je racionálně využívat pro plnění rozhodujících úkolů ženijního zabezpečení a současně sledovat průběh mobilizace a přesun zmobilizovaných ženijních svazků a útvarů z hloubky. Dbát též na postupné vytváření bojového uskupení ženijního vojska.

Na plnění úkolů ženijního zabezpečení se budou podílet všechny druhy vojsk, speciálních vojsk a týlu. Ženijní vojsko bude plnit tyto hlavní úkoly:

- ženijní průzkum nepřítelů a terénu,
- ženijní budování pásem obrany,
- zřizování systému ženijních zatarasů,
- příprava a údržba cest a přepravišť přes vodní překážky pro přesuny a manévry vojsk.
- maskování vojsk a plnění ženijních opatření operačního maskování,
- těžení a úprava vody a zřizování vodních stanic.

Na základě zhodnocení současného stavu bojové pohotovosti vlastních vojsk i možností nepřítelů, můžeme vycházet z předpokladu, že bude k dispozici minimální čas, který zabezpečí uskutečnění bezprostředních příprav do zahájení nepřátelské agrese.

Tento časový faktor bude mít bezprostřední vliv i na plnění úkolů ženijního zabezpečení. Proto je hlavní důraz položen na ženijní budování obrany a zatarasování.

Prvořadým opatřením, které má za této situace rozhodující význam z operačního hlediska, je obsazení **pásma překrytí** silami PS a vyčleněnými vojsky stále pohotovosti.

Celková hloubka pásma přikrytí je 20 až 40 km, s předním okrajem 1 až 3 km od státní hranice, v závislosti na charakteru terénu. Buduje se o jednom až dvou obranných postaveních, s využitím objektů polní obrany. **Ženíjní budování obranných postavení** vojsk přikrytí zahrnuje vybudování rotních opěrných bodů a praporečnických obranných, palebných postavení dělostřelectva, vojska PVO, čar rozvinutí PTZ a čar zaminování POZ, míst velení a prostorů bojového rozmístění oddílů taktických raket.

Rozsah budování však bude záviset na:

- množství a odolnosti vybudovaných objektů polní obrany a ženíjní úpravě terénu v rámci OPSÚ,

- připravenosti a vycvičenosti jednotek v zaujímání a uvedení do pohotovosti těchto objektů a zařízení,

- času, který budou mít jednotky k dispozici k obsazení objektů polní obrany a jejich doplnění nově vybudovanými opevňovacími objekty,

- počtu sil a prostředků vyčleněných pro budování obrany a stupni mechanizace zeminých prací,

- terénních podmínkách, počasí, roční a denní době.

Na ženíjním budování míst velení, prostorů bojového rozmístění oddílů taktických táh a hloubení zákopů a okopů pro bojovou techniku pomocí ženíjní techniky se v pásmu přikrytí s největší pravděpodobností budou podílet ženíjní jednotky vojsk přikrytí a prvosledových divízi.

Zřizování systému ženíjních zátarasů a aktivace stálých zařízení k ničení se v pásmu přikrytí uskutečňuje na zvláštní rozkaz NGŠ ČSLA 1. ZMNO, který může být vydán bezprostředně po zaujetí pásma přikrytí. Na jeho zřizování se podílejí technické hlídky od rot PS, ženíjní čety od brigád PS a motostřelecké a ženíjní čety od vojsk přikrytí. Ty v obranném úseku pluku mohou za den položit 3400 až 4800 PT min, připravit k ničení do 5 km komunikací, zřídí 1 uzel zátarasů a aktivovat 3 stálá zařízení k ničení v silničních objektech. Tímto způsobem může být v pásmu přikrytí dosaženo hustoty zátarasení 0,2 až 0,3.

Pro zabezpečení přesunu se pro každý pluk v pásmu přikrytí udržuje jedna podélná osa.

Dalším velice důležitým úkolem za dané situace je zabezpečení přesunů vojsk a

zaujetí prostorů v operační sestavě frontu. Ženíjní vojsko jej zabezpečuje **připravou a údržbou cest a přepraviště přes vodní toky.**

Komunikační síť zřizovaná v obranném pásmu frontu spolu s přepravišti přes vodní překážky musí zabezpečit vedle přesunů i manévry s důrazem na raketové vojsko, dělostřelectvo, raketové vojsko PVO, všechny zálohy (armádní i frontové) a potřeby frontového letectva.

Celkem je třeba zabezpečit silami ženíjního vojska komunikační síť v obranném pásmu frontu v tomto rozsahu:

- **na stupni divize:** 1 až 2 podélné cesty, 1 příčná cesta a 2 až 4 cesty pro manévry druhými sledy a zálohami k čarám rozvinutí nebo palebným čarám o celkové délce 100 až 130 km,

- **na stupni armády:** 2 až 3 podélné cesty, 1 až 2 příčné cesty a 4 až 6 cest pro přesun 2. sledu armády na čáru zasažení o celkové délce 600 až 800 km,

- **na stupni frontu:** 2 až 4 podélné cesty, 1 až 2 příčné cesty a 8 až 10 cest pro přesun druholedové armády na čáru zasažení o celkové délce 1000 až 1800 km.

Při jejich přípravě bude nutné využívat stávající komunikační síť na našem teritoriu. Při její hustotě 60 až 70 km na 100 km² budou tyto cesty většinou zabezpečeny silnicemi 1. a 2. třídy.

Mnohem složitější situace nastane při zabezpečení přepraviště přes vodní překážky. Lze předpokládat až:

- 100% zničení mostů přes široké vodní překážky (250 až 600 m),

- 40% zničení mostů přes střední vodní překážky (100 až 250 m),

- 10 až 15% zničení mostů přes úzké vodní překážky (do 100 m).

To vyžaduje zabezpečit silami divize přemostění 2 úzkých vodních překážek na divizních cestách, na armádních cestách přemostění až 2 středních a 3 až 4 úzkých vodních překážek a na cestách frontu přemostění 1 až 2 širokých a 2 i více středních vodních překážek.

K zabezpečení těchto úkolů jsou **na stupni divize** k dispozici:

- pontonová rota, která je schopna zřídí 2 mostová přepraviště PMS o zatížitelnosti 60 t, každé o délce 65 m,

- přepravní výsadeková rota, která je schopna zřídí jedno přívozové přepraviště z převážecích soulodí GSP o zatížitelnosti

nosti 52 t a 3 plavidlová přepraviště z páso-
vých obojživelných transportérů o za-
tížitelnosti 10 t,

— ženijní komunikační rota, která upra-
ví za den 50 km cest, včetně přemostění
úzkých vodních překážek mechanizovaný-
mi mosty až do délky 54 m.

Na stupni armáda:

— pontonový pluk, který je schopen zří-
dit 3 mostová přepraviště PMS o zatížitel-
nosti 60 t, každé o délce 227 m,

— ženijní silniční mostní pluk, který
upraví za den až 400 km armádních cest
včetně přemostění vodních překážek ní-
zkovodními dřevěnými mosty spolu s pří-
pravou prvků o délce 180 m.

Na stupni front:

— pontonová brigáda, která je schopna
zřídit 4 mostová přepraviště PMS o zati-
žitelnosti 60 t, každé o délce 227 m, 6 pří-
vozových přepravišť z převážecích soulodí
GSP o zatížitelnosti 52 t a 6 plavidlových
přepravišť z pásových obojživelných trans-
portérů o zatížitelnosti 10 t,

— ženijní silniční mostní brigáda, kte-
rá upraví za den 600 km frontových cest
včetně přemostění vodních překážek ní-
zkovodními dřevěnými mosty spolu s pří-
pravou prvků o délce 240 m.

Tento rozsáhlý úkol lze splnit jen s vy-
užitím všech sil a prostředků a v úzké
součinnosti se silničním vojskem týlu. Je-
jich použití je však přímo vázané lhůtami
jejich mobilizační pohotovosti, mírovou
dislokací i bojovou činností nepřítele. Pro-
to s použitím pontonových útvarů z ar-
mádního a frontového kompletu je možné
počítat druhý až třetí den a ženijních sil-
ničních útvarů třetí až čtvrtý den po zmo-
bilizování. To vyžaduje jejich přísnou cen-
tralizaci a zasazení na plnění úkolů v sou-
ladu s rozhodnutím velitele fronty.

Rozhodujícím úkolem pro celkový vývoj
a průběh obranné operace bude obsazení
a **budování jednotlivých pásem obrany**
s těžištěm na hlavní pásmo a **řizování sy-
stému taktických a operačních zátarasů**
s důrazem na směry předpokládaných úde-
rů nepřítele.

Rozsah ženijního budování obranného
pásma fronty určuje velitel fronty. Při
stanovení času a pořadí prací se musí pře-
devším brát v úvahu operační situace, na-
plněnost svazků, množství ženijních sil a
prostředků vyčleněných pro budování, cha-
rakter terénu a roční doba.

Ženijní budování hlavního pásma obrany
začíná okamžitě po jeho zaujetí vyčleně-
nými svazky. Uskutečňuje se všemi druhy
vojsk, nepetržitě ve dne i v noci, s ma-
ximálním využitím ochranných a maskova-
cích vlastností terénu, objektů polní obra-
ny, SLO, ženijní techniky, tržavin, typizo-
vaných konstrukcí a materiálu z místních
zdrojů.

Pořadí opevňovacích prací musí zabez-
pečit nepřetržitý nárůst efektivního využí-
tí všech palebných prostředků a bojové
techniky, ochranu živé síly a objektů týlu
proti účinkům všech zbraní a prostředků
ničení nepřítele, zvyšovat odolnost míst ve-
lení a zabezpečovat trvalou pohotovost
vojsk k odrazení útoku nepřítele. První
den ženijního budování obrany se počítá
s využitím pracovních sil v trvání 12 až 15
hodin, druhý den a další dny maximálně
10 až 12 pracovních hodin.

Ženijní budování zahrnuje:

— objekty pro vedení palby, pozorování,
ukrytí osob, techniky a materiálu v posta-
veních motostřeleckých a tankových útva-
rů prvního a druhého sledu (základem jsou
rotní opěrné body spojené do praporečnických
rajónů obrany),

— prostory bojového rozmístění raketo-
vých a protiletadlových raketových útvarů,

— palebná postavení dělostřelectva, pa-
lebné čáry tankových útvarů a protitan-
kových záloh, čar protiztečí, prostorů roz-
místění záloh, míst velení, záložních a
klamných prostorů.

Ženijní vojsko, zpravidla organické jed-
notky divizí prvního sledu s ženijní tech-
nikou, bude použito k plnění nejsložitě-
jších úkolů, mezi které patří hloubení zá-
kopů a spojovacích zákopů, okopů pro bo-
jovou techniku, krytů pro speciální tech-
niku a zásoby materiálu, budování složi-
tých staveb, včetně míst velení.

K budování **armádních pásem obrany, příčných postavení a čar zasazení** k vede-
ní armádních protiúderů je především před-
určen ženijní opevňovací prapor z ženij-
niku a zásoby materiálu, budování složi-
tých prostředků je schopen za 24 hodin vybu-
dovat hlavní ochranné stavby v obranném
pásmu druhosledové divize. Za příznivých
podmínek může být použit na směr hlavní-
ho úderu nepřítele při budování 3. a 4.
postavení v hlavním pásmu obrany.

K budování frontových pásem obrany
bude zpravidla využit ženijní opevňovací
prapor frontového ženijního technického
pluku.

Při propočtech můžeme počítat s tím, že ztráty na živé síle budou záviset na stupni ženijního budování obrany. Náso-

bek snížení ztrát v závislosti na stupni ženijního budování obrany je uveden v tabulce.

Tabulka

Druh použitých zbraní		Stupeň ženijního budování	
		práce 1. pořadí	práce v dalším pořadí
Konvenční zbraně		2-2,5 ×	5 ×
Jaderné zbraně	vzdušný úder	7 ×	11 ×
	pozemní úder	3 ×	5 ×

Poznámka: Obsah prací jednotlivých pořadí je uveden v Bojovém řádu pozemního vojska ČSLA Všeob-Ř-1, čl. 383.

Systém ženijních zátarasů je zřizován v souladu se zámyslem operace s využitím přírodních překážek v těsné návaznosti na komplexní palebné ničení a činnost vlastních vojsk. Je nutné vycházet z toho, že ženijní zátaras už není pouze pasivní prostředek způsobující nepříteli ztráty hlavně na bojové technice a živé síle, ale je aktivním prostředkem, který znemožňuje manévry jeho vojsky. Tento systém se upravuje podle vývoje bojové situace a rozhodnutí vševojskových velitelů s důrazem na směry činnosti hlavních úderných uskupení nepřítelů s cílem zastavit nebo zpomalit jeho postup a přinutit ho k manévru, který je výhodný pro naše vojska.

Na zřizování taktických zátarasů v obranných pásmech divizí prvního sledu se podílejí ženijní jednotky a vyčleněné vševojskové jednotky vševojskových divizí a ženijní prapory armádní ženijní brigády. Vedle kladení minových polí, aktivace stálých zařízení na komunikacích a komunikačních objektech zřizují uzly zátarasů a nevýbušné zátarasy.

Ke zřizování operačních zátarasů jsou předurčeny ženijní útvary ženijního vojska armády a frontu. Jejich hlavním úkolem je omezit manévry nepřítelů v hloubce operační sestavy vojsk armády a frontu a znemožnit mu obsazení operačně důležitých objektů a prostorů. Zahrnují uzly zátarasů, přípravu komunikačních směrů k ničení, ničení důležitých objektů na železničních a silničních tazích a zřizování zátarasových prostorů.

Nejdůležitější charakteristikou systému ženijních zátarasů je **hustota zatarasení** (před postavením, úsekem, pásmem). Je vyjádřena poměrem celkové délky protitankových zátarasů v kilometrech k celkové šířce tankového terénu tohoto postavení, úseku, pásma. Tato hustota zatarasení může dosáhnout při přípravě obrany na hlavních směrech těchto hodnot:

- před hlavním pásmem obrany 1,
- v hloubce hlavního pásma obrany 0,4 až 0,6,
- celkem v hlavním pásmu obrany 1,4 až 1,6,
- v operační hloubce armády 0,4—0,6,
- celkem v pásmu obrany armády 2 až 2,5,
- celkem v pásmu obrany frontu 3—4.

Dosažení požadovaných hustot zatarasení bude především ovlivněno dobou dosažení bojové pohotovosti ženijního vojska. Proto bude nezbytné postupně zmobilizované ženijní a ženijní zatarasovací útvary vyvádět do ohrožených prostorů a s nimi zřizovat zátarasy na zjištěných hlavních směrech útoku nepřítelů.

Rozhodující úlohu při vedení obranné operace má nárůst hustoty zatarasení na skutečných směrech útoku úderných uskupení nepřítelů. Dosahovat se toho bude aktivací připravených taktických zátarasů, manévrem zátarasy pohyblivými oddáky zatarasovacími všech stupňů a minovým na dálku prostředky dělostřelectva, letectva a ženijního vojska. Tím se hustota zataras-

sení může zvýšit v hlavním pásmu obrany na 2 až 2,5; v pásmu obrany armády na 4 až 5 a v pásmu obrany frontu na 6,5 až 8.

Ženíní opatření k zabezpečení frontového protiúderu se plánují jak při přípravě, tak i v průběhu vedení obranné operace na základě analýzy vševojskové situace a podmínek, za kterých bude protiúder veden. Opatření zahrnují:

- zabezpečení přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení,

- zabezpečení zasazení a rozvinutí protiúderného uskupení do útoku,

- ženíní zabezpečení bojové činnosti vojsk, která vedou protiúder.

Na plnění jednotlivých úkolů ženíního zabezpečení se budou podílet všechny druhy vojsk, ale hlavní tíhu ponese ženíní vojsko všech stupňů.

Přesun bude zabezpečen úpravou a údržbou cest a náhradních přepravišť silami a prostředky ženíního vojska frontu a ženíního vojska armády v dotyku. Celkově bude zapotřebí 2 až 3 cest na vyvedení každé divize na čáru zasazení. Úpravu cest uskuteční ženíní silniční mostní brigáda frontu a ženíní silniční mostní pluk armády v dotyku v celém pásmu přesunu až po čáru rozvinutí do praporek proudů. Zřízení náhradních mostových přepravišť na vodních překážkách bude zabezpečeno

z prostředků ženíní zálohy frontu a armády tvořené pontonovou brigádou a pontonovým plukem.

Pro přesun bude nezbytné vyčlenit na čela proudů z vlastních sil přesunujících se svazků a útvarů odřady k zabezpečení pohybu. Zvláštní pozornost během přesunu je třeba věnovat překonávání nepřátelských zátarasů zřízených na komunikacích a přepravištích minováním na dálku. K zabezpečení jejich překonávání musí být připraveny a materiálně zabezpečeny vyčleněné jednotky z každého druhu vojska. V každé vševojskové a vojskové rotě po družstvu (osádce) a v praporu po četě.

Zasazení a rozvinutí je zabezpečeno ženíním budováním čáry zasazení (dělá ženíní vojsko frontu a vojska v dotyku) a ochranou boků protiúderného uskupení provedením manévru zátarasy pohyblivými odřady zatarasovacími frontu a armády v dotyku v součinnosti s protitankovými zálohami. Při rozvinutí našich vojsk bude nepřítel uskutečňovat minování na dálku s použitím raketometných, dělostřeleckých a leteckých systémů. Budou se překonávat mechanickým, výbušným nebo kombinovaným způsobem.

Ženíní zabezpečení boje vojsk, která vedou protiúder, je stejné jako při útoku. Je však při něm třeba posílit jejich bojovou činnost hlavně ženíními a ženíními odminovacími a odtarasovacími jednotkami.

Značná část útvarů a jednotek ženíního vojska je na snížených počtech. Proto je třeba věnovat maximální pozornost zvyšování úrovně mobilizační připravenosti velitelů a štábů, organizaci zmobilizování ve stanovených normách s plným materiálním a technickým zabezpečením a bojovému stmelení jednotek.

Dále je nutné položit důraz na splnění úkolů stanovených Rozkazem ministra ná-

rodní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA a Směrnice pro operační a mobilizační přípravu v oblasti přípravy velitelů a štábů, výcviku vojáků v záloze, v technickém a týlovém zabezpečení.

Z těchto skutečností vyplývá, že jednou z rozhodujících forem přípravy ženíních útvarů jsou stmelovací cvičení, která je třeba dokonale organizačně připravit a materiálně a technicky zabezpečit.

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Zkušenosti a poznatky z posledních cvičení armád agresivního bloku NATO ukazují na předpokládané všestranné používání prostředků hromadného ničení.

Tak např. při posledním cvičení „Able Archer-86“, kterým vyvrcholila podzimní cvičení paktu NATO, byla procvičována metodika přechodu z konvenční na jadernou válku na evropském válečném

Z analýzy cvičení NATO na středoevropském válečném kromě jiného vyplynulo i to, že bojová činnost pozemního vojska byla zahajována po překvapivých hromadných úderech vojenského letectva a vedena za silné letecké podpory s použitím chemických zbraní.

Při použití chemických zbraní se předpokládalo snížení bojeschopnosti zasažených útvarů až o 50 %. Zpravidla byly chemické zbraně použity druhý den bojové činnosti leteckým postříkem (sarin, VX) na plochy 25 až 40 ha. Vojska vedla bojovou činnost v ochranných prostředcích po dobu 30 minut až 24 hodin.

Vojenská doktrína socialistických států, jak je neustále potvrzováno vystoupeními vedoucích představitelů členských států Varšavské smlouvy, je založena na obraně.

Na všech jednáních o odzbrojení vystupují představitelé socialistických států iniciativně a aktivně s návrhy na odvrácení vojenského nebezpečí, za zákaz všech druhů zbraní hromadného ničení, včetně jaderných a chemických zbraní.

Chemické vojsko řeší jeden z úkolů bojového zabezpečení, tj. chemické zabezpečení a podílí se na ochraně proti zbraním hromadného ničení.

Cílem chemického zabezpečení obranné operace je vytvořit vojskům potřebné podmínky ke splnění jejich úkolů za radioak-

tivního, chemického a bakteriologického (biologického) zamoření, maskovat útvary (jednotky) a objekty použitím dýmu a aerosolů, zabezpečit jejich radiační ochranu a způsobit nepříteli ztráty zápalnými zbraněmi.

Vlastní chemické zabezpečení zahrnuje:

- zjišťování jaderných výbuchů,
- radiační, chemický a povšechný bakteriologický (biologický) průzkum,
- zřizování průchodů v chemických zátarasech (ničení nebo zneškodňování nepřátelských fugasů),
- včasné a dovedné používání prostředků individuální a kolektivní ochrany,
- dozimetrickou a chemickou kontrolu vojsk a týlových objektů,
- speciální očistu útvarů (jednotek), výzbroje, bojové a další techniky, munice a dezinfekci terénu, cest a objektů,
- realizaci opatření k zabezpečení radiační bezpečnosti,
- používání dýmů a aerosolů a zápalných zbraní útvarů (jednotkami) chemického vojska.

Z toho je patrné, že příslušníci chemického vojska plní nejzávažnější opatření a ostatní úkoly potom všichni příslušníci armády.

V přípravném období a na počátku vedení obranné operace v době, kdy chemické vojsko bude dokončovat plnění mobilizačních opatření a přesuny do operační sestavy vojsk, budou značnou část úkolů chemického zabezpečení plnit přímo vojska — jejich vojskovými prostředky.

K orientačnímu zjišťování jaderných výbuchů jsou školeni a připravováni chemi-

tí pozorovatelé jednotek. Radiační, chemický a povšechný bakteriologický (biologický) průzkum organizují velitelé všech stupňů s využitím chemických pozorovatelů rot, baterií a speciální techniky v bojových vozidlech (např. GO-27, DP-3b aj.). K ochraně živé síly využívají všichni vojáci prostředky individuální ochrany, kterými jsou vybaveni, a prostředky kolektivní ochrany v organické technice a v ženičních úkrytech. Dozimetrická a chemická kontrola je zabezpečena chemickými pozorovateli rot, baterií s využitím přístrojů radiačního a chemického průzkumu; ke speciální očištění se využívají např. soupravy OS-3, AOS, ADK a další. Maskování je zabezpečeno dýmovnicemi DM-11, ručními dýmovými granáty RDG-2 a zařízeními v technice.

Chemické vojsko bude postupně, podle stupně zmobilizování a začlenění do operační sestavy (někdy podle situace přímo z posádek), plnit hlavní úkoly chemického zabezpečení podle dříve zpracovaných a upřesněných plánů chemického zabezpečení.

Je možné očekávat, že nepřítel může při agresii použít bez dlouhých příprav téměř všech druhů zbraní hromadného ničení, včetně jaderných, neutronových, chemických, bakteriologických (biologických) a jiných. Nelze vyloučit ani použití nových zbraní, zejména nových druhů otravných látek, laserových zbraní apod.

Napadení ZHN může být uskutečněno v podstatě ve třech základních variantách, a to bez příprav hotovostními prostředky hromadného ničení, s minimální dobou nutnou na přípravu k agresii, anebo po úplném rozvinutí vojsk.

Pro řešení otázek chemického zabezpečení a splnění jeho cílů jsou nejsložitější první dvě varianty. Vždyť např. v zájmovém prostoru je okamžitě k dispozici okolo 140 prostředků jaderného napadení v pohotovosti k odpálení od 9 do 25 minut, 22 až 25 ponorek nosičů prostředků jaderného napadení v evropském prostoru a rozvíjené rakety s plochou dráhou letu, jejichž počet neustále roste.

Za 6 hodin příprav k agresii může být začleněno do úderu až 50 % prostředků taktického letectva.

Současně s tím je potřebné vzít v úvahu, že po úderech hotovostními prostředky vstoupí do boje pozemní vojsko, které je do značné míry nasyceno prostředky jaderného a chemického napadení.

Vycházíme-li z možnosti nepřítel a situace vlastních vojsk, je nezbytné stanovit

reálné úkoly pro přípravu a vedení obranné operace a tedy i podíl chemického vojska na plnění těchto úkolů a opatření.

Při vedení útočné operace nepřitelem je reálné předpokládat, že jaderné údery na první operační sledy budou převážně vzdušné, pozemní jaderné údery budou pravděpodobně vedeny na pasivních směrech protivníka a v hloubce s cílem narušit mobilizační opatření, přesuny druhých operačních sledů, přechod z mírové na válečnou ekonomiku a s dalšími cíli.

Ke splnění cílů použití jaderných zbraní schválila ve dnech 11. až 12. prosince roku 1986 rada Severoatlantického paktu tzv. **Všeobecnou politickou směrnicí pro použití jaderných zbraní**. V Plánu jaderných operací jsou cíle řazeny podle 4 stupňů priority.

Cílem použití chemických zbraní nepřitelem bude: způsobit ztráty živé síle, zejména na směru hlavního úderu; zamoření záložních obranných postavení a komunikací s důrazem na mosty, soutěsky, lesní masívy a osady ke ztížení manévru vojsk; krytí mezer a boků v sestavě vlastních vojsk; ničení živé síly v postaveních raketového vojska, dělostřelectva a na letištích; narušování velení vojskům a činnosti týlu; oslabování záloh dlouhodobým pobytem v zamořeném prostoru a další.

Ke splnění těchto cílů a na základě zámyslu útočné operace bude nepřítel volit i druhy a způsoby použití otravných látek, chemické munice. Bude se řídit zásadou způsobit napadeným vojskům maximální ztráty a minimálně ztížit vedení bojové činnosti vlastních vojsk. Z toho plyne, že na směrech své útočné činnosti bude maximálně používat rychle působící otravné látky (sarin), na pasivních směrech, ke krytí boků a mezer, jakož i v hloubce obrany svazu, otravné látky trvale působící či se zpožděným účinkem (VX, yperit).

Z možnosti nepřítel vyplývá, že např. obrněná divize USA je schopna za jeden den boje použít až 10,1 t otravných látek a zamořit tak do 46 km². To představuje umlčení 3,8 výpočtových praporů a zničení 1,5 výpočtových praporů a nechráněné živé síly a adekvátně 1,7 a 0,7 výpočtových praporů u chráněné živé síly [výpočtový prapor je jednotka o 400 osobách rozmístěná na ploše 10 km²].

Celkový výpočet pravděpodobných možností nepřítel v použití chemických zbraní je nutné udělat na základě konkrétní situace, vycházet ze znalostí jím vytvořeného agresivního úderného uskupení a z uclnění jeho operační sestavy. To vyža-

duje od funkcionářů chemického vojska těsnou součinností uvnitř štábu, zejména pak se zpravodajskými orgány.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že při vedení obranné operace může být v pásmu frontu zamořeno otravnými látkami do 6 až 8 % vojsk frontu. To předpokládá od všech velitelů a zejména od funkcionářů chemického vojska věnovat chemickému zabezpečení obrany náležitou pozornost a zvýrazňuje řešení otázek bojového zabezpečení v celém komplexu.

Příprava obranné operace

Základními úkoly chemického vojska v přípravném období jsou: výstavba chemického vojska, kvalita a efektivnost denního výcviku a příprava štábů a vojsk. Dále je to soubor všech opatření, která směřují k jedinému, tj. ke komplexnímu splnění všech úkolů chemického zabezpečení v obranné operaci.

Tento proces je plně sladě se vševojskovým zámyslem, rozhodnutím a plánem operace. Zpracovaný plán chemického zabezpečení na všech stupních musí vycházet z možností nepřítele, vševojskového rozhodnutí, cílů a úkolů chemického zabezpečení a z možností chemického vojska.

Tyto reality do značné míry mohou být ovlivněny i subjektivními faktory, a to např. kvalitou: zpracovaných plánů chemického zabezpečení; přípravy velitelů a štábů chemického vojska; odborných funkcionářů chemického vojska; vycvičenosti vojsk; i množstvím chemické techniky a dalšími.

Plán chemického zabezpečení musí obsahovat:

1. Základní údaje o vševojskové situaci na mapě: o nepříteli (hlavní prvky operační sestavy, prostory rozmístění prostředků jaderného a chemického napadení a čáry dosahu); prostory rozmístění jaderných min a chemických zátarasů, sklady jaderné a chemické munice, letiště s nosiči jaderných a chemických zbraní, složení, číslování vojsk a směry předpokládaných úderů; hranice pásma frontu (armády) a rozhraní mezi armádami (divizemi); zabezpečovací pásmo (pásmo příkrytí) a další pásma obrany; hlavní prvky operační sestavy frontu (armády), na které jsou zaměřena plánovaná opatření chemického zabezpečení v průběhu vedení obranné operace; prostory rozmístění zdravotnických,

týlových a technických zařízení frontu (armády) využívaných chemickým vojskem; vzniklá skutečná (podle předpovědi na základě očekávaných jaderných a chemických úderů nepřítelem) radiční a chemická situace v obranné.

2. Úkoly chemického a chemického technického zabezpečení: systém radičního a chemického pozorování a zjišťování parametrů jaderných úderů silami frontu (armády); prostory rozmístění radičních středisek frontu (armády), výpočetních analytických skupin; prostory rozmístění útvarů a jednotek vzdušného a pozemního radičního a chemického průzkumu, úkoly a směry jejich činnosti; plánované prostory speciální čistoty, prostory rozmístění jednotek speciální čistoty a další jejich činnost; čáry (objekty) a lhůty použití dýmu a zápalných látek chemickými jednotkami, síly a prostředky k jejich vytvoření; prostory a doby začlenění nových útvarů a jednotek chemického vojska; prostory rozmístění útvarů odmožňování výstroje, plánované prostory rozvinutí MŠOV, shromaždiště zamořené výstroje; odmožňování terénu silami frontu (armády); prostory rozmístění chemických skladů; úkoly chemického zabezpečení, které plní síly a prostředky nadřazeného ve prospěch F (A); plánované prostory rozmístění útvarů a jednotek chemického vojska v průběhu obranné operace; na vlastním území plánované úkoly chemického zabezpečení sil a prostředků teritoria (CO) ve prospěch vojsk F (A); povětrnostní situace.

3. Textová část: cíle a hlavní úkoly chemického zabezpečení při přípravě a průběhu vedení obranné operace; sestavu, rozdělení sil a prostředků chemického vojska a jejich úkoly v průběhu vedení obranné operace; možnosti nepřítele v použití chemických zbraní, pozemního a vzdušného radičního a chemického průzkumu silami frontu (armády), úplné speciální čistoty a odmožňování terénu, speciální čistoty výstroje, chemického vojska za použití dýmových a zápalných prostředků; bezpečnostní vzdálenosti za použití vlastních pozemních jaderných výbuchů; přehled zabezpečení hlavními druhy chemické techniky a materiálu; schéma spojení chemického vojska frontu (armády); přehled počtů hlavních druhů chemické techniky a materiálu ve skladech; přehled vyvezenných zásob; plán přísunu chemické techniky a materiálu vojskům; předpokládané ztráty chemické techniky a materiálu v průběhu vedení obranné operace; kapacita a možnosti opravárenských prostředků chemického vojska.

Kromě toho je v Plánu chemického zabezpečení na mapě vhodné uvádět i tyto údaje: plánované prostory vyvezení zásob chemické techniky a materiálu, vykládací stanice; plánované prostory shromaždišť poškozené techniky ve prospěch chemického vojska; plánované prostory rozmístění opravářských prostředků chemického vojska; hlavní, příčné a pomocné armádní silnice; hranice týlových prostorů frontu a armády; plánovaná opatření chemického zabezpečení ve prospěch týlu frontu (armády); teritoriální a civilní zařízení, která budou využívána v oblasti chemického materiálně technického zabezpečení; přehled vyvezených zásob; plán přisunu chemické techniky a materiálu vojskům; předpokládané ztráty chemické techniky a materiálu v průběhu vedení obranné operace; kapacita a možnosti opravářských prostředků chemického vojska.

Příprava náčelníků chemického vojska, služby, velitelů a štábů chemického vojska, chemických jednotek, útvarů a svazků se uskutečňuje dlouhodobě v míru a je završena již v průběhu přípravného období, zdokonaluje se i v průběhu operace. V tomto období je nezbytné, aby si všichni funkcionáři chemického vojska uvědomili odpovědnost za přípravu a plně vycházeli ze zásady, že je potřebné učit tomu, co potřebují vojska pro plnění úkolů chemického zabezpečení.

Zvláštní místo a úlohu má výcvik záloh, kterému je zapotřebí věnovat zvýšenou péči a pozornost.

Na základě variant možného rozpoutání agrese státy NATO proti socialistickým státům lze konstatovat, že mohou nastat pravděpodobně tři základní možnosti plnění úkolů:

a) chemickým vojskem, které je k dispozici v míru, se současným zahájením mobilizačních opatření,

b) chemického zabezpečení částečně zmobilizovaným chemickým vojskem při probíhající mobilizaci chemického vojska,

c) chemického zabezpečení po úplném zmobilizování chemického vojska.

Ke všem třem základním variantám je třeba ještě připočítat nutnost částečného nebo úplného zaujetí operační sestavy nebo mít i na zřeteli nezbytnost zahájení plnění některých úkolů vybranými jednotkami a útvary chemického vojska přímo z posádek.

Z těchto variant se jeví nejsložitější první a druhá varianta, která od náčelníků, velitelů a štábů vyžaduje chladnokrevnost,

rozhodnost, důslednost, iniciativu a úzkou součinnost s dalšími orgány armády, Civilní obrany i teritoria.

Obranná operace je připravována na konkrétním území a s konkrétním uskupením sil a prostředků vedení bojové činnosti. To bude vyžadovat zejména v první a druhé variantě velmi úzkou součinnost s orgány teritoria vojenských okruhů a s orgány Civilní obrany. Např. k řešení otázek radiačního a chemického průzkumu na území ČSSR je povinností náčelníků chemického vojska, náčelníků chemické služby v plném rozsahu přebírat výsledky průzkumu od teritoriální radiační sítě v okresech a krajích podle rozmístění vlastních vojsk a doplňkové údaje získávat podle míry zmobilizování od svých podřízených jednotek, útvarů, radiačního a chemického průzkumu. Způsob součinnosti se připravuje již v míru a při přípravě obranné operace se pouze upřesní či konkretizuje.

Plnění úkolů zjišťování jaderných úderů, chemických úderů, použití bakteriologických (biologických) zbraní, radiační, chemické a povšechný bakteriologický (biologický) průzkum organizuje a uskutečňuje teritoriální radiační hlásná síť. Plní je především v době mobilizace, při přesunech zmobilizovaných vojsk, operačních záloh. Při zabezpečení bojové činnosti je nezbytné úkoly plněné TRHS řešit v úzké součinnosti s orgány Civilní obrany, vojsky na teritoriu, s orgány vojenské dopravy a s dalšími.

Struktura TRHS je založena na družstvech radiačního a chemického průzkumu (počet družstev je podle velikosti okresu), okresních a krajských radiačních skupinách. Tyto skupiny řeší součinnosti otázky cestou velitelství vojenských okruhů přes radiační střediska, radiační středisko FMNO v to, nebo přímo s NCHS svazků a NCHV svazů. Největší efektivnost systému TRHS bude dosaženo, bude-li tento systém rozvinut a sladěn ještě před zahájením obranné operace.

Zvláštní místo při řešení otázek zjišťování a vyhodnocování rozsahu a následků použití ZHN bude mít i **Jednotný systém členských států VS ke zjišťování a vyhodnocování rozsahu a následků použití ZHN.**

Jednotný systém je určen k zabezpečení orgánů vojenskopolitického vedení, orgánů ozbrojených sil a Civilní obrany potřebnými informacemi a v obranné operaci bude plnit tyto hlavní úkoly:

— získávat prvotní údaje o použití ZHN, radiační, chemické, bakteriologické (bio-

logické) situaci zjišťováním parametrů jaderných výbuchů, organizovat radiální, chemický a bakteriologický (biologický) průzkum, dozimetrickou, chemickou a bakteriologickou (biologickou) kontrolu,

— uskutečňovat sběr a zpracování prvotních údajů o použití ZHN, o radiální, chemické, bakteriologické (biologické) situaci a stanovení charakteru použití ZHN a havárií, doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek,

— stanovit rozsah následků použití ZHN na základě předpovědi a údajů získaných radiálním, chemickým, bakteriologickým (biologickým) průzkumem, dozimetrickou, chemickou a bakteriologickou (biologickou) kontrolou,

— stanovit stupeň ohrožení ozbrojených sil a obyvatelstva radioaktivním, chemickým, bakteriologickým (biologickým) zamořením,

— vyhodnocovat stav bojeschopnosti ozbrojených sil a provozuschopnosti důležitých objektů národního hospodářství po použití ZHN na základě předpovědi a údajů radiálního, chemického, bakteriologického (biologického) průzkumu, dozimetrické, chemické, bakteriologické (biologické) kontroly,

— modelovat předpokládané následky při různých variantách pravděpodobného použití ZHN nepřitelem,

— připravovat a předkládat informace o použití, rozsahu a následcích ZHN, o jednotlivých jaderných výbuších, haváriích doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek a rovněž závěrů a návrhů činnosti ozbrojených sil a obyvatelstva vojenskopolitickému vedení, orgánům velení ozbrojených sil a Civilní obraně.

Úkoly vzdušného radiálního průzkumu bude plnit letectvo — převážně vrtulníky vybavené speciálními přístroji na omezeném teritoriu podle rozhodnutí příslušných náčelníků chemické služby svazkem počínaje.

Zjišťování parametrů jaderných úderů zabezpečí jednotky, útvary chemického vojska svými prostředky a v těsné součinnosti se spojeneckými armádami států Varšavské smlouvy. Nespecifické parametry jaderných úderů jsou připraveni stanovit i chemičtí pozorovatelé rot, baterií. U útvarů PVOS a PVO je nezbytné pro zachyt parametrů jaderných úderů plně využít podle zpracovaných metodik i radiolokátory.

Speciální očistu bude v těchto variantách nezbytné řešit a zabezpečit v úzké součinnosti s Civilní obranou ČSR, SSR i ČSSR podle teritoriálního rozmístění vojsk a stupně pohotovosti jednotek a útvarů speciální očisty.

K zásobování a obměně chemického materiálu jsou již v míru vytvořeny potřebné předpoklady jeho rozložením u útvarů a svazků. Zásobování z vyšších stupňů bude uskutečněno s největší pravděpodobností až v průběhu operace. Stejným způsobem je nezbytné počítat s opravárenskou činností.

Na základě analýz je potřebné i upřesňovat plnění jednotlivých opatření chemického zabezpečení vojsk a postupně přendávat — podle průběhu zmobilizování chemického vojska a jeho začleňování do operační sestavy — nejdůležitější opatření chemického zabezpečení na speciální útvary a jednotky chemického vojska.

V přípravném období je nutné, aby všichni orgány a funkcionáři chemického vojska plnili opatření k rychlému, bezporuchovému skrytému a autonomnímu mobilizování chemického vojska. Zároveň je nutné, aby měli promyšleny otázky a problémy řízení mobilizace při současném vedení operace a zabezpečili ochranu a obranu mobilizačních opatření.

Vedení obranné operace

Úkoly chemického zabezpečení obranné operace budou plněny konkrétními silami chemického vojska, které budou postupně narůstat.

Hlavní úkoly chemického zabezpečení:

Radiální, chemický, bakteriologický (biologický) průzkum budou plnit družstva, čety, roty, prapory radiálního a chemického průzkumu chemického vojska podle zpracovaných plánů. Pro bezprostřední radiální a chemický průzkum je povinnost velitelů rot, baterií plně využít vycvičené a chemickým materiálem vybavené chemické pozorovatele rot, baterií a dále speciální přístroje (GO-27, DP-3 aj.) v organické technice. Při využití všech těchto prostředků a součinností údajů od TRHS a CO je tento úkol plně zabezpečen.

Všechny údaje o jaderných, chemických, bakteriologických (biologických) zbraních, o jejich použití a radiální, chemické, bakteriologické (biologické) situaci se sou-

středují na výpočetně analytických skupinách svazků a na radiálních střediscích nadřazených stupňů. Na základě výsledků potom navrhuji příslušní funkcionáři chemického vojska vševojskovým (vojskovým) velitelům závěry pro neefektivnější vedení bojové činnosti, obranné operace.

Dozimetrickou a chemickou kontrolu bude převážně organizovat chemické vojsko na místech speciální očištění a po překonání zamořených prostorů. Dále je pro tuto kontrolu možné a účelné využít velitele rot, baterií i chemické pozorovatele rot, baterií.

Na základě výsledků dozimetrické a chemické kontroly navrhuji funkcionáři chemického vojska vševojskovým, vojskovým velitelům nutnost částečné nebo úplné speciální očištění.

Částečnou speciální očištění dělají podle situace na bojišti vojska svými vojskovými prostředky. Úplnou speciální očištění uskutečňují útvary, jednotky chemického vojska, nebo mohou k těmto účelům být využita i stacionární zařízení teritoria, Civilní obrany.

Rychlá a úplná speciální očištění vyžaduje mít již v míru prostory míst speciální očištění a tyto v přípravném období i při vedení operace soustavně upřesňovat.

Odmořování terénu zabezpečí jednotky a útvary chemického vojska. V odůvodněných případech mohou být použity i speciální zemní stroje ženijních a jiných druhů vojsk k dezaktivaci terénu s extrémně vysokými úrovněmi radiace.

Speciální očištění výstroje plně zabezpečují útvary chemického vojska svazů.

Použití dýmu v obranné operaci k maskování přeprav, palebných postavení, raketového a protiletadlového raketového vojska i některých důležitých objektů budou zabezpečovat chemické jednotky s využitím sil vševojskových i vojskových útva-

rů podle plánu operačního maskování. Na taktickém stupni budou k maskování využita zařízení v tancích, obrněných transportérech a dýmovníčky vševojskovými a vojskovými jednotkami.

Zásobování chemickým materiálem a opravy chemické techniky a chemického materiálu budou řešeny podle jednotných plánů v součinnosti s týlovými a technickými orgány jednotlivých stupňů.

Zvláštní místo bude mít řešení otázek chemického zabezpečení protiúderu. **Základními opatřeními plnění chemickým vojskem budou:** radiální, chemický, bakteriologický (biologický) průzkum os přesunu na čáru zasazení a čáry zasazení nadřazeným stupněm a vojsky v dotyku, organizace a zabezpečení speciální očištění nadřazeným, odmoření terénu (cest, mostů), doplnění veškerého materiálu a techniky nadřazeným aj.

Pro zabezpečení armádního protiúderu je nezbytné vyčlenit jednu rotu radiálního a chemického průzkumu, do 2 až 3 vrtulníků ke vzdušnému radiálnímu průzkumu, do jednoho praporu speciální očištění a do roty odmořování terénu.

K vytvoření klamně čáry zasazení je možné a vhodné vytvářet i klamně dýmové clony s využitím sil a prostředků vojsk v dotyku.

Obdobným způsobem bude třeba zabezpečit a řešit podle konkrétní situace i boj části sil v obklíčení, boj s výsadky, zasazení druhých sledů, nebo spojeneckých svazků, svazů apod.

Tato opatření ke zdárnému vedení obranné operace vyžadují splnit řadu uvedených opatření již v míru a jejich plnění dokončit v přípravném období. Kromě toho půjde o rekognoskace prostorů rozmístění chemického vojska, nejvýhodnějších míst pro zaujetí pozorovatelů, a to včetně systému TRHS, rekognoskace možných míst speciální očištění a další podle předurčení.

Závěrem chci připomenout, že chemické vojsko v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk bude při přípravě a vedení obranné operace v jejím počátečním období plnit dva

rozhodující úkoly, které vyplývají z mobilizačního a operačního rozvinování chemického vojska a z chemického zabezpečení.

ZABEZPEČENÍ SPOJENÍ V OBRANNÉ OPERACI

Základními požadavky, které je nutné brát v úvahu při plánování a budování spojovací soustavy v období příprav k odražení agrese a při odražení agrese, jsou:

- utajení zámyslu a vykonaných příprav k odražení agrese,

- velení vojskům v pásmu přikrytí stát- ní hranice,

- velení vojskům uváděným do plné bojové pohotovosti v záložních nebo ne- plánovaných prostorech a v posádkách,

- velení vojskům při zaujetí operační sestavy nebo prostoru k odražení nepřá- telské agrese; některé útvary a svazky mohou být zasazeny k vedení bojové čin- nosti k odražení agrese přímo po přesunu z posádek,

- zabezpečení velení vojskům proti- vzdušné obrany svazu v součinnosti s voj- skem protivzdušné obrany státu, fronto- vému letectvu, raketovému vojsku a dě- lostřelectvu svazu a prostředkům REB svazu; tato vojska budou jako první za- hajovat bojovou činnost v protivzdušné operaci.

Doba bojové činnosti vojsk, která jako první zahájí odražení nepřátelské agrese, bude ovlivněna dobou potřebnou pro do- sazení bojové pohotovosti hlavních sil svazu.

Od zahájení agrese bude spojovací sou- stava svazu vystavena silnému ničivému působení všech prostředků nepřítele, včet- ně prostředků radioelektronického boje.

Vyplývá to ze:

- značného nahromadění sil a prostřed- ků agrese, která může být zahájena s pře- kvapením,

- soustředění maximálního množství prostředků REB nepřítele na směru útoku,

- rozmístění míst velení vševojskových svazů a svazků, míst řízení letectva a protivzdušné obrany, které patří mezi objekty prvního pořadí ničení; současně budou ni- čeny i spojovací uzly těchto míst,

- skutečnosti, že velení NATO má k dis- pozici souřadnice důležitých stacionárních objektů a zařízení, mezi které patří i spo- jovací stacionární vojenská a civilní zaří- zení,

- použití nepřátelských diverzních sku- pin a vzdušných výsadků od počátku vál- ky; není vyloučeno ani vysazení diverzních průzkumných skupin nepřítele na naše území před zahájením agrese,

- propojení průzkumných prostředků s palebnými systémy a prostředky ničení u nepřítele, což vytváří možnost ničit zjiš- ťené cíle v naší operační sestavě ve velmi krátké době po jejich zjištění a do značné hloubky (až 500 km),

- možnosti použít nepřátelských moder- ních konvenčních zbraňových systémů s vy- sokou účinností, přesností zásahu a vel- kým dosahem.

Po vyhodnocení možností nepřítele a předpokládaného úsilí, které vynaloží na narušení velení svazům a svazkům od prv- ního okamžiku vedení války jednoznačně vyplývá, že cílem všech řídicích orgánů spojovacího vojska svazu, příslušníků štá- bů spojovacích útvarů a svazků a přísluš- níků spojovacích jednotek musí být vybu- dování spolehlivé, skryté, utajené, odolné a pružné spojovací soustavy svazu. Neustá- le musíme mít na paměti, že snahou nepří- tele bude rozvrátit a zničit spojovací sou- stavu a tím narušit úspěšné vedení obran-

né operace. Již v míru vojska paktu NATO vedou vůči nám nepřetržitý průzkum a vyhodnocují stupeň důležitosti pravděpodobných cílů. Proto se spojovací soustava musí budovat tak, aby co nejméně prozrazovala o činnosti vojsk a štábů.

Zabezpečení spojení v období zvyšování bojové pohotovosti a zaujímání operační sestavy

Prvním úkolem velení, který musí spojovací soustava v tomto období zabezpečit, je včasné a věrohodné předání signálů pro uvádění vojsk a štábů do vyšších stupňů bojové pohotovosti.

Velení vojskům, pronikání signálů bojové pohotovosti a zabezpečení součinnosti je zabezpečeno stálou vojenskou spojovací sítí. Spojovací systém pro předávání signálů bojové pohotovosti je trvale v provozu, zásady jeho činnosti jsou stanoveny. Spolehlivost tohoto systému je zajištěna pravidelným prověřováním, vysíláním signálů po různých liniích podřízenosti a pomocí různých druhů spojovacích prostředků. Systém musí zabezpečit předání signálů nezávisle na stupni bojové pohotovosti a prostoru rozmístění jednotlivých útvarů a svazků.

Spojení pro řízení mobilizačního rozvinutí vojsk ze zodolněných pracovišť skupinami velení a řízení mobilizace je zabezpečeno s využitím:

- vojenských sdělovacích kabelů do záložních prostorů,
- pronajatých aktivačních okruhů,
- pronajatých aktivačních okruhů nebo polních radioreléových a kabelových spojovacích prostředků do neplánovaných prostorů.

Pronajaté okruhy, stálé kabelové spoje nebo spoje budované polními spojovacími prostředky do prostorů soustředění po zmobilizování jsou ukončeny na posádkovém uzlu místa stálé dislokace útvaru, svazku a štábu.

To současně umožňuje zabezpečit nejnějnější součinnostní spojení vojsk a spojení se stranickými a státními orgány.

Na stupni svazu a svazku musí umožňovat vedení utajených a neutajených telefonních hovorů a předávání utajených i neutajených telegrafních zpráv.

Současně s mobilizací může probíhat zaujímání operační sestavy útvarů a svazků, které nemobilizují a útvarů a svazků, které ukončily mobilizaci. Zaujímání operační sestavy je řízeno zpravidla z chráněných velitelských stanovišť svazů, které jsou ve většině vybaveny stálými spojo-

vacími uzly doplněnými částí polního spojovacího uzlu. Spojovací uzly míst velení jsou trvale připojeny na stálou vojenskou spojovací síť. Ta umožňuje velení podřízeným vojskům bez využívání polních spojovacích prostředků. Rozvinutí částí polní spojovací soustavy se nevyužívá, nebo jen omezeně a ponechávají se v záloze pro zabezpečení velení po narušení stálé spojovací sítě.

Období mobilizačního rozvinutí a zaujímání operační sestavy patří mezi velmi složité činnosti vojsk. Agrese může být kdykoli zahájena. Proto je velmi důležité zabezpečit uvědomování vojsk o možném leteckém napadení, radiačním a chemickým nebezpečí.

Předávání signálů o leteckém napadení, radiačním a chemickým nebezpečí atd. se uskutečňuje všemi druhy spojovacích prostředků. Nejrychlejší předání celé operační sestavy svazu zabezpečuje rádiové spojení. Předávání signálů se uskutečňuje v samostatných rádiových sítích.

Obecné zásady budování spojovací soustavy pro obrannou operaci

Rozhodující podmínkou zabezpečení spojení v obranné operaci při odražení agrese je splnění základních požadavků na spojení, a to je včasnost, spolehlivost, rychlost, věrohodnost, odolnost a utajenost spojení.

Organizaci spojení a budování spojovací soustavy můžeme časově rozdělit na dvě období. První zahrnuje období od zahájení agrese nepřítel a druhé od zahájení agrese do přechodu svazu do protiútoků.

Úkolem prvního období je vybudovat a neustále zdokonalovat spojovací soustavu, předurčenou k zabezpečení velení vojskům svazu při jejich uvádění do vyšších stupňů bojové pohotovosti a mobilizačním rozvinutí, při přesunech, zaujímání operační sestavy a vedení obranných bojů v pásmu příkrytí státní hranice. Základem spojovací soustavy předurčené k zabezpečení velení v prvním období je stálá vojenská spojovací síť. Přenosová kapacita této sítě a její rozvětvenost nevyhovují požadavkům na velení při mobilizačním a operačním rozvinutí vojsk. Proto je nutné v tomto období stálou vojenskou spojovací síť rozšířit.

Způsoby a možnosti rozšíření stálé vojenské spojovací sítě

Stálá vojenská spojovací síť svou struk-

turou, způsobem výstavby a použitými spojovacími prostředky nejlépe vyhovuje požadavku na utajení předávaných zpráv a informací. Další rozšíření jejich možností lze řešit pronájmem dalších aktivačních okruhů od federálního ministerstva spojů (FMS), použitím části polních spojovacích sil a prostředků, nebo výstavbou sdělovacích kabelů.

Pronájem aktivačních okruhů FMS je výhodný zejména proto, že zvyšuje odolnost a skrytost spojení a šetří polní spojovací síly a prostředky. Spojovací okruhy do zájmových prostorů mohou být předem připraveny. Nevýhodou je, že aktivačních okruhů nemůže být využito do všech zájmových míst, a to z prostého důvodu, že těmito místy žádné okruhy neprocházejí, nebo že kapacita okruhů je nedostatečná. Tento nedostatek je možné částečně eliminovat kombinovaným způsobem, tj. prodloužením aktivačních okruhů polními spojovacími prostředky radioreléovými, troposférickými i linkovými. Místa přejímky pronájemských okruhů patří mezi nejčastější zdroje poruch. Vyplývá se proto tato místa předem upravit a např. kabelové vývody od objektů FMS ukončit hlavicemi kabelů nebo svorkovnicemi v závislosti na použitém polním spojovacím prostředku, jímž bude okruh prodloužován.

Zasazení polních spojovacích prostředků zvyšuje na jedné straně kapacitu spojovací soustavy, na druhé straně však snižuje její životnost zvýšením demaskujících účinků. Abychom tomu zabránili, v maximální míře využíváme možností, které nám dává spojovací síť FMS a na nejdůležitějších směrech zabezpečujeme spojení budováním vlastních kabelových vedení. Procento zasazení polních spojovacích prostředků by při zahájení obranné operace nemělo přesáhnout 25 až 30 % z celkového počtu těchto prostředků. Závisí to na stupni rozvoje stálé vojenské spojovací sítě a podmínkách zahájení agrese.

Rádiové spojení

Při organizaci rádiového spojení je nutné předpokládat, že nepřítel náš rádiový provoz odposlouchává a že naše vysílače budou zaměřeny. Proto je nutné stanovit přísný režim provozu rádiových prostředků s cílem dosáhnout skrytosti spojení a zvýšení odolnosti proti rádiovému průzkumu. Základem tohoto režimu musí být zákaz vedení rádiového provozu ve všech sítích a směrech, které nepracovaly již v období stálé bojové pohotovosti. Musí být

stanoveno, kdy a které sítě nebo směry mohou být uvedeny do provozu. Nelze povolit ani při zahájení bojů, ani při ztrátě ostatních druhů spojení zahájení provozu současně ve všech rádiových sítích a směrech. Musí být stanoveno pořadí uvádění rádiových sítí a směrů do provozu. Rádiové stanice musí být trvale na příjem připraveny k rychlému navázání spojení.

Při organizaci rádiového spojení v obranné operaci, z hlediska odolnosti spojení a snížení demaskujících účinků míst velení, je důležitý zodpovědný výběr prostorů rozmístění rádiových vysílacích středisek a stanovení způsobů jejich využívání. Na počátku obranné operace, v období její přípravy, lze uskutečňovat rádiové spojení jen s použitím stálých rádiových vysílacích středisek vojenského okruhu a armád. Přitom se musí dodržovat režim provozu jako při nižším (především) stupni bojové pohotovosti. Význam pro zvýšení životnosti a odolnosti rádiového spojení v obraně bude mít využívání vysílačů FMS. Využití stálých rádiových vysílacích středisek a chráněných nebo i polních míst velení předpokládá mít zajištěno dálkové ovládání vysílačů. To může být řešeno výstavbou stálých vojenských sdělovacích kabelů nebo pronájmem vedení od FMS. Úspěšné využití je podmíněno včasnou přípravou kanálů pro dálkové ovládání vysílačů.

Po zničení nebo poškození stálých rádiových vysílacích středisek budou do provozu uváděny polní rádiová vysílací střediska (RVS). Nejvhodnějším rozmístěním bude takové, které umožňuje ovládání RVS jak z hlavních, tak záložních míst velení a také zabezpečuje možnost vzájemného využití RVS spojovacího uzlu VS, ZVS, TVS, SVS i PVO. RVS je vhodné budovat decentralizovaně ve 2 a více skupinách a skupiny vzdálené od sebe 3 až 5 km; je nutné dodržovat stanovené vzdálenosti RVS od spojovacích uzlů míst velení. Při volbě prostoru se musí brát v úvahu jeho maskovací schopnosti. V obraně se předpokládá, že každé místo velení svazu bude mít i záložní prostor rozvinutí. I z tohoto prostoru musí být umožněno dálkové ovládat RVS.

Dálkové ovládání polních RVS v obranné operaci se bude budovat zásadně pomocí kabelu a jejich ovládání pomocí rádiových a radioreléových stanic mít připravené jako nouzové řešení.

Radioreléová stanice RDM 12 (RDM 6) umožňuje budovat dálkové ovládání RVS pomocí kabelu s kapacitou 24 (12) kanálů na vzdálenost 12 až 15 km. Na delší vzdá-

lenosti je nutné využívat soupravu NOT 75 a stavební soupravu MKS 25 s kabelem NK-M. Použití radioreléové stanice RDM 12 má tu výhodu, že při přerušení kabelu lze prakticky okamžitě přejít na náhradní radioreléový spoj.

Životnost RVS v obranné operaci bude kratší než doba trvání obranné operace. Proto musí NSV svazu mít vyčleněny prostředky pro budování záložních RVS. Záložní vysílací střediska využívat buď po zničení hlavního RVS nebo jen krátkodobě a po určité době měnit jejich stanoviště a dopravní údaje. Dobu, po kterou je možné ponechat RVS na jednom místě, lze orientačně stanovit jako střední dobu, za kterou je nepřítel schopen zjistit rozmístění RVS.

Životnost a odolnost rádiového spojení je možné zvýšit vytvářením skrytých a dozorčích rádiových sítí a směrů. Ve skryté síti jsou všichni účastníci na příjmu. V případě potřeby předat zprávu kterémukoli účastníkem, zahájí tento účastník provoz a předá informaci (krátkou). Po předání každé informace musí být změněny dopravní údaje sítě. Tato síť vyžaduje několik variant dopravních údajů. Pro spojení s útvary a svazky svazu, které ztratily jiné možnosti spojení, se organizují dozorčí sítě. Např. na stupni armády mohou být do této sítě zařazeny všechny pluky armády. Armáda je v této síti trvale na příjmu. Jednotlivé pluky, které ztratily spojení s divizí, mohou do této sítě vstoupit a navázat spojení s armádou. Jestliže bude nutné s tímto plukem udržovat nepřetržitě spojení, armáda jej vyvede na samostatný rádiový směr.

Důležitým opatřením zvýšení odolnosti a životnosti RVS je ženíjně zabezpečení RVS. Chceme-li však včas a účinně ženíjně RVS zabezpečit, musíme aspoň orientačně znát objem prací.

Ke snížení pravděpodobnosti zničení RVS je možné využívat budování klamných RVS. Přitom vzniká problém, jak zabezpečit, aby nebylo prozrazeno, že jde o klamné RVS. Dosažení hodnověrnosti vyžaduje, aby se klamná RVS neodlišovala od ostatních RVS. To znamená vybavit je stejnými prostředky, v odpovídajícím počtu, nelze ošidit maskování a ženíjně zabezpečení. Provoz, který je odtud veden, musí odpovídat skutečnému. Pak je výhodnější takto vybudované RVS využívat pro zabezpečení rádiového spojení a po jeho zničení uvést do provozu další RVS.

Jiná situace nastane, jestliže klamné RVS bude součástí klamného místa velení.

Ale ani v tomto případě nebude na závalu dálkově ovládat klamné RVS ze skutečného místa velení. Tím bude částečně uhrazen úbytek rádiových stanic vyčleněných pro klamné RVS.

Radioreléové, troposférické a družicové spojení

Radioreléové spojení na operačním stupni patří mezi základní druhy spojení. Vzhledem k současným možnostem rádiového průzkumu a rušení prostředky REB nepříteli je nutné polní radioreléové spojení budovat jako skryté. Jeho provoz zahajovat až po narušení stálé vojenské spojovací sítě. Družicové a troposférické spojení je třeba ponechat v záloze a do ztráty radioreléového a linkového spojení zásadně nepoužívat. Relativní dostatek času k organizování a budování spojení pomocí radioreléových, troposférických a družicových spojů dovoluje pečlivě plánovat elektromagnetickou koexistenci. Stanoviště pro rozmísťování stanic, opěrných a pomocných spojovacích uzlů lze předem ženíjně budovat. Při volbě stanovišť radioreléových stanic nevybírat výrazné terénní dominanty, ale stanice umísťovat pod vrcholy kopců. Spojce plánovat mezi údolím a jednotlivé směry volit tak, aby nebyly kolmé k linii fronty. Při plánování všech druhů spojení je nutné vycházet z toho, že nejlepších stínících a maskovacích účinků lze dosáhnout vhodným využíváním nerovností terénu a jeho porostu.

Významné místo ve spojovací soustavě do zahájení agrese připadá polnímu poštovnímu spojení. Tento druh spojení má nejméně demaskující účinky a je schopen v obdobích, kdy nejsou kladeny vysoké požadavky na rychlost předávání zpráv, zabezpečit skrytý a utajený přenos informací všeho druhu.

Zabezpečení spojení v období zahájení agrese

Vzhledem k soudobým možnostem průzkumu lze předpokládat, že budou uskutečněna alespoň nejnutnější opatření k vytvoření podmínek pro dosažení pohotovosti vojsk svazu (předání signálů, zahájení mobilizace, opouštění posádek útvarů a svazky, které nemobilizují, přikrytí státní hranice). Náčelník spojovacího vojska svazu bude mít k dispozici jen síly a prostředky stálé bojové pohotovosti. Spojovací útvary a svazky, které se vytvářejí při mobiliza-

ci, se mohou nacházet v situaci, kdy je mobilizace ukončena, ale ještě neproběhla druhá etapa bojového stmelení. Spojovací soustava, která byla do zahájení agrese uvedena do provozu, bude narušena, zesílení polními prostředky a aktivními okruhy nebude zcela dokončeno.

V tomto období musí spojovací soustava zabezpečit spolehlivé spojení s vojsky přikrytí státní hranice, s vojsky zúčastňujícími se protivzdušné operace, s protitankovými zálohami a pohyblivými odřady zatarasovacími umístěnými před hlavním pásmem obrany k posílení vojsk přikrytí státní hranice. Spojovací soustava musí zabezpečit předání rozkazů k použití raketového vojska a dělostřelectva z prostorů poblíž jejich stálých posádek.

Úspěšné vedení bojové činnosti závisí na součinnosti mezi jednotlivými útvary a svazky, sledy operační sestavy a druhů vojsk svazu. Součinnostní spojení musí být zabezpečeno s Pohraniční stráží, vojskem PVO a letectvem. Složitost řízení bude znásobena nedostatkem času a informací o vývoji situace na frontě. Vzhledem k nedokončenému operačnímu rozvinutí se situace bude měnit spíše v náš neprospěch. Stacionární operační spojovací síť bude pravděpodobně silně narušena. Polní operátní spojovací síť bude rozvinuta jen zčásti. Přesto musí být spojovací soustava schopna zabezpečit veliteli a štábu spolehlivé a věrohodné spojení. Splnění tohoto úkolu bude záviset na energickém a důsledném řízení řídicími orgány a na přesném a včasném splnění vydaných rozkazů spojovacími útvary a svazky.

K zabezpečení spojení s rozhodujícími prvky operační sestavy v závislosti na charakteru bojové činnosti jsou vyčleňovány spojovací sítě a směry, které do zahájení agrese nevedly provoz. Tyto spojovací sítě a směry jsou budovány rádiovými, radio-reléovými a troposférickými prostředky.

Proto jsou tyto prostředky do zahájení agrese v záloze a nevedou provoz. I po jejím zahájení jsou uváděny do provozu postupně v závislosti na spojovací situaci řídicích orgánů.

Uvedené spojovací prostředky svými vlastnostmi umožňují zabezpečit spojení přes nedostupné území, s útvary a svazky bojujícími v obklíčení a na přesunech.

Účinnost prostředků ničení nepřítele na spojovací soustavu svazu si vynutí silné omezení vedení provozu na spojovacích prostředcích vyzařujících elektromagnetickou energii. Zabezpečení spojení bude vyžadovat zapínání vysílačů buď podle stanoveného harmonogramu, nebo na signál. Tento způsob provozu se velmi obtížně zabezpečuje na směrech a osách, ve kterých je zasazeno několik stanic na sobě závislých, zejména v operátní spojovací síti budované radioreléovými prostředky.

Současně s řízením spojovací soustavy při odrážení agrese dokončí řídicí orgány spojovacího vojska svazu mobilizaci spojovacích útvarů a svazků. Neustálé změny v situaci a ztráty spojovacích sil a prostředků v průběhu bojové činnosti budou vyžadovat zasazování dalších sil. Záloha spojovacího vojska svazu mobilizaci spojujících s mobilizovanými spojovacími útvary a svazky. Jak ukazují zkušenosti ze cvičení Sojuz-83, Štit-84 a Blesk-85, na kterých budovaly část spojovací soustavy zmobilizované spojovací útvary, je možné úspěšně je použít až po splnění hlavních cílů druhé etapy bojového stmelení. Útvary a jednotky, které neprojdou druhou etapou bojového stmelení, nebudou schopny splnit předpokládané úkoly při výstavbě spojovací soustavy. Existenci bojeschopné spojovací zálohy je nutné považovat za hlavní kritérium odolnosti a spolehlivosti spojovací soustavy. Velikost spojovací zálohy musí být úměrná stupni, na kterém je tvořena. Na stupni svazu by měla dosahovat síly spojovacího útvaru až svazku.

Cílem tohoto článku bylo ukázat úkoly spojení a možné způsoby jeho zabezpečení v období mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk při současném odrážení

agrese nepřítele, a tak přispět k širšímu pochopení i hledání nejvhodnějších způsobů řešení této problematiky.

TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ PŘÍPRAVY A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE

Cílem technického zabezpečení v obraně je udržení vysoké úrovně bojeschopnosti vojsk a jejich schopnosti vést dlouhodobou a efektivní bojovou činnost. Toho se dosahuje plněním komplexu úkolů, které lze charakterizovat takto:

- doplnění vojsk výzbrojí a technikou na tabulkové počty (tabulky válečných počtů),
- vytvoření stanovených zásob munice, její rozdělení na jednotlivé sledy a včasné doplňování v průběhu operace,
- organizace kontroly provozu a technického stavu výzbroje a techniky,
- kvalitní příprava výzbroje, techniky, munice, přístrojů a měřicí techniky k bojovému použití,
- organizace včasné obnovy bojeschopnosti poškozené (provozu neschopné) výzbroje a techniky jak v období přípravy, tak i v průběhu operace,
- zabezpečení vojsk a opravárenských útvarů vojenským technickým materiálem,
- organizace přípravy osob k zvládnutí výzbroje a techniky, jejího provozu a obnovy bojeschopnosti.

Podmínky pro řešení a plnění těchto úkolů mohou být různé, což se odrazí i v možnostech a způsobech použití a využití sil a prostředků TEZ.

Při přechodu do obrany s předstihem (před zahájením války) je možné veškerá opatření technického zabezpečení zplánovat a realizovat v plném objemu. Za této situace lze uskutečnit v plném rozsahu veškeré práce a opatření k zabezpečení bezporuchové činnosti výzbroje a techniky, vytvořit nezbytné zásoby munice a vojenského technického materiálu, dokončit veškeré rozpracované opravy výzbroje a techniky. Dále vytvořit odpovídající usku-

pení opravárenských a evakuačních útvarů; ženijně vybudovat prostory; připravit odsunové osy a organizovat spolehlivou obranu, ochranu a zajištění těchto uskupení, včetně celého systému řízení technického zabezpečení. Daleko složitější situace nastane, bude-li přechod do obrany organizován a uskutečněn po krátkém období přípravy bez předchozího mobilizačního rozvinutí vojsk. V tomto případě budou opatření technického zabezpečení plněna omezeným počtem sil a prostředků, což může značně ovlivnit úplnost a kvalitu vykonaných prací a opatření.

Plánování technického zabezpečení se uskutečňuje ještě v období mírové činnosti po variantách činnosti vojsk. V období nebezpečí, popřípadě se zahájením bojové činnosti, se zplánovaná opatření upřesňují a konkretizují v závislosti na podmínkách vzniklé situace. V této situaci je nutné velice pečlivě stanovit:

- obsah a opatření jednotlivých služeb k rychlému uvedení výzbroje a techniky do bojeschopného stavu,
- opatření k doplnění vojsk i útvarů a zařízení technického zabezpečení osobami, technikou a vojenským technickým materiálem,
- opatření k uvedení do bojové pohotovosti současných sil a prostředků technického zabezpečení, sil a prostředků, které budou postupně začleňovány do sestavy a rozvinuty,
- potřebu munice na operaci, vytvoření zásob a jejich rozčlenění, způsoby dopravy a dodání munice armádám (frontu).

Způsob uvedení výzbroje a techniky do stavu bojové připravenosti závisí na charakteru útvarů, jejich mírové naplněnos-

ti, stanovené době pohotovosti i úkolů, které plní v rámci bojového a operačního rozvinutí. V každém případě však její uvedení do stavu bojové připravenosti závisí na udržování této výzbroje a techniky (včetně NZ techniky) v období míru ve výtečném a dobrém technickém stavu, uskutečňování předepsaných kontrol, prohlídek a technického ošetřování v souladu s příslušnými technickými normami. Značnou pozornost je třeba věnovat přípravě, vycvičenosti osob a organizaci odkonzervování uložené výzbroje a techniky.

K zabezpečení výjezdu techniky při jednotlivých opatřeních (stupních bojové pohotovosti) plní důležitou roli i místa technické pomoci v parcelách techniky, která musí být pravidelně kontrolována z hlediska vybavenosti a provozuschopnosti používaných pomůcek a zařízení a taktéž vycvičenosti jejich obsluh.

Všechny tyto oblasti nabývají na důležitost v prvním pořadí u útvarů a svazků, které v případě nebezpečí budou jako první plnit bojové úkoly (v příkrytí státní hranice a v prvním obranném pásmu). Vzhledem k plnění úkolů bojové a politické přípravy je část výzbroje a techniky nepřetržitě v používání, z tohoto důvodu je nutné již v období přijatých opatření ke zvýšení bojové pohotovosti přijímat i odpovídající opatření v oblasti technického zabezpečení. K těmto opatřením je možné počítat i opravy techniky v prodloužených směnách, zvyšování zásob proběhu km (Mh) u výzbroje a techniky s nižší zásobou než 1000 km, přípravu a odeslání výzbroje a techniky se splněnou mezioperační normou do opravárenských závodů, popřípadě její komisionální prodloužení, opatření k naložení munice nebo částečnému naložení atd.

Většina útvarů (svazků) je v případě mobilizačního rozvinutí doplňována osobami a technikou, převážně automobilní (speciální). Z tohoto důvodu je nutné, zvláště v období přijímání opatření ke zvýšení bojové pohotovosti, prověřovat připravenost přijímacích středisek motorových vozidel v posádkách a upřesňovat v součinnosti s vojenskými správami složení doplňků pro jednotlivé útvary a zařízení.

Jednotky, útvary a zařízení technického zabezpečení armád i frontu jsou ve své většině vytvářeny jen ve válečné organizaci [po vyhlášení plné bojové pohotovosti]. Za jejich vytváření odpovídají vojenské útvary technického zabezpečení, zařízení a útvary technického zabezpečení vojenských okruhů, popřípadě zařízení přímo podřízené federálnímu ministerstvu národní obrany.

Vzhledem k možnému zahájení války bude účelné doplňovat vybrané útvary technického zabezpečení již s předstihem, a to v období vyšších stupňů bojové pohotovosti. Především jde o velitelství opravárenských základů armád a frontu (mimo velitelství základů pro opravy agregátů) a útvarů technického průzkumu a evakuace. Tím se vytvoří reálné podmínky k odsunu poškozené výzbroje a techniky z prostoru bojové činnosti útvarů a svazků příkrytí státní hranice a prvního pásma obrany a k vytvoření a soustředění opravného fondu pro opravárenské útvary prvosledových armád přímo v předurčených prostorech jejich činnosti v operační sestavě.

Za zmobilizování i bojové stmelení odpovídají velitelé příslušných útvarů a zařízení, které útvary technického zabezpečení vytvářejí. Etapy bojového stmelení probíhají podle předem zpracovaných plánů.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že tyto etapy budou uskutečněny ve zkrácených termínech, přičemž opatření druhé etapy bojového stmelení budou realizována až po přesunu útvarů a jednotek do operační sestavy. Proto nárůst potřebné opravárenské a evakuační kapacity armádních a frontových útvarů bude ovlivněn stupněm připravenosti a sladěnosti mobilizovaných útvarů. V tomto případě vystupuje do popředí i otázka kvalitnější přípravy předurčených osob i mobilizované techniky v míru. Toho lze dosáhnout jedině pravidelnými stmelovacími cvičeními jednotek a útvarů technického zabezpečení, a to buď samostatných, nebo jako součást velitelско-штабních cvičení operačních a taktických stupňů na předem připraveném a všestranně zajištěném opravném fondu. Dalším předpokladem urychlení etap stmelení je stabilizace předurčených záloh v součinnosti s okresními a krajskými vojenskými správami i pravidelná kontrola připravenosti předurčené techniky z národního hospodářství, která je do těchto útvarů mobilizována. Důležití specialisté, ale i ostatní vojáci by měli být zařazováni na ty funkce, na které byli připravováni v průběhu základní služby. Z hlediska nepřetržitě zavádění nové výzbroje a techniky do armády je nutné věnovat pozornost i operativnímu přškolení předurčených záloh, zvláště dílenských specialistů, školit zálohy i na nové typy, ale zároveň i doplňovat polní zásoby vojenského technického materiálu k opravám včetně technologiického zařízení.

Značné složitosti budou i se začleněním útvarů a jednotek technického zabezpečení

do operační sestavy a jejich převzetí velitelským opravárenským základem a tím i podřízením ZVV příslušného stupně.

Přesuny útvarů do operační sestavy se mohou uskutečnit až v době vedení obranné operace, to znamená v době, kdy je veden boj v pásmu příkrytí, po hromadných úderech letectva nepřítele za použití nebo bez použití zbraní hromadného ničení. Všechny tyto okolnosti mohou zpomalit zařazení útvarů do operační sestavy, a tím i narušit systém obnovy bojovschopnosti poškozené výzbroje a techniky. Proto je třeba předpokládat postupné zařazování a zapojení do evakuační a opravárenské činnosti jednotky a útvary technického zabezpečení příslušného stupně. Ke splnění úkolů technického zabezpečení v obranné operaci vytváří stupeň front, armáda příslušná uskupení sil a prostředků technického zabezpečení, a to:

- frontové (armádní) uskupení svazků a útvarů technického zabezpečení předurčených k zabezpečení svazů (svazků) prvního sledu frontu (armády),

- frontové (armádní) uskupení svazků a útvarů plnicích úkolů ve prospěch všech vojsk frontu (armády),

- zálohy sil a prostředků technického zabezpečení.

Frontové uskupení svazků a útvarů technického zabezpečení k zabezpečení vojsk prvního sledu může v podmínkách ČSLA zahrnovat jednu frontovou opravárenskou základnu, popřípadě jednu frontovou opravárenskou základnu a oddělení z druhé FOZ, dále frontové sklady munice a vojenského technického materiálu včleněné do sestav frontových brigád materiálního zabezpečení. Síly a prostředky tohoto uskupení se rozmísťují na směrech činnosti vojsk a k zahájení operace mohou být rozvinuty ve vzdálenosti 100 až 300 km od předního okraje obrany (státní hranice), přičemž jedna FOZ se rozmísťuje na směru, kde se očekává hlavní úder nepřítele, její oddělení nebo oddělení druhé FOZ na druhém směru.

Frontové uskupení svazků a útvarů TEZ určených k plnění úkolů ve prospěch všech vojsk frontu může v podmínkách ČSLA zahrnovat jednu frontovou opravárenskou základnu bez jejího oddělení, dále frontové opravárenské základny oprav agregátů tankové techniky (automobilní techniky), další opravárenské prostředky druhů vojsk a služeb [např. FOZ agregátů ženijní techniky, která není ale v podřízenosti ZVV frontu] a frontové sklady munice, výzbroje a vojenského technického materiálu začleněné do frontové týlové základny, po-

případě další teritoriální zařízení technického zabezpečení. K zahájení operace se svazky a útvary uskupení rozvinují a rozmísťují v hloubce týlového pásma frontu (za druhým frontovým pásmem obrany) ve vzdálenosti 300 až 500 km.

Záloha sil a prostředků technického zabezpečení se vytváří z jednotlivých opravárenských (evakuačních) útvarů a skladů frontu, a dále ze stacionárních závodů a skladů místní průmyslové základny (teritoria). Záloha se používá k úhradě a doplnění ztrát svazků a útvarů technického zabezpečení nebo k jejich posílení, jakož i k plnění úkolů na nových směrech. Armádní uskupení útvarů a jednotek technického zabezpečení předurčených k bezprostřednímu zabezpečení provsedlových divízi může zahrnovat oddělení armádní opravárenské základny, popřípadě další vyčlenění převážně evakuační samostatné skupiny, dále oddělení armádních skladů munice a vojenského technického materiálu vyčleněného z armádní brigády materiálního zabezpečení. Toto uskupení může působit buď na úrovni (nebo bezprostředně) za prapory oprav techniky provsedlových divízi nebo na samostatném směru při obraně na široké frontě.

Armádní uskupení útvarů a jednotek technického zabezpečení určených k plnění úkolů ve prospěch všech vojsk armády zahrnuje hlavní síly armádní opravárenské základny (bez vyčleněných sil a prostředků ve prospěch divízi prvního sledu nebo na samostatném směru), dále sklady munice a vojenského technického materiálu začleněné do armádní brigády materiálního zabezpečení. Toto uskupení se k zahájení operace rozvíjí ve vzdálenosti 60 až 100 km od předního okraje (státní hranice).

Při vytváření uskupení sil a prostředků technického zabezpečení je třeba mít na zřeteli vyčlenění části sil k zabezpečení plánovaných protiúderů, s předstihem stanovit nejpravděpodobnější místa jejich rozvinutí, způsob přesunu a odsunové osy. Při stanovení prostorů rozmístění svazků, útvarů a zařízení technického zabezpečení frontu i armády je třeba v maximální míře využívat ochranných vlastností terénu, zabezpečit pečlivě maskování a zajištění. Ve všech případech se předurčují a rekonstruují záložní prostory rozvinutí a činnosti všech prvků technického zabezpečení armády i frontu.

V období nedokončeného rozvinutí vojsk to znamená i sil a prostředků technického zabezpečení, hlavní úkol a veškerá opatření technického zabezpečení je nutné řešit omezeným počtem sil a prostředků, převážně prostředky divízi a pluků, které jsou

v sestavě vojsk. Tyto síly jsou ale předurčeny z hlediska opravářské činnosti pouze k běžným opravám výzbroje a techniky.

Značnou pozornost bude nutné věnovat všem možným způsobům evakuace poškozené výzbroje a techniky **od útvarů** příkrytí a prvosledových divízi, a to ze dvou důvodů: **za první** v případě úspěchu nepřítel může tato technika být ukořistěna nepřítelem a **za druhé** je nutné vytvořit již s předstihem opravný fond pro útvary technického zabezpečení armády a frontu, které jsou v prvním pořadí předurčeny k zabezpečení komplexních středních oprav poškozené výzbroje a techniky.

Toho lze dosáhnout vyčleněním armádních i frontových evakuačních prostředků z praporů technického průzkumu a evakuace bude zabezpečena vysláním komplexních evakuačních skupin do sestavy prvosledových útvarů a svazků. Proto bude nutné věnovat jejich zmobilizování a stělení prvotní pozornost. Tyto skupiny budou složeny z prostředků pro vyprošťování (vyprošťovací pásové vozidla a automobily), z prostředků odsunů (kromě již vyjmenovaných i tahače s podvalníky) a bude-li to možné, budou do skupiny zařazeny i základní dílenské prostředky (TPD-A, PAD-1).

Komplexní evakuační skupiny mohou být vysunuty až na úroveň pluků prvního sledu (z armádních prostředků TEZ) a na úroveň divízi prvního sledu (z frontových prostředků TEZ). Jejich úkolem bude odsunovat poškozenou výzbroj a techniku v prvním pořadí a zabezpečit opravy techniky v rozsahu střední opravy (v součinnosti s plukovními a divizními prostředky) přímo po odsunu techniky do plánovaných prostorů činnosti opravářských prostředků armády a frontu. Tyto prostory mohou útvary, zařízení zaujmout podle stupně připravenosti a zámyslu ZVV armády (frontu) postupně. V těchto prostorech činnosti je již nutné organizovat převzetí poškozené výzbroje a techniky, její střežení a popřípadě zahájit defektační. To umožní i postupné zahájení opravářské činnosti na vybraných typech techniky, podle předurčení opravářských útvarů. Vzhledem k neúplnosti sestavy opravářských útvarů může být ovšem narušena komplexnost opravy.

V souvislosti se značnými vzdálenostmi odsunů (u armády 60 až 80 km, u frontu 100 i více km) lze předpokládat, že hlavní úkol v odsunu tankové techniky v těchto skupinách budou plnit tahače s podvalníky, u automobilů a tažené výzbroje lze i na tuto vzdálenost využít vyprošťovací automobily. Ostatní vyprošťovací prostřed-

ky budou soustřeďovat poškozenou výzbroj a techniku z míst soustředění nižších stupňů, popřípadě z ohrožených prostorů k místům naložení na podvalníky.

Důležitým předpokladem rychlé obnovy poškozené výzbroje a techniky v operaci je vytvoření a začlenění stanovených zásob vojenského technického materiálu a jeho průběžné doplňování v průběhu operace. Zásoby tankového a automobilního materiálu jsou již vytvořeny v míru a předurčeny pouze pro bojové použití.

Základ tvoří tzv. plukovní a divizní komplety náhradních dílů k zabezpečení běžných a středních oprav. Tento materiál je paletizován a uložen zpravidla v kontejnerech. Ty jsou buď naloženy na vozítech, nebo připraveny k naložení po příjmu motorových vozidel z národního hospodářství. Na operačních stupních jsou sklady vyvázeny péčí brigád materiálního zabezpečení. Vzhledem k tomu, že řada útvarů a svazků je doplňována technikou z národního hospodářství (jde o automobilní techniku dopravní i se speciální nástavbou a určením) je nutné věnovat mimořádnou pozornost vytvoření zásob náhradních dílů pro tuto techniku. Sklady a sortiment náhradních dílů vytvořených ve skladech útvarů a svazků zabezpečuje pouze ty typy, které jsou u útvarů a svazků v míru. Doplnění vozidel z NH je zabezpečeno z části i typy (např. LIAZ, IFA a další tuzemské výroby i z dovozu), které nejsou v armádě zavedeny. Náhradní díly k těmto vozidlům, na kterých je nutné kromě jiného při převzetí udělat i řadu úprav k použití v podmínkách armády, jsou ve skladech poboček n. p. Mototechna. Tyto náhradní díly je nutné odebírat na základě zpracovaných plánů a součinnosti s resortem, který odpovídá za jejich vytvoření ve stanovené výši a sortimentu. Samostatným odběrem v místech dislokace z těchto skladů (poboček) odebírá náhradní díly a ty v první řadě poskytují útvarům technického zabezpečení a dále je odesílají do armádních a frontových skladů v rámci brigád materiálního zabezpečení. Přehled těchto skladů i možnosti zásobování z nich musí být součástí plánů technického zabezpečení operace.

K zabezpečení vojsk munice pro vedení bojové činnosti a operace je u vojsk (do divize v to) vytvořena pohyblivá zásoba munice, která zabezpečuje vedení bojové činnosti po dobu pěti dnů. Dále jsou vytvořeny operační zásoby munice uložené ve stacionárních skladech okruhů a ministerstva.

Pohyblivé zásoby munice u útvarů a divízi jsou trvale naloženy na dopravních

prostředcích a připraveny k okamžitému vyvezení.

Vzhledem k možnosti postupného zaujetí operační sestavy v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk i předpokladu zahájení války v tomto období jsou pro pokrytí spotřeby munice útvarů a svazků, které zaujaly kryt státní hranice a mohou vést již obranné boje, přiděleny předsunuté sklady munice. Toto opatření je dáno i tím, že k této době není plně rozvinut polní systém zásobování. Svazky si z uvedených skladů odbírají stanovené množství munice vlastními prostředky.

Určený armádní normativ bude vyvážen ze stacionárních skladů automobilními transporty a začleňován do sestavy vytvářené armádní brigády materiálního zabezpečení. Obdobným způsobem budou vyvážet munici a materiál automobilní transporty, které jsou v sestavě frontových brigád materiálního zabezpečení. To se uskuteční podle předem zpracovaného plánu vývozu a zmobilizování týlových útvarů. Zbývající množství munice přidělené frontu je vyváženo z centrálních skladů z části automobilními transporty pro doplnění abmz, fbmz a dále vlakovými transporty do prostoru frontové tylové základny, kde je tato munice vyložena a obhospodařována frontovým skladem munice. Množství munice zabezpečuje vedení bojové činnosti frontu na dobu nejméně 20 dnů.

Vytvořením týlových útvarů a svazků a jejich začleněním do operační sestavy frontu jsou zároveň vytvořeny podmínky pro zahájení činnosti polního zásobovacího systému. Zahájení přísluní armádními brigádami materiálního zabezpečení k svazkům je možné předpokládat z D3 na D4.

Jedním z důležitých úkolů technického

zabezpečení v obranné operaci bude zabezpečení vojsk, která povedou protiúder. Plánování technického zabezpečení protiúderu se uskutečňuje současně se zpracováním plánu TEZ obranné operace na základě stanovených variant k vedení protiúderu. Realizace bude zabezpečena silami a prostředky frontu a připojením armádních prostředků v závislosti na rozsahu protiúderu. Za tím účelem se s předstihem předurčuje složení nezbytného uskupení evakuačních a opravářských prostředků frontu, které se k době zahájení protiúderu přesunují do určených prostorů a směru, kde je protiúder veden. Uskupení sil a prostředků musí být takové, aby zabezpečilo evakuaci a opravy veškeré výzbroje a techniky, která se zúčastní protiúderu. Doba činnosti opravářských a evakuačních prostředků vyčleněných k zabezpečení jednotlivých protiúderových uskupení bude závislá na operační situaci. Při úspěšném protiúderu mohou pracovat na jednom místě (prostoru) až do ukončení obranné operace. K zabezpečení včasné a rychlé evakuace poškozené výzbroje a techniky se s předstihem určují a ženijně upravují odsunové osy. Vojska vedoucí protiúder se doplňují výzbrojí a technikou, zabezpečují se vyšší zásoby průběhu km (Mh), veškerý opravný fond je předáván opravářským prostředkům frontu, a to zpravidla přímo v prostorech soustředění vojsk, která vedou protiúder. V těchto prostorech se doplňují zásoby munice a vojského technického materiálu. Na osách přesunů vojsk k čarám rozvinutí protiúderu jsou silami a prostředky opravářských a evakuačních útvarů frontu, armády, v jejichž pásmu se protiúder předpokládá a vede, včetně prostředků teritoria, vytvářena místa technické pomoci a zřizována shromaždiště poškozené techniky (zpravidla frontová).

Organizace technického zabezpečení vojsk v přípravě a vedení obranné operace závisí především na podmínkách přechodu do obrany. V článku byly ukázány některé zvláštnosti a zásady technického zabezpečení při přechodu z mírového na válečný stav, organizace technického zabezpečení v podmínkách nedokončeného mobilizačního rozvinutí vojsk a zvláště

prostředků technického zabezpečení a rozebrány některé zásady technického zabezpečení při vedení obranné operace. Tyto zásady a možnosti je třeba v další přípravě vojsk a jednotek technického zabezpečení rozpracovávat a ověřovat. Tím naplňovat stanovený hlavní cíl technického zabezpečení v boji a operaci tak, jak byl uveden v úvodu článku.

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Realizace úkolů týlového zabezpečení obranné operace v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí bude ovlivněna do značné míry řadou faktorů všeobecného charakteru, které mají vliv i na zaujetí a vedení obrany voj-

sky. Zásadní vliv na obsah a rozsah týlového zabezpečení bude mít značné omezení sil a prostředků k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení vojsk, především v počátečním období a stále působení nepřítelů všemi prostředky do značné hloubky.

Organizace týlového zabezpečení

Spočívá v řešení řady opatření k přípravě a učlenění týlu v souladu s rozhodnutím velitele, ve stanovení způsobu postupného rozmístění a přemístění všech sil a prostředků týlu včetně sladění jejich činnosti k týlovému zabezpečení, přípravě a organizaci komplexního využití všech druhů dopravy, organizace týlové součinnosti, přípravy a zabezpečení ochrany a obrany týlu, rozvinutí systému velení týlu a využití místních zdrojů v určených týlových pásmech.

Při přípravě obranné operace se na základě přijatých rozhodnutí pro týlové zabezpečení stanoví úkoly vojskům a orgánům týlu, doplňují se zásoby materiálem na stanovenou výši, připravují se komunikace, organizují se všechny druhy týlového zabezpečení vojsk a součinnosti týlu. Velmi důležitá je všestranná příprava týlu k plnění úkolů v konkrétních podmínkách obranné operace.

Rozhodujícím faktorem pro členění a rozmístění týlových svazků, útvarů a zařízení bude především systém zaujímání a budování obrany vojsk. Organizace obrany zásadně ovlivní také rozvinutí komunikační sítě a vyčlenění zásob k zabezpečení úhrady prvních dnů bojové činnosti. Vojskový týl je třeba rozvíjet současně s vojsky, aby bylo možné realizovat jejich týlové zabezpečení. Další orgány týlu s delší dobou pohotovosti se rozvíjejí postupně podle jejich přechodu do operační sestavy. Z tohoto důvodu je stanovena hloubka týlového pásma a v obranné operaci může dosahovat u fronty 600 i více km, u armády 200 km a u divize 50 km od předního okraje. V závislosti na tom sestava týlu v obranné operaci zpravidla zahrnuje:

— uskupení týlu, které je určené k bezprostřednímu zabezpečení vojsk prvního sledu a působí na hlavním a vedlejším směru,

— uskupení týlu k zabezpečení všech vojsk frontu (armády),

— zálohy sil a prostředků týlu.

V podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk bude sestava týlu zahrnovat v prvním pořadí uskupení týlu určené k bezprostřednímu zabezpečení rozvinutých vojsk. Zpravidla ji budou tvořit prapory materiálního zabezpečení a zdravotnické prapory svazků a teritoriální zdravotnická zařízení (DLOS).

Postupně budou do sestavy uskupení týlu, určeného k zabezpečení vojsk prvního sledu na hlavních a dalších směrech u armády vcházet armádní brigáda materiálního zabezpečení, která se rozvíjí 80 až 180 km od předního okraje, silniční útvary, zdravotnické útvary a zařízení zpravidla přidělované svazkům prvního sledu; u frontu brigády materiálního zabezpečení nebo část jejich sil a prostředků se stanovenými zásobami a budou se rozvíjet ve vzdálenosti 200 až 250 km od předního okraje, nemocniční základny ve vzdálenosti 130 až 150 km a další potřebné týlové útvary a zařízení.

Uskupení týlu k zabezpečení všech vojsk frontu se rozmísťuje v celé hloubce týlového pásma frontu na základních komunikačních směrech a zpravidla je tvoří frontová týlová základna (FTZ), její oddělení (může vyčlenit 2), se stanovenými zásobami materiálu, svazky a útvary automobilního, silničního a železničního vojska, potrubní dopravy, nemocniční základny, síly a prostředky ochrany týlu a jiné TSÚZ. FTZ se bude rozvíjet na železničním směru při zadní hranici týlu frontu na vzdálenost 600 km od předního okraje (poblíž zadní týlové hranice frontu).

Tyto síly a prostředky týlu jsou určeny k příjmu, skladování a udržování zásob materiálu, jejich přísunu do fbmz, odsunu a léčení raněných a nemocných, k obsluze a technickému příkrytí, obnově a zatarasování komunikací, rozvinutí polního potrubí, ochraně a obraně týlu. U letectva frontu je základním prvkem týlu letecká týlová základna (LTZ), která se rozmísťuje v prostoru rozvinutí hlavních sil frontového letectva ve vzdálenosti 200 i více km od předního okraje, popřípadě její oddělení, které může působit na samostatném směru; dále jsou to letecké ženijní a letecké technické útvary, automobilní, opravárenské, zdravotnické a jiné týlové útvary.

Zálohy sil a prostředků se rozmísťuje v výhodných prostorech pro rychlý manévr.

Přísun materiálu při přípravě a v průběhu obranné operace zabezpečují všechny druhy dopravy. V podmínkách, kdy není dokončeno mobilizační a operační rozvinutí týlu, na základě rozhodnutí velitele svazku mohou se k přísunu materiálu využít i automobily bojových jednotek.

Z hlediska dopravního zabezpečení se připravují, obnovují a technicky příkrývají železnice a silniční komunikace, se snahou jejich dovedení co nejbližší k přednímu okraji. Železniční vojsko kromě toho připravuje i zatarasování železnic. K těmto úkolům se v této době využívají především síly a prostředky teritoria.

Neméně důležitou otázkou je organizace součinnosti týlu, která podrobně řeší nejdůležitější opatření týlu co do času, prostoru a způsobu plnění úkolů, zejména při odražení nepřítele před předním okrajem obrany, vedení bojové činnosti k udržení hlavního pásma obrany, vedení armádní a frontového protiúderu. Při organizaci součinnosti se řeší i odsun zásob z ohrožených skladů materiálu, změna trati vojenských vlaků s materiálem do nových vykládacích stanic a odsun raněných z ohrožených teritoriálních zdravotnických zařízení.

Pro zabezpečení odolnosti týlu se organizuje jeho ochrana a obrana a v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk to bude především protivzdušná obrana, rozptýlené rozmístění týlových útvarů a zařízení, využití ochranných vlastností terénu, pečlivé maskování proti všem druhům průzkumu nepřítele. To se bude uskutečňovat vlastními silami a prostředky v součinnosti s bojovými svazky a útvary, které se nacházejí v jejich blízkosti, zvláště pokud jde o včasné vyrozumívání, boj s diverzními skupinami, výsadky nepřítele, které pronikly do hloubky a prostorů rozmístění týlových útvarů a zařízení.

Velení týlu ve své podstatě v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk nebude vybočovat z platných zásad velení týlu v operacích. Velet se bude z TVS, které se rozvíjí u armády i frontu asi 20 až 30 km od VS (TVS A 70 až 100 km a TVS F 100 až 150 kilometrů od předního okraje).

Velký význam pro nepřetržitě velení týlu bude mít předvídaní možných změn v situaci, což umožní včas uskutečnit řadu opatření, která mají vliv na odolnost týlového zabezpečení vojsk. Z tohoto hlediska nabývá na významu udržování úzké součinnosti se vševojskovými veliteli a štáby.

Materiální zabezpečení

Úplné a včasné materiální zabezpečení bojové činnosti vojsk v počátečním období války (dále POV) patří k nejsložitějším a velmi náročným úkolům v oblasti týlového zabezpečení. Zvláště se to týká materiálního zabezpečení vojsk, která po dosažení bojové pohotovosti přistupují k plnění bojových úkolů v době, kdy se týly svazků a zejména týly armád a frontu rozvíjejí na válečné počty a nemají k dispozici všechny síly a prostředky. Z těchto důvodů nebude možné plně rozvinout polní dopravní zásobovací systém (DZS) a nepřetržitě materiální zabezpečení bude spočívat především na týlech jednotek a útvarů. Proto je nutné, aby jednotky, útvary a svazky, zejména stálé pohotovosti, byly vyváženy do prostorů soustředění nebo do zasedání se stanovenými pohyblivými zásobami, zvláště munice, PHM, ženijního a proviantního materiálu.

Předpokládaná spotřeba materiálu při bojové činnosti vojsk bude značně nerovnoměrná především u munice a ženijního materiálu. U munice může činit denní spotřeba 0,5 až 0,6 pp a u PHM 0,15 n BA a 0,2 n NM. Pohyblivé zásoby útvaru mohou postačit na úhradu spotřeby 3 až 4 dní bojové činnosti vojsk, a proto musí být průběžně doplňovány. Náhradu za spotřebovaný a zničený materiál budou útvary nejčastěji odebírat vlastními dopravními prostředky ze zásob zanechaných v mírových posádkách a z vyčleněných zdrojů. Zásoby určené a z vyčleněných zdrojů. Zásoby určené k odběru vojsk musí být připraveny pro rychlý výdej a naložení. Se zapojením týlu svazku do polního zásobovacího systému lze reálně počítat až při zasazení většiny vojsk svazku do bojové činnosti nebo po vyčerpání všech zásob zanechaných v posádkách a předsunutých v příhraničním pásmu. Jednotky Pohraniční stráže, které jsou začleněny do bojové sestavy příkrytí státní hranice, jsou zásobovány podle stejných zásad a ze stejných zdrojů jako útvary ČSLA.

K úspěšnému a včasnému doplňování vojsk při bojové činnosti jsou již předem v míru plánována některá potřebná opatření. U útvarů, s jejichž začleněním do bojové činnosti se počítá v tomto období, je podstatná část pohyblivých zásob (60 až 80 %) trvale naložena na vozidlech a jen zbyváající část se nakládá při bojové pohotovosti „válečné nebezpečí“. Některé zásoby, např. munice, PHM nebo ženijní munice mohou být předsunuty v příhraničním pásmu nebo v jiném předpokládaném prostoru použití. Cílem těchto opatření je

zabezpečit, aby pohyblivé zásoby mohly být vyvezeny do prostoru soustředění ve stejných časových normách jako vojska a aby po stránce materiální byla nepřetržitě zabezpečena bojová činnost vojsk.

Stanovené operační zásoby budou sice připraveny k rychlému naložení, ale pro jejich vyvezení nemusí být ještě k dispozici dopravní útvary a svazky (prnz, abnz, fbz a ab). Uvedení do plné pohotovosti všech těchto prostředků (zmobilizování, naložení a přesunutí do stanovených prostorů) může být ukončeno asi do 3 až 4 dnů. Proto je nutné v první řadě uvést do plné pohotovosti zejména vojskový týl (je-li zásoby zabezpečí bojovou činnost na 5 až 6 dní) a pro další materiální zabezpečení bojové činnosti vojsk včas vyčlenit na teritoriu potřebné zásoby, které si mohou vojska odebírat (např. zásoby zanechané v posádkách, předsunuté v příhraničním pásmu, vyvezené železnicí do V/S nebo PHM z produktovodu apod.).

Způsob rozmístování polního DZS v této době, včetně prvků operačního týlu, bude probíhat podle rozhodnutí velitele fronty a v závislosti na průběhu bojové (operační) situace a na dokončení mobilizačního rozvinutí vojskového a operačního týlu. Do zásobovacího systému by nejdříve za 2 až 3 dny mohly být začleněny abnz, které vyvažují zásoby na 2 dny bojové činnosti vojsk armády (zhruba 8000 t materiálu). Postupně by bylo možné zapojit do zásobování frontové a teritoriální prostředky (fbz, ab, železnici a potrubí).

Při přechodu vojsk do obrany a vedení obranné operace v POV může docházet ke značným a náhlým změnám (doba přípravy a vedení operace, ztráty na materiálu), a proto bude obtížné předem stanovit celkové množství potřeby materiálu. Spotřeba munice v přípravném období při budování obrany mimo dotyk s nepřítelem může být minimální. U PHM může činit u BA 0,1 n a 0,15 n u NM. Zvýšená spotřeba zpravidla bude u ženijního materiálu, především ženijní munice.

V průběhu vedení obranné operace může denní spotřeba činit v průměru 0,5 až 0,6 pp a na hlavním směru činnosti nepřítele až dvojnásobek (na vedlejším směru podstatně nižší — 30 až 50 %). U vševojskové armády by mohla denní spotřeba dosáhnout hmotnosti 4000 až 4500 t materiálu. Podstatně se však změní struktura celkové spotřeby, vzroste spotřeba munice na

55 až 65 %, ostatního materiálu 25 až 30 procent a poklesne u PHM na 20 až 25 %.

Materiální zabezpečení při přechodu vojsk do obranné operace vnáší určité změny do organizace zásobovacího systému a rozmístění jednotlivých prvků DZS do větší hloubky. Podstatně častěji bude využíváno odběrů vlastními dopravními prostředky z vyčleňovaných nebo zanechaných zásob na teritoriu, ze skladů nadřazeného, z vykládacích stanic na sjezdových železničních směrech, popřípadě z jiných zdrojů. Zvýšená pozornost bude věnována manévru se zásobami a jejich ochraně využíváním záložních prostorů rozmístění (ve vzdálenosti 10 až 15 i více km od hlavního prostoru). V prvním pořadí budou čerpány zásoby, které se nacházejí v bojové sestavě vojsk, a zásoby, které by bylo nutné evakuovat.

Pro svazky a útvary, které budou plnit úkol na hlavním směru, pokud z časových nebo jiných důvodů si nemohou odebírat zásoby z vyčleňovaných zdrojů, bude přísun zabezpečen péčí nadřazeného. Podobné řešení může být přijato k úhradě hromadné spotřeby munice pro dělostřelectvo (na komplexní palebné ničení apod.). Svazky a útvary druhého sledu budou nejčastěji odebírat zásoby vlastními prostředky z vyčleňovaných zdrojů. Příslušy (odběry) se uskutečňují na základě rozhodnutí velitele podle Plánu přísunu materiálu, který je součástí Plánu organizace týlového zabezpečení operace.

Pro plynulé a včasné materiální zabez-

pečení vojsk, která dočasně musí přejít do obrany v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí, je důležité správné rozmístění zásob na teritoriu podle směrů činnosti vojsk, aby je vlastními prostředky v nejkratší době mohla čerpat nejen při přesunech, ale i v průběhu bojové činnosti. Bude-li obranná operace trvat déle, lze předpokládat, že polní DZS se bude postupně rozvíjet v požadovaném rozsahu, s cílem posílit podřízené zásobovací stupně. K včasnému uhrazení nepředvídaných ztrát nebo náhlému zvýšení spotřeby materiálu vlastními vojsky může část zásob (zejména munice) být předem předána do oddělení abmz a fbmz do V/S nebo složena na zem, odkud si je vojska odeberou vlastními prostředky.

Po stránce organizační, dopravní a manipulační bude velmi náročným úkolem včasné materiální zabezpečení protiúderu vlastních vojsk. Na přísunu zásob, zvláště munice, se budou podílet nejen týly vojsk, které tento úkol plní, ale zpravidla bude využito všech dostupných prostředků, včetně nadřazených stupňů, až po front v to. Připravenost těchto zásob bude nutné plánovat nejméně 4 hodiny před zahájením palebné přípravy a 12 až 16 hodin pro navedení potřebné munice.

Při určování celkové potřeby materiálu na bojovou činnost vojsk je třeba kalkulovat s tím, aby na konci obranné operace zůstalo na vojskovém stupni 100 %, u abmz alespoň 80 % a fbmz 70 % plánovaných zásob k zabezpečení dalších úkolů stanovených vojskům.

Zdravotnické zabezpečení

Organizace léčebné odsunového zabezpečení za situace nedokončeného mobilizačního rozvinutí, kdy není dostatečný počet ani potřebná kvalita polních zdravotnických sil a prostředků, je velmi obtížná a je možná pouze v úzké součinnosti s teritoriálním sledem zdravotnické služby ozbrojených sil.

Zdravotnické zabezpečení vojsk, která uskutečňují příkrytí státní hranice a bojují v příhraničním pásmu, se opírá o vyčleňovaná teritoriální zařízení — **dočasná lékařská ošetrovací střediska (DLOS)** — s tím, že zdravotnický odsun na tato zařízení se musí uskutečnit způsobem „od sebe“ prostředky útvaru. V tomto období je nutné odsuny organizovat pomocí vozidel všeobecného určení. Po zmobilizování zdravotnického praporu a posléze i zdravotnických oddílů je odsun raněných již

organizován silami a prostředky divizí, tj. způsobem „na sebe“. Přitom je dále velmi nutné řešit posílení zdravotnické služby motostřeleckých a tankových pluků odsunovými prostředky, a to jak pro posílení vývozu raněných na praporek obvažit, tak pro jejich odsun z praporek obvažit na plukovní obvažit. Úkolem prvního pořadí, kterému musí být věnována maximální pozornost, je včasné zmobilizování autobusových zdravotnických praporů armád a posléze frontu k zabezpečení odsunu raněných z DLOS, zdravotnických praporů, zdravotnických oddílů, především na směrech hlavního úsilí nepřítele, do teritoriálních zařízení a pro posílení vojskového článku. Odsunu raněných v obranné operaci musí být kladen mimořádný důraz vzhledem k taktické a operační situaci.

Pro léčebně odsunové zabezpečení vojsk frontu kromě vyčleněných vojenských teritoriálních zařízení se vyčleňují odsunové nemocnice ministerstva zdravotnictví (ON MZ), které jinak slouží jako konečná léčebná etapa na území státu. Zdravotnický odsun do těchto zařízení je zpočátku zabezpečen odsunovými prostředky zdravotnické služby armád a po zmobilizování i odsunovými prostředky frontu. Využívání těchto vyčleněných zdravotnických zařízení však nezabavuje zdravotnickou správu frontu povinnosti urychleně přebírat a uvádět do pohotovosti k zasazení síly a prostředky polního sledu, určené k rozvíjení nemocničních základů (NZ) a posilovat nižší články zdravotnické služby. Při velkých zdravotnických ztrátách přichází v úvahu i neplánované využití rozšířeného lůžkového fondu státní zdravotnické správy, jestliže jsou vyčerpány možnosti teritoriálních vojenských zdravotnických zařízení.

Důležitým prvkem je organizace hygienicko-protiepidemického zabezpečení vojsk, jehož cílem je zabránit vzniku a rozšíření epidemických ohnisků, která by mohla mít podstatný vliv na úspěch operace. Toto za-

bezpečení se opírá o síť teritoriálních hygienicko-epidemiologických zařízení v úzkém sepětí s civilními zařízeními hygienicko-epidemiologické služby. V počátečním období války bude pro úroveň a organizaci hygienicko-protiepidemického zabezpečení vojsk rozhodujícím faktorem výchozí hygienicko-epidemiologická situace vojsk a státu. Těžiště opatření musí být položeno na teritorium, a to v hygienicko-protiepidemickém zabezpečení mobilizace a doplňování vojsk. Postupné mobilizování těchto sil a prostředků svazků, armád a frontu zlepšuje situaci v této oblasti zdravotnického zabezpečení, ale na druhé straně klade vysoké požadavky na součinnost teritoriálního a polního sledu, nevylmaje státní zdravotní správu. Zásadní úkoly hygienicko-protiepidemického zabezpečení vojsk je však možné splnit pouze na základě rozhodnutí nadřízených velitelů.

Předpokladem pro kvalitní zdravotnické zabezpečení vojsk je materiální zabezpečení zdravotnické služby, které je v tomto období velmi obtížné, vzhledem k okamžité potřebě velkého množství zdravotnického materiálu v poměrně krátkém časovém období.

Týlové zabezpečení přípravy a vedení obranné operace v podmínkách nedokonalého mobilizačního a operačního rozvíjení vojsk klade na řídicí orgány týlu všech stupňů zvýšené požadavky, především na jejich rozhodnost, cílevědomost, znalost reálné situace, s cílem maximální-

ho a efektivního využití sil a prostředků týlu. To vyžaduje cílevědomou a důkladnou připravenost všech funkcí týlu v mírovém období a jednoznačné plnění veškerých úkolů, které vyplývají z požadavků na stálou bojovou pohotovost.

Этот номер журнала „Военская мысль“ является монотематическим и направлен на решение вопросов подготовки и ведения оборонительной операции в условиях незавершенного мобилизационного и оперативного развертывания войск. В его разработке под руководством начальника Оперативного управления – заместителя начальника Генерального штаба ЧНА генерал-майора Йосефа Винценца принимали участие офицеры и генералы из управлений и отделов Генерального штаба ЧНА, Федерального Министерства Национальной обороны ЧССР, штабов военных округов и Военной академии им. А. Запотоцкого. Журнал предназначен для подготовки командиров и штабов на основные занятия в конце учебного года, а также для подготовки постоянного состава и слушателей военных академий и высших военно-учебных заведений.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал майор-Йосеф Винценц	
Подготовка и ведение оборонительной операции в условиях незавершенного мобилизационного и оперативного развертывания войск	3
Полковник Ярослав Коварж	
Работа политических органов при обеспечении перехода войск с мирного на военное положение и ведении боевых действий	13
Подполковник Мирослав Викторжик	
Уточнение ранее разработанной документации перед началом войны	17
Полковник Владислав Шафранек	
Организация взаимодействия при подготовке и ведении оборонительной операции в начале войны	20
Полковник Милан Странява	
подполковник Станислав Беранек	
Организация, планирование и руководство комплексным огневым поражением противника в оборонительной операции	24
Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент	
Особенности подготовки и ведения обороны в начале войны	30
Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук, доцент	
Подготовка и ведение фронтового контрудара в начале войны	36
Полковник Ярослав Коларж, кандидат военных наук, доцент	
полковник Франтишек Коржистек, кандидат военных наук, доцент	
Управление войсками в оборонительной операции	40
Генерал-майор Антон Слимак	
Нарастание усилий разведки перед началом и в ходе оборонительной операции в начале войны	45
Полковник Ян Мило	
полковник Ярослав Крадохвил	
Организация и ведение радиоэлектронной борьбы	48
Полковник Далибор Ружичка, кандидат военных наук	
Возможности и особенности боевого применения РВ и А фронта	53
Полковник Рудольф Мокраш, кандидат военных наук	
Боевое применение авиации	58
Полковник Вацлав Лготски, кандидат военных наук, профессор	
Ведение противовоздушной операции	62
Полковник Людовит Стрелка	
Боевое применение войск противовоздушной обороны	67
Полковник Йиржи Червенка	
Инженерное обеспечение оборонительной операции	72
Генерал-майор Йосеф Черны	
Химическое обеспечение оборонительной операции	78
Полковник Кветослав Глина, кандидат военных наук	
Обеспечение связи в оборонительной операции	84
Полковник Карел Яничек, кандидат военных наук	
Техническое обеспечение подготовки и ведения оборонительной операции	89
Генерал-майор Ян Гевера, кандидат военных наук	
Тыловое обеспечение оборонительной операции	94

POZNÁMKY